

P. GEORGII HEMELMAN

RECTORIS COLLEGII SOCIETATIS IESV

Granatensis, in obitum præclaris moribus, ac libris decorum, doctissimi aequè, ac religiosissimi P. Iacobi Granadi; eodem in Collegio, ac munere Rectoris, recens vita functi, & in hoc præsertim posthumo opere immortalitati viventis.

AD R. A. P. PROVINCIALEM, PROVINCIAM-
que Baticam Societatis IESV.

§. I.

LICEAT mihi, præcandida Societatis Iesu Provincia Bætica, in Iacobi Granadi tui, sanctitate, ac sapientia candentis Phœnicis odorato funere, affari te candidè eisdem verbis, quibus Provincias suas affantur veteres Ecclesie candidissimæ Patres, niveo fulgentes candore cygni, in similitum sui temporis vnicorum Phœnicum odorifero busto, flagranteque obitu; tametsi non levi Olores ipsos sensu doloris tangente: & in illorum effusi laudem, sublimius cygnameum melos, & suavissimum concentum efficiunt. Verum id dono, & pace vestra præstitentim, sacri cygni; fas rudi meæ dextra sit in odoriferas vestrarum orationum funebrium, cinnasque sylvas mittere falcem, & ornandæ meæ pauculos metere flores. Quinimo vos precor, vestris è calathis, seu calamis promitte mihi, & manibus date lilia plenis, ut purpureos spargam flores, animamque vestri insignis pietate, atque eruditione filij Granadi, hisce vestris saltem accumulem donis, nec fungar inani parentantis munere; sed novi Phœnicis tumulo cumulum addam. Nam si magnum obsequium, & ingens donum, quo pias demortuorum animas prosequi possumus, oratio funebris est, inquit vnus de vestris Oloribus, per anthonomasiam Theologus, in vna suarum; donate precor mihi pauperi, orationis dona, que donem; date cæcis; porrigite lilia, qua Granadi spargam in funus. Quod si idem in altera funebrium addit: *Fratribus funebri oratione prosequendis sumus reservati; & mihi, qua verè patris, & verè fratris Granadi obitum, laudesque prosequar, oratio funebris, & apta verba non suppetunt; suppetias mihi, obsecro, veniant micæ de opipara mensa vestra; addunt deciduæ rosæ; violæque suaves, orationi meæ, de plenis calathis, calamisque vestris sua se sponte demittant. Vosque adeo præter alios, suavissimi, & eloquentissimi Olores, Hieronymus, Ambrosius, Bernardus, Nazianzenus, Nyssenus; vos orbis terrarum consista, & amantissimi (Tertulliani de vrbe Roma loquentis vt in phrasi) supra Alcinoi pometum, & Mideæ rosetis cultissimæ ruræ, & cultiora adhuc vestris concentibus reddentes, divini Cygni, potestatem facite, vt capor meus, licet raucus, ita concinat, vt ne dulces, ac factos inter strepat anser olores; efficit, vt ne vestris disertissimis præconijs meæ pingue quiddam, ac peregrinum sonent inconditæ voces; vel meis saltem vt minus raucæ, ac rancidæ perstrepat, vos vestras canoras tantisper accommodate voces, instillate cantus: concedite incolti agelli minus culto colono, vt è vestris funebribus panegyricis, verborum stocculos carpam; & eorum, quorum iusta persoluitis, Phœnicum imitatoris Granadi rogo haud iniuste corrogatos spargam. Initium faciat senior ille Cygnus Hieronymus, qui quod morti proximior, in Nepotiani, eiusdem musicæ scholæ divina Cygni recens ad celos evolvans obitu effundit dulcibus melos; querulisque gemitibus æthera complens, ingemunt. Et quod ille pro sua modestia de iunioribus, ac discipulo demortuo præcinit; ego pro patre, tam veritate rei, quam ingenij*

Scholasticæ sui Leonardi Panegyricus precatur, vt monet, vt antequam de se, si que stylo iudicium ferat, Panegyricos & orationes funebres Sanctorum Patrum, quorum in eo sit mentio, attentè perlegat, aut oculis lustret.

Attetio, benevolentiaque captata ex SS. PP. Hosculis, qui Granadum tumulo sparguntur.

S. Nazianz. orat. in laudem Cesaris fratris demortui, post med. Idem orat. seq. in laudem Gorgoniae sine.

S. Hierony. tom. 1. cap. 3. in epitaphio Nepotiani. & epist. 27. de obitu S. Pauli & epist. 30. in Epitaph. Fabiola. S. Ambros. tom. 5. orat. in obitu Valentiniani Augusti.

S. Ber. de obitu Vmberti monachi. & de vita S. Malachiæ Episc.

S. Nazianz. orat. 10. funebri in laudem Cesaris fratris. & orat. 20. funeb. in laudem S. B. Isid. Magni.

S. Nyssen. in Encomio S. Eobrem Syri. & orat. de funere Placidi Augusti. & orat. de vita S. I. auct. iurg.

Tertull. de pallio. c. 2. sine.

B-37
23-(154)

33
343
346

ingenij tenuitate mei, de sene, atque doctissimo Granado vita functo recino, tâtoque præcentore Duce Hieronymo Exordior.

S. Hierony. to. 1. epist. 3. in Epitaphio Nepotiani. initio.

Grandes materias ingenia parva non sustinent; & in ipso conatu ultra vires ausa, succubunt. Quætoque mæius fuerit quod dicendam est, tanto magis obruitur qui magnitudinem rerum verbis non potest explicare. Nepotianus (inquit ille, Granadus inquam ego, ð Bœtica mea Provincia Societatis) tuus, nosster, mo Christi; & quia Christi, ideo plus nosster, reliquit senes, iuvenes, ac tyrones, & desiderij sui iaculo vulneratos, & intolerabili dolore confectos. Cui iam meum iudabit ingenium? Cui litterula placere gestiont? vbi est ille epodos (cantor) nosster, & Cygne canore vox dulcor? Scuper animus, manus tremit, caligant oculi, lingua balbutit. Quidquid di xero, quia ille non audit, mutum viderit. Stylus ipse, quasi sentiens, & cera subtristior, vel rubigine, vel situ obducitur. Quotiescunque nitor in verba prorumpere, & super tumultum eius epitaphij huius flores spargere; toties lachrymis implentur oculi, & renovato dolore totus in funere sum. His querulis absentem querentis Cygni vocibus accinat respondens, mellifluus Cygnus, floridissimum ver, & nardus, Bernardus, de Humberto Sanctissimo Collega suo demortuo; cuius solo mutato nomine, in Granadum apprimè verba conveniunt: Granadus (pro Humberto) famulus Dei mortuus est, devotus famulus, servus fidelis; nuper, ad vndecim, morbi dies fatigavit enim mors, & demolita est intra fauces suas; & ecce reconditus est in corde terræ Granatensis: separavit à nobis dulcem amicum, prudentem Consiliarium, Auxiliarium fortè. Nec mihi, nec vobis pepercit insatiabilis homicida; mihi minus. Nec mihi, inquam, Bœticæ Societatis Patres, nec vobis dura pepercit Parca; nõ ignovit Libitina livens, quibus invidit illibatam puritatis, doctrinæque florem; & vno ictu, atque momento abscidit communem, & valde singularem Theologicæ scholæ Magistrum, mysticæ Doctorem, religiosæ vitæ ducem, virtutum omnium exemplar, & vniuersæ nostræ decus, & ornamentum Societatis. Quod si vobis nihil pepercit inexorabilis in Granado mors; mihi profectò minus. Non enim vos omnes illum de convictu; sed plerique de fama, & auditione dumtaxat; alij de facie, & de convictu, sed quasi per transeunnam noverram: ego verò multos abhinc annos, de continuo vultu, de quotidiano convictu, de intima familiaritate noveram. Neque enim de Granadi in me sancta, plenaque officiorum, & spiritalium fructuum amicitia, minus verè gratulari mihi, gloriarique possum; quam olim de S. Malachia erga se familiaritate, in ea funebri panegyrici verba Bernardus: Quid quod me inter speciales amicos ille Sanctus habebat; & eò loci, vt nulli in hæc parte, gloriæ secundum me fuisse credam? Et de mutua Sanctorum Basilij, & Nazianzeni necessitudine; ex qua hic in Panegyrico in illius de mortui quodam, non parum sibi decoris accevisse prædicat: Illud autè, inquit, quod de sua cum Nepotiano in eius epitaphio Hieronymus, se illud inquit scribere; vt brevi libello amicitias nostras aternæ memoriæ consecrem. Languidior proinde perosque vestrum, quò longinquior; rigidior me, quò proximior, Granadianæ mortis percussit ictus: & tanto quidem immittior me, quanto intimior; tanto truculentior, quanto intrusior, inque penitioribus peccatoris mei penetrabilibus debacchantior, eripit, si phrasî Venufani erga periclitantem amicum Maronè loqui fas est, animæ dimidium meæ; mee inquam non secus ac Iohannæ; cum alterius anima Davidis, omnium opinione, sapientissimi inter tres, in catbedraque sedentis; sua verò, quasi tenerrimi ligni vermiculi, charitatis Christi vinculis agglutinata. Vt de vtroque nostrum, eodem candidæ veritatis stylo exarare mihi posse videar, quod de sua cum Basilio familiaritate Nazianzenus ita scribit. Vna vtrique anima videbatur, duo corpora ferens: vterque in altero, & apud alterum positi eramus. Løge itaque minus mihi, quàm vobis pepercit mors ista. Siccine separas amara mors? (lachrymis, cõmunique dolori, & cæptæ increpationi mortis infligentis, laxo cum Bernardo habenas) ð Bestia crudelis! ð amarissima amaritudo! Quid fecisti? Occidisti, possedisti. Sed quid? Carnem vtrique solùm, animæ enim non habes, quid facias. Volat enim ad Creatorem suum; quem tam ardentè cõspiciat, tam fortiter secuta fuerat omnibus diebus vitæ suæ.

Ex eleganti S. S. Hierony. & Bernard. funebri exordio.

S. Bernard. serm. de obitu Humberti Monachi. initio.

Ex acerbitate doloris, quam nobis Granadi mors intulit.

S. Bern. in prefat. ad vitam. S. Malachia Episcopi.

S. Nazianz. orat. in laudem S. Basilij colum. 16.

S. Hierony. tom. 1. epist. 3. in Epitaphio Nepotiani, initio.

Horat. lib. 1. Od. 3.

2. Reg. 23. vers. 8.

S. Nazianz. vbi supra.

S. Bernard. vbi supra.

S. Nazianz. orat. funebri in laudem Cæsarij fratris. colum. 3.

Proverb. 10.

Ecclesiast. 36.

Verum ut ille vitam cum morte, ita nos lachrymas cum laudibus temperemus; & hætenus (vsurpo verba Nazianzeni in obitu, & laudem Cæsarei fratris de pietate, & eruditione commendati) ipsum lachrymis, & laudibus prosequamur, ne legem in huiusmodi rebus observari solitam neglexisse videamur. Neque enim hoc à nostrate Philospho est alienum. Memoria enim, inquit ille, iustorum cum laudibus. Est, super mortuum plora, & quasi acerba passus, luctum incipe. Quibus verbis, non tam ab animi stupore, atque indolentia, quàm ab immodico luctu eque abducit. Sed quarum laudum, Patres, aut vnde nam sermonem texam? cum id atextendum huc videam vobis,

vobis, quod suis auditoribus statim Nazianzenus intexit. Quid autem hominem vobis notum, describere aggredior? Neque enim etiam si sermonem in longum protraherem, parem tamen illius virtuti orationem offerrem, quantumque unusquisque vestrum novit, ac postulat, dicerem. Ac praeferat id in opinione vestra, ac cogitatione relinquere, quam orationis meae tenuitate mirabiles ipsius virtutes magna ex parte truncare. Cum autem, quae veritati rei narrandae non nititur, falsitate fatiscat, & quae mendacis crescit, ad fabulae derisum declinet oratio: & illa haud liberalior laudatio tantum decerpit gloriae, quantum falsitatis adieceris (praeloquor Ennodij Ticinensis sententia) non modo vera, sed in manibus etiam omnium iactata, & excussa me dicturum polliceor. Quo circa Spiritum Sanctum testem actuum eius, & comitem; ut ipsius auxilio gloriae conscientiae serenissimae, quam eidem concessit, tradam charitis victuris in seculo; ut exemplum praebitur virtuti unumquamque moriatur. Eoque fidentius in gestorum eius bilance appendetur oratio, quo praefentiores, oculatioris, & iocupietiores eorum teltes, vos Patres, in vna; & illa gesta Granadi in altera latera lance perpendo. Testes etenim calentium citabo negotiorum, & trophaea illius adhuc fumantia, & exornata de manibus diabolicae nuditatis ostendam: Nemo enim sub poena notis, praesentia, & nimium nota commemorat, nisi qui de veritate confidit; ut quos forsitan ficta diciturus, velut impudentis meae consensio evitarem, eorum auribus relegam illa, quae cognovit aspectus. Quam ob causam a me nemo aut orationis pigmenta expectat, aut verborum lenocinia, & eloquentia fucum expectet: sed tenuiori stylo, ac sinceriori, virtutum illius, rerumque gestorum narrationem excipiat, maxime, cum nihil de laboribus eius, aut virtutibus, tam mediocre, vel humile inveniam, ut necessarijs illud bullis, ut plerique solent, vvidi sermonis amplifacem; ut de S. Epiphano subiungit Ennodius. Quod si non pauca ipsis Granadi moribus, & doctrinae, verba SS. Patrum adapto, quibus antiquiorum Ecclesiae Doctorem laudes suis in Panegyricis evehitur; non ideo aut illi falsa laus afficta, aut istis vera detracta videri potest; quando apud vos loquor, qui de eo isthuc ad illorum instar dumtaxat dicta a me esse censebitis; qui quae vestigijs veterum Ecclesiae Doctorem insistentem inconniventibus, & vidistis oculis, & verbis appellatis Granadum. Neque enim aequalitatem, sed imitacionem quandam a Granado divinitus assequuntur asserere est animus. Qua in re imitor, vel in primis non minus Christianae eloquentiae, quam Theologiae Principem Nazianzenum: qui cum S. Basilij gesta, ad vnam; & Praecursoris Baptista, Petri, Pauli, Ioannis, atque Iacobi Apostolorum facinora ad alteram orationis lancem, invicem composita, expenderet: similem obiectionem sibi praecoccupandam censuit ijs verbis: Quod si cui durior, aut audacior, hoc forte videatur oratio; illud prius cogitet, me in hac comparatione non id agere; ut eorum, qui & mulieribus nascuntur, maximo, Basilium vel anteponia, vel exaquem; sed ut eum emulatores illi simile ostendam: at quae ex eius forma, & charactere non nihil in se ipso circumtulisse. Non enim probis viris, atque honestis studiosis exiguam laudem affert, summorum virorum quarevis parva imitatio. Iud, quod & de comparatione, etiam Basilij cum Apostolis a se ibidem facta, dictum purari vult magnus Theologus; volo & ego minimus potiori iure de illis virtutum, & doctrinae parallelis, quas rudi: Minerva, inter Granadum, ut imaginem, & imitatore, ex vna; & SS. Ecclesiae Doctores, tanquam exemplar sibi ad imitandum propositum, ex altera parte, nostra delineat oratio. Et adhuc fortiori iure de illis sacrarum litterarum, praesertim Cantorum in animarum piarum laudem decantatis elogijs, quae Granadianae aptari pie, & Panegyricae posse puto: non secus ac Ambrosius multa Cantorum verba animabus Gratiani, Valentianis, ac Theodosij, & Nyssenus Placilla Augustorum in eorum funebribus Panegyricis adscribunt: has ijs Patribus, & similes alias alijs tunc, & illam me nunc temporis inter animas iustas ad caelos divino munere transfectas, pie opinando, recenseere posse arbitrantibus: tamen si quid certo teneant loci, Deo relinquuntibus.

B. Ennodij de vita S. Epiphani. iiiiij.

Docilitas, ex vetera Granadi gesta rum historia fit:

Ex leni, & minime leuocinantem stylo.

S. Nazianz. orat. in laude S. Basilij. col. lum. antepenult.

Ex ratione solius imitationis, quae Granado SS. PP. sententiae aptatur.

S. Nyss. orat. de funere Placilla Augustulae. subint.

affertur

affectu doloris iactat? Sed quoniam iubenti obtemperare oportet, nescio, quo genere utar orationis non enim excogitare possum, quibus coniecturis assequar mentem preceptoris. Quod ergo fluctuantium cogitationum mare quodam modo sedat, ut in Nysseno sui iubentis maioris auctoritas fuit, ita in me, R. P. Provincialis nostri precipientis imperium esse posse videtur; qui mihi serio dedit in mandatis, ut de vita & morte Granadi sermonem, encomiumque facerem, & huius posthumi, & postremi operis in hoc nostro Granatensi Collegio typis mandari capiti, fronti præfigerem. Cuius iubentis mihi synographæ epilogum ea clausit emphasis, me acutè devinciens, qua sapientior alter mihi *Cyrtibus aurem velleit, & admonuit*: Memoriam te oportet esse, Georgi, huius officij, atque obsequij te debitorem esse Granado. *At ego, etsi ne illud quidem vercor (si fas est vti verbis C. Plinij in exordio Panegyrici Traiano dicti) ne gratus, ingratusve videar, prout satis, aut parum dixerò: animadverto enim, Deum ipsum non tam accuratis adorantium precibus, quam innocentia, & sanctitate letari: gratioremque existimari, qui delabris eius: puram, castamque mentem, quam qui medicatum carmen intulerit: atque ut eloquentia parens testatur, gratiam, & qui refert, habet: & qui habet, in eo ipso quod habet, refert: nec ego nunc P. desinam debere, si hoc solvero: & ego quidem quantum possum maximam Granado habeo, atque ideo quoquo modo possum vel tacens refero: atramentum dicam pro tenuitate mea; & optimo Provinciae Parenti libenter parens, & exordium, eiusdem Hieronymi verbis, qui initium dedit, absolvens: Obligato, inquam, parumper vulnere, audias laudes eius, cuius semper virtute letatus es. Nec doleas, quod talem amiseris, sed gaudeas quod talem habueris. Et sicut ij, qui in brevi tabella terrarum situs pingunt; ita in parvo isto volumine cernas adumbrata, non expressa, signa virtutum suscipiasque à nobis non vires, sed voluntatem.*

Plinius, in Panegyrico Traiano dicto, sub init.

Cic. pro Cu. Planc. sub antepenult.

S. Hier. to. 1. epist. 3. in epitaph. Nepotiani.

Granadi patria, & puericia.

§. II.

Senec. de remedio fortuitorū. sub medium.

S. Nyss. de vita & laudib. S. Gregor. Tauma. sub init.

S. Greg. Nyss. in Eucrom. S. Ephr. col. 2.

Egria eius animi adules, & pudor.

B. Ennod. Ticen. in vita S. Epiph. sub init. Cant. 4. & 6.

Etsi, teste Hesiodo, & Seneca, patria est ubicumque bene est: illud autem, per quod bene est in homine, non in loco est: & pie viventibus, ac philosophantibus exilium tellus, civitas cœlestis est: & nostro iudicio vni in pretio & honore patria est paradisus, ut S. Nysseni verbis narratione exordiar; Granadique nostri conversatio aversata. terras, & tora iugiter hærebat in coelis: narratio tamen à penatibus, & patriæ solo sumat initium; ne (ut exinde sumens, Nysseniana in laudem S. Ephræm Syri, & altera de vita S. Gregorij, monet oratio cavendum) à prophetis nris oratoribus, vixio nobis verti possit, quod eius, quem commendandum suscipimus, patriæ oblici, ignobilicatis non in memores esse videamur. Granadi Patria fuere Gades: celeberrima insula est ad Gaditanum fretum in medio Oceano sita: olim finis terræ nomine, nobili Emporio, Herculeque habitatore, & sospitante celebratissima; at in posterum à Granadi in ea ortu feliciter longe celebrior. Ut enim pleræque vrbes aliæ ab alijs sapientibus strenuisque viris inibi ortis; non multo fecus Gades à Granado in eis nato peculiarem decorem sibi vendicant. In illis natus perhonestis, pijsque parentibus. Neque enim illius non pudet generis cuius illustratur moribus (loquor Nysseni verbis de S. Ephræm patria, ac parentibus agentis, & ad Granadi veluti iussis fabricæ encomium) cuius vitæ, & doctrinae splendor univervo terrarum illuxit orbi. Natus ille re vera Ecclesiæ Euphrasæ, cuius aquis irrigata Christianorum multitudo censu pluri fidei fructum produxit. Granadus fertilis illa Dei vitis, que dulcedinem in star racemorum doctrinæ secum afferens, Ecclesiæ filios divina charitate nutriens, explensque reficit, atque oblectat. In tantam Dei laudem, quantam Ecclesiæ Sanctæ utilitatem, à teneris progressus fecit vnguiculis. Vernabat in illo præcateris mater honorum operum verecundia: ridebant genæ; nec non quocumque vertisset oculos, serenitatem mentis nuntiabat aspectus: (transcendit Ennodij verba de S. Epiphano, cum puer esset, scripta) ut verè ad piam illum animam tum primum cœlestis sponsus concinisse videatur: sicut fragmè mali punici genæ tuæ, absque eo quod intrinsecus lateret. Quod canticum de perspicua in primis animæ iuste verecundia, atque pudore; & subinde de reliquis virtutibus in eo latentibus SS. PP. exponunt; & prælibo, atque ad extremam orationem iustis expendendum.

Ab infantia studium divini cultus in Granado.

Vix lustrum annorum ex cesserat infantili, pioque ludo erigendi puero Iesu altaria, accenerant assuetum, & deditum; cum ad alphabetariam in nostro Collegio Societatis Iesu Gaditano publicè apertam scholam adducitur; ludi magistro vni de nostris alphabeti, & pietatis rudimentis imbuendus cōmēdatur, veluti tenellus cygnus in sacri Cupidinis, anorisque nostri purissimi Pueri Iesu, academiā cooperatur. Repetite memoria Socratis somnium de Platone puero, dum ad suam scholam erudiendus traditur, interpretatum. Exatque pendente somni solutione, etsi Platoni propter ingenij acumen, & sublime, ac dulce de divi-

de divinis eloquium scite conveniat, an de Granado propter hæc eadem, simul cum vitæ,
 & doctrinæ, & pudicitie candore, & integritate coniuncta, (quibus à puero ad senem or-
 batus fuit Plato) potiori iure interpretatum iri iudicetis: Historiam haud alijs brevis, &
 elegantius, quam Apuleii verbis accipite Philosophi ab Augustino de eloquentia, & ver-
 borum elegantia valde commendati. *Somnium Socratis scitum fertur, nam vidisse, sibi visus est,*
quod in academia Cupidini consecratum est, volasse, & in eius gremio resedis-
se: postea dolorem illum pennis celum petiisse, canore musico auditus hominum, Deorumque mulc-
ent. Cum hoc Socrates in conventu hominum referret: Aristoteli, Platonem puerum oblaturus Socrati
magistro, commundum proferebatur. Quem ubi aspexit ille, ingeniumque intimum, de exteriori con-
spiciat est facie: Hic ille erat, amici, inquit, de academia Cupidinis cygnus. Talis igitur, ac de talibz
Plato, non solum Heroum virtutibus præstitit, verum etiam æquiparavit Divum potestates. Nam
Pseusippus domesticus instructus documentis, pueri eius acre in percipiendo ingenium, & admiran-
te reverentia adoleum laudat: & pubescentis primitias labore, atque amore studendi imbutas re-
fert: & in viro harum incrementa virtutum, & cæterarum convenisse testatur. Verum apage: fa-
cessant vana somnia, fabularum deliria, & impuri altaria Cupidinis, atque academia. Et
conferte, vos quæso, Pseusippi hoc vitimum, & Apuleii de Platone puero, & pubescente,
& adolecente, ac viro, cum nostro, in eandem gratum decursu, Granado; & omnia in
& melius præstantiusque eminuisse existimabitis: præsertim cygnæque de divinis: me-
hos, musicumque canorem suavissimo concentu, Theologicæ scholæ aureis adeo demulc-
tem, ut non ita in infantis Platonis, quam Granadi labellis, apum examen confedis-
indolem, cædorem animi, amorem erga Iesum, ad omnesque virtutes capessendas, à pu-
ero alacre studium, & fervens, ex vno deducere possumus, in: facinore, tâquam ex vno
que prætexta puer indutus, quem solito blandius magister intuitus, Heus tu, inquit, Iaco-
be, ita ne curiosus, & fatis frigoris morsus arcente, gaudes amiculo? Nõ ne satius esset pue-
rum Iesum algentem, & pauperculè indutum, hoc tuo pallio vestiri, & calefieri? Suffundit-
ur illico virgineo pudore Granadus: discedit clanculum in secretiorem secessum. Exutâ-
que celeriter vestem alacer magistro donans, en illam, inquit, puero Iesu induendo trade.
Mirari magister, obstupescere aditantes, laudare tantam Iacobi sinceritatem, tantam in
Iesum pietatem, præfragare in ætate provecta grandior em.
 Compite, Religiosissimi Patres, facinus hoc Iacobi pueri cum Martini militis egre-
 gio facinore. Dimidiatam Martinus chlamydè militarem exiit; & Christo parætat in
 paupere obvio, vestiendo donat: Granadus puer infantilem prætextam integram exiit,
 & puero Iesu induendo tradit. Servat fortasse Martinus suis ovibus, & corpori mystico
 Christi dimidiam, ovium futurus Episcopus: & dimidiam alteram capiti, primoque Pa-
 stori Christo cooperiendo largitur. Integrum agniculus Granadus suo Pastori, & Eccle-
 sia corpori, ac capiti tegendo præbet amictum. O paris, vel certè non dissimilis consilij,
 ac pietatis donatio vestis à Martino, à Granadoque facta! O arcanum largitionis intu-
 menti, diversa licet ætate, & occasione, at non admodum diversa ratione nobis, vt opinor,
 an non Christus de Martino se induente gloriatur; *Martinus*, inquit, *adhuc Ca-*
thecumenus hac me veste contexit? Quid faciet iam Christianus? quid Christi miles emerit?
quid ovium Pastor? Doctoz? Episcopus? Non ne ita puer Iesus Angelicos Comites allo-
qui nunc, & hisce alludere, vel ludere potuerit verbis: Iacobus adhuc puer hac me pue-
rum veste contexit? quid cum maturioris suffragium accedat ætatis? quid postea iuvenis?
quid vir? quid Doctoz? quid Prælator olim Religiosus efficiet? Certè quo gratiora sunt
pueri in puerum officia, atque munuscula; tanto ista mihi amabiliora, ac iucundiora: ve-
rum vt solidiora, longe adhuc gratiora erunt viri doctrina, ac pietate robusti. Si median-
à Martino donatam, integram videtur reddidisse Christus, vocasseque vestem divite sce-
nore duplicatam; an fortasse integram à Iacobo donatam, & à Christo libenter acceptâ,
duplicato scenore adauctam, in Christo non reperiat? an non obtineat ambo inslar Eli-
sei Eliano cooperti pallio, vt fiat in se duplex spiritus; & virtutis, & sapientiæ Dei pariter
inwentum; & tanquam primores domestici, fortis illius divinæ sapientiæ viraginis,
vestiti sint duplicibus: & magnorum in eius regia; quia faciunt, & docent, appellatione,
 atque honore censentur?

L. Apuleius. lib. 2:
 Philosophicorū. de
 dogmate Platonis.
 initio.

Præclarum Gra-
 nadi pueri faci-
 nus, reliquorum
 viri prælagium.

Bene habet. Sed videte an forsitan melius, si pueris puerum non multum antè Iustali
 sinatum

rinctum aqua, & stola immortalitatis, seu gratia, primi prævaricatione deperditâ, & a se-
cundo Adamo reddita, recens indurum, solerter cavisse, ne custos murorum aliquis vi-
bi, aut dolo subriperet, illamque proinde in sinu Iesu, quàm in suo longe securius assertan-
dam suo reddidisse donanti. An id fortasse præ sagium est opinionis illius, qua plures è no-
stris hominibus valde cordati, sibi in animum inducere, Iacobum, quem Baptismate in-
duit, nunquam exuisse gratiæ sanctificatiõis amictum? An rursus id, hominis constantem
divinarum legum, conthiorum, & regularum omnium religiosæ vitæ observationem, &
nullo tempore intermissam adumbrat? An denique hic non iniuriâ adaptari Iacobi anti-
mæ possit illud Ambrosianum de sponsæ pallio decantatum elogium? *bonus amictus eter-
nitas vitæ. Hoc pallium cælestis sponsæ custodes murorum voluerunt auferre: quo primus homo sa-
rat exutus. Sed anima Deo devota, præsitum diu tenendo, & non dimittendo dilectum, pretioso tes-
tamenti divini se vestivit involucre. Beati igitur qui tali pallio vestiuntur; & amictum huiusmodi le-
gis observatiõis meruerunt: quia non sunt legis oblitii, sed que erant legis, operati sunt.* Aut fortassis
dicat quispiam: vt grandioris futuri ad Beatam Virginem affectus in S. Aquinate Thomæ
infante prognosticon fuit illa papyracea scheda? *Ave Maria* scriptæ litterulis, inquit, & ala-
nus susceptio: ablata, quæ rula vagitibus, & fluctibus expositulatio; restituta, festina, & ala-
cris in buccam ingestio: ingestæ, tenellis comminutio facta labellis, & deglutitio; gloriæ,
in incunum peccus fervida, amansque traiectio. Ita devota amictus puerilis sibi facta de-
tractio, & infantilibus membris Christi tegendis, elargitio Granadi; nescio quid forsitan
haud puerilis in Christi veste incõsuetam affectiõis, eximioris olim futura, portendat.
Quid nocuis hitoria illa, cum Christus Alexandriæ Episcopo piissimo Petro, se se dicat
vite veluti squalentem ostendens, intimo doloris sensu percussus, inquit, *Arius vestis meæ,
que est Ecclesia, dilaceravit?* Quid in manibus omnium magis iactatum, & excussum est, id
de Arianis, alijsque erroribus incõsuetam à Matre Virgine Infanti Christo textam ve-
stem dilacerantibus effectum esse? quid verò compertius, quàm sanctos illos primi Conci-
lij Nicæni Theologos, vestem divinitus exacuta, atque linata Theologiæ acutissimi, con-
suisse; sartam, textamque conservasse? An ergo simile quid de illorum imitatore Iacobo
faventibus astris, dici posse videatur? dum e cælestis texturæ officinis, cubili, gymnasio,
subsellijs, pulpito, cathedra, ac demum de plumborum prælis textentis cælo Granadi defu-
dat industria; & concinnè variegata opera de Deo trino, & vno, de incarnatione, de Eu-
charistia, de que alijs Christi, & Ecclesiæ Sacramentis, in hoc præsertim postremo texto vo-
lumine; acriterque reprehensa, & explosa desiderantium hæreticorum, & discendentium
Christi prætextam sacrilega turba; quantum penes se est, illam sarcit, consult, protegit;
acrique stylo, virgula sibi divina suppeditato, & propria industria elaborato, aureoque di-
ctiõis filo, subtili stamine, distincto denique, & perspicuo orationis contextu, & acumen
reddit perpolitam. An igitur illa suæ vestis largitiõne Iacobus, hoc suum studium incõ-
suetis Christi vestis, quam hæretici quotidie discidunt, sarcientiæ, consuendi, ac defen-
dendæ divinitus; an aliquid dictorum aliud portenderit, vestrum erit, Patres, iudicare. Iam
maior me vocat Granadi ætas, & crescens illius, quam suxit cum nutricis lacte, pietas, a-
morque virtutum.

§. III.

Ingressus in So-
cietatem Iesu.

B. Ennod. Ticin. in
vita S. Epipha. sub
init.

Iuveni, qui nondum idoneus tantæ pietatis, atque eruditionis textendæ puer, supra hu-
manam artem, & ætatem, a puero Iesu, vt se tegat, libenter admittitur; quid dabit opis il-
li, quid amoris, quid mercedis impendet, solertiori in provecta ætate virtutum omnium
sibi vestem contexturo? Igitur incute pubertate, cum assurgeret stature procerius decens,
que eminentiam sequatur a dignitatis præfiguraret in membris, nec tamen modum ornatißimis pro-
lixitatis excederet (adapto illi verba Ticinensis Ennodij de sancto Epiphano adolefcente
loquentis) iniit Societatem Iesu Iacobus; ab eo admissus, redonatum induit tyronisiam
in Montellano Tyrocinio togam sat pauperem (tameñ sub sordido pallio, haud inopi la-
titante sapientia, & copulem) vt cui puer amiculum puero, eidem & iuvenis inomen det;
& ab illo sat felici spei futura Societatis suæ omine decoretur. In eo tyrocinio quàm illa
se, non tyronem, sed veterana Christi militem gerit? quot, quàmque frequentes in tenero
corpus infligit scutica ictus? cilicij pungentis s: mulos? abstinentiæ morsus? perpetuæ
mortificationis aculeos? quot voluntariæ paupertatis, & obedientiæ, quot vigiliant, quot
reliquas corporis castigatiõnes animosè aggreditur, lubenterq; sustinet? quàm perpetuæ,
quam

quàm fervida, quàm devota orationi singulis diebus se dederit? quàm præfens semper Deo? quàm constans in maiorum observantia, & obedientia? quàm diligens in regulari omnium, & religiosæ disciplinæ custodia? quot hæc virtutum actionibus, veterioris præcandidi insidias? quot de illo victorias agit? quàm divite omnium religiosarum virtutum textu distinguit pectus? quot meritis gratiæ locupletat amictum? quàm crebra, & humiliter conscientie per confessionem expiatione, quàm religioso sacræ Eucharistiæ cultu, veneratione, susceptione, & gratiarum actione, spiritalis questus divitias adauget? quàm denique magno, quàmque fragifero his omnibus ad religiosæ vitæ studium capessendum reliquos commilitones stimulat, & alacres reddit exæmulo? Teites sunt omnes domus domus tyrones; testes veterani; & testis cæteris locupletior, reliqua Jacobi vita, imitar actæ in tyrocinio, in reliquo iuventutis, maturioris ætatis, & senectæ decursu peracta. Eadem enim, quam inibi vendi normam, irrefragabilem tenuit semper, & in toto reliquo scholasticæ occupationis, & discendi tempore; toto è cathedra docendæ, è pulpito concionandæ; ex excedra nodos conscientiæ solvendi, scelerum confessiones audiendi; toto denique gubernandæ; ac demum toto vivendi spatio, eandem tenax servavit morum disciplinam.

Neque his contentus: singulos semper in vnoquoque tyronum, commilitonum, ac fortiorum suaviorem odorem afflantes virtutum flores subodoratur, suscipit, observat, laudibusque evehit in primis; ab omnibus proinde vnicè dilectus. Deinde suis mellitis favis cœlestium donorum in candidi pectoris alveolo fabricandis, tanquam apis Dædala legit, adaptatque vioias, rosas, lilia, thymum, achantum, rosida cœli dona; varios nimirum virtutum flosculos; adeo continuo, inde fesse, & industrè huic operi intentus, vt quod de sanctissimo Abbate Antonio in tyrocinio monastico B. Athanasius refert, de Gradu in tyrocinijs, studiorum, prælectionum, & totius vitæ religiosæ decursu retulisse videatur, in ea verbasic suam vitam instituit, ab universis fratribus puro diligebatur affectus; & omnibus, ad quos studio discendi pergebat, obediens, proprias singulorum gratias hauriebat. Huius continentiam, incanditatem illius sectabatur; illius lenitatem, illius vigilantiam; alterius legendi amulabatur industriam; illum ieiunantem, illum dum cubantem mirabatur; alterius penitentiam, alterius mansuetudinem predicabat: omnium quoque vicariam, erga se retineas charitatem, atque universis virtutum partibus irrigatus, ad sedem propriam revertabatur. Ibi secum universa pertractans, & omnium in se bona inebatur exprimeret. Sic dum quid ille eorum laudum aliqua aut invidit cuiquam? aut sibi superbius arrogavit? aut de illa divinitus, suoque studio corrogata, alicuius illorum invidia incurrit? Nil certe minus: quinimo, vt de priori antecedentia carpsistis, ita de posteriori hac laude mutuari licet ex eiusdem Athanasij in Antonij tumuloso spargentis dextra, & in Granadi bustum spargere illa subsequenti lilia, lilioesaque verba: Neque verò adversus corpus aliquando movebatur; sed ea tantummodo flamma egregia viro cresebant in pectore, ne secundus cuiquam in prædilectis operibus inveniretur. Et hoc ita faciebat; vt cum omnes gloria anteiret, omnibus tamen charus esset. Nam & vicini, & Monachi, ad quos sæpe veniebat, in Antonijs; nature vocabulis, quidam vt filium, alij vt patrem diligebant. Sic intulit Iacobus, sic tenuit, ne ad extremum piæ animæ afflatum, Deo bene vivante, piosque conatus cœlesti prosequente favore, pergit religiosæ vitæ normam, virtutumque texturam, & vndequeque inante visum edificationis ex se efflabat odorem; vt de illo pie existimari, dicique possit id, quo pietate insignis, demortuique monachi, suæ ætatis, mores celebrans Victorinus Richardus, ita claudat elogium: Denique pedem, quem in semitis Domini Iesu posuit, donec cursum iuvenis consummavit, non retraxit: & perfectionis religiosæ in Societatis Iesu, quæ capit novam, & qua initiatus in tyrocioio est, semitam. Non ab similem profecto illi, quam adolefcentem suscepit, conservavit Bernardus: & ab illo sibi ad imitandum proposito expressisse videtur Iacobus. Vt quem postea in moribus suavissimis, alta meditatione, oratione perpetua, tenerimo in B. Virgii amore, præstanti doctrina, dulcedine styli, frequenti bus, & nervosis ad religiosos fratres, de spiritali profectu exhortationibus, imitatus est; antea in sanctæ pueritij, & adolescentiæ studiis, atque studijs, in animo suo ad vivum depinxerit. Puer autem erat (sic de S. Bernardi vetus, & de Granadi vita, cuius no. omnes testes sumus, adamusim nova refert historia) & gratia pius, & ingenio naturali pollens. Nâ in liberata quidem studio supra ætatem, & præ coactancis suis proficiebat: amans habitare secum, publicum fugiens, parentibus obediens, & subditus; omnibus benignus, & gratus; domi simplex, & quietus; foris rarus, & ultra quàm credi potest, voracius; nunquam manum loqui amans: Deo de-

In tyrocinio virtutum omnium studio vacat, & eminent.

S. Antonij in Tyrocinio degentis sedulæ alioi virtutes imitandi fecitatur studium.

S. Athan. in vita S. Antonij Abbatis. colum. 2.

Quem semel ibi religiosæ vitæ cursum tenuit, retinuit semper.

Richard. Victor. in Cæc. p. 2. c. 31. fit.

S. Bern. adolescētis suavissimos mores, toto studio tempore imitatur Granadus.

Antbor vitæ S. Bernardi, eius operam fræti præfixæ. col. 1.

tinctum aqua, & stola immortalitatis, seu gratia, primi pravicatione perditam, & de-
 cundo Adamo redditam, recens indutum, solenter cavisse, ne custos murorum aliquis vi-
 bi, aut dolo subriperet; illanque proinde in sinu Iesu, quam in suo longe securius asser-
 vandam suo reddidisse donanti. An id fortasse præ sagium est opinionis illius, qua plures è no-
 stris hominibus valde cordati, sibi in animum induxere, Iacobum, quem Baptismate in-
 duit, nunquam exuisse gratia sanctificantis amictum? An rursus id, hominis constantem
 divinarum legum, consiliorum, & regularum omnium religiosa vita observationem, &
 nullo tempore intermissam adumbrat? An denique hic non iniuriâ adaptari Iacobi ani-
 mæ possit illud Ambrosianum de sponsa pallio decantatum elogium? *Bonus amictus eter-
 nitatis vitæ. Hoc pallium celestis sponsæ custodes murorum voluerunt auferre: quo primus homo sue-
 rat exutus. Sed animæ Deo devota, quæ situm diu tenendo, & non dimittendo dilectum, pretioso cha-
 ritaratis divini se vestivit involucre. Beati igitur qui tali pallio vestiuntur; & amictum huiusmodi le-
 gis observatione meruerunt: qui non sunt legis oblit, sed quæ erant legis, operati sunt.* Aut fortassis
 dicat quispiam: ut grandioris futuri ad Beatam Virginem affectus in S. Aquinate Thoma
 infante prognosticon fuit illa papyracea schedula *Ave Maria* scriptæ litterulis, avida in ma-
 nus susceptio: ablatæ, quarula vagitibus, & flutibus expululata; restituta, festina, & ala-
 cris in buccam ingeltio: ingeltæ, tenellis comminutio facta labellis, & deglutitio; glutitæ,
 in intum pectus fervida, amansque traiectio. Ita devota amictuli puerilis sibi facta de-
 tractio, & infanulibus membris Christi tegendis, elargitio Granadi; nescio quid forsitan
 haud puerilis in Christi vestem incõsultilem affectiois, eximioris olim futura, portendar.
 Quid noxius hitoria illa, cum Christus Alexandriæ Episcopo piissimo Petro, se se dicitia
 veite vcluri squalentem ostendens, intimo doloris sensu percussus, inquit, *Arius vestè meâ,
 quæ est Ecclesia, dilaceravit?* Quid in manibus ornatum magis iactatum, & excussum est, id
 de Arianis, alijsque erroribus incõsultilem à Matre Virgine Infantum Christo textam ve-
 stem dilacerantibus effatum esse? quid vero compertius, quam sanctos illos primi Conci-
 lij Nicæni Theologos, vestem divinitus exacuta, atque limata Theologia acule saricis, con-
 fuisse; sartam, textamque conservasse? An ergo simile quid de illorum imitatore Iacobo
 faventibus astiti, dici posse videatur? dum è caelestis texturæ officinis, cubili, gymnasio,
 subsellijs, pulpito, cathedra, ac demum deplumborum prælis tæxentis cælo Granadi defu-
 dat industria; & concinne variegata opera de Deo trino, & vno, de Incarnatione, de Eu-
 charistia, deque alijs Christi, & Ecclesiæ Sacramentis, in hoc præsertim postremo texto vo-
 lumine; acriterque reprehensa, & explosa desidentium hæreticorum, & desidentium
 Christi prætextam sacrilega turba; quantum penes se est, illam saricit, consuit, protegit;
 acricque stylo, virgula sibi divina suppeditato, & propria industria elaborato, aureoque di-
 ctionis filo, subtili stamine, distincto denique, & perspicuo orationis contextu, & acuminè
 reddit perpolitam. An igitur illa suæ vestis largitioe Iacobus, hoc suum studium incõ-
 sultilis Christi vestis, quam hæretici quotidie discidunt, sarcienda, consuenda, ac defen-
 denda divinitus; an aliquid dictorum aliud portenderit, vestrum erit, Patres, iudicare. Iam
 maior me vocat Granadi ætas, & crescens illius, quam luxit cum nutricis lacte, pietas, a-
 morque virtutum.

§. III.

Ingressus in So-
cietatem Iesu.

B. Ennod. Ticin. in
vita S. Epipha. sub
imit.

Inveni, qui nondum idoneus tantæ pietatis, atque eruditionis texturæ puer, supra hu-
 manam artem, & ætatem, à puero Iesu, vt se tegat, libenter admittitur; quid dabit opis il-
 li, quid amoris, quid mercedis impendet, solentiori in provecta ætate virtutum omnium
 sibi vestem contexturo? Igitur incunte pubertate, cum assurgeret *stature proceritas decens,
 quæ eminentiam sequitur a dignitatis præfiguraret in membris, nec tamen modum ornatisimæ pro-
 lilitatis excederet* (adapto illi verba Ticinensis Ennodij de sancto Epiphanoio adolescente
 loquentis) iniijt Societatem Iesu Iacobus; ab eo admissus, redonatum induit tyronis ia
 in Montellano Tyrocinio rogam sat pauperem (tameñ sub fordido pallio, haud inopi la-
 titante sapientia locuplete) vt cui puer amiculum puero, eidem & iuvenis nomen det; &
 ab illo sat felici spei futura Societatis suæ omine decoretur. In eo tyrocinio quàm ille
 se, non tyronem, sed veteranum Christi militem gerit? quot, quàmque frequentes in tenerum
 corpus instigit scitica idus? cilicij pungentis stimulos? abstinentiæ morsus? perpetuæ
 mortificationis aculeos? quot voluntariæ paupertatis, & obedientiæ, quot vigilanti, quot
 reliquas corporis castigationes animosè aggreditur, lubenterque sustinet? quàm perpetuæ,
 quàm

quàm fervida, quàm devota orationi singulis diebus se dederit? quàm præfens semper Deo? quàm constans in maiorum observantia, & obedientia? quàm diligens in regulari præfandis infidias? quot de illo victorias agit? quàm divice omnium religiosarum virtutù textu distinguit peccatù? quot meritis gratia locupletat amictum? quàm crebra, & humili conscientie per confessionem expiatione, quàm religioso sacra Eucharistia cultu, & veneratione, susceptione, & gratiarum actione, spiritalis questus divitiis adauget? quàm denique magno, quàmque frugifero his omnibus ad religiosã vitã studium capessendum reliquos commilitones stimulat, & alacres reddit exæmulo? Teites sunt omnes eiusdem domus tyrones; teites veterani; & testis cæteris locupletior, reliqua Iacobi vita, initar ad eã in tyrocinio, in reliquo inventuris, maturioris ætatis, & senectæ decursu peracta. Eãdem enim, quàm inibi vivendi normam, irrefragabilem tenuit semper, & in toto reliquo scholasticis occupationis, & discendi tempore; toto è cathedra docendi; pulpito concionandi; ex cædra nodos conscientia solvendi, scelorum confessiones audiendi; toto denique gubernandi; ac demum toto vivendi spatio, eãdem tenax servavit morum disciplinam.

Neque his contentus: singulos semper in vnoquoque tyronum, commilitonum, ac foriorum suaviorem odorem afflantes virtutum flores subodoratur, suscipit, observat, laudibusque evenit in primis; ab omnibus proinde vnicè dilectus. Deinde suis mellitis favis coelestium donorum in candidi pectoris alveolo fabricandis, tanquam apis Dædala legit, adaptatque violas, rosas, lilia, thymum, achantus, & cætera cæli dona; varios nimirum virtutum flosculos; ad eò continuò, inde fesse, & indutrie huic operi intentus, vt quod de sanctissimo Abbate Antonio in tyrocinio monastico B. Athanasius refert, de Graudo in tyrocinijs, studiorum, præfationum, & totius vitæ religiosæ decursu retulisse videatur, in ea verba: Sic suam vitam instituens, ab universis fratribus parò diligebatur affectu; & omnibus, ad quos ludo discendi pergebatur, obediens, proprias singulorum gratias hauriebat. Huius continentiam, inauditam illius scètabatur; illius lenitatem, illius vigilantiam; alterius legendi amulabatur industriam; illum ieiunantem, illum humi cubantem mirabatur; alterius penitentiam, alterius mansuetudinem prædicabat: omnium quoque vicariam, erga se retinens caritatem, atque universis virtutù partibus irrigatus, ad sedem propriam revertabatur. Ibi secum universis præfatis, & omnium in se bona nitebatur exprimere. Sed numquid ille earum laudum aliqua aut invidit cuiquam? aut sibi superbius arrogavit? aut de illa divinitus, suoque studio corrogata, alicuius illorum invidiam incurrit? Nil certè minus: quinimo, vt de prioris antecedente carpissit, ita de posteriori hac laude mutuari licet ex eiusdem Athanasij in Antonij tumulum spargentis dextra, & in Granadi bustum spargere illa subsequencia lilia, lilioesaque verba: Neque veri adversus coeopos aliquàdo movebatur; sed ea tantummodo flamma egregia viro erefcebatur in pectore, ne secundus cuiquam in prædictis operibus inveniretur. Et hoc ita faciebat; vt cum omnes glorie anteiret, omnibus tamen carus esset. Nam & vicini, & Monachi, ad quos sæpe veniebat, Antonium ille, ego item ex Antonij imitatione Granadum inquam Deicolam nuncupabant; in dulcisq; nature vocabulis, quidam vt filium, alij vt patrem diligebant. Sic intuitu Iacobus, sic tenuit, ne ad extremum pie animæ afflatus, Deo bene invante, pioque conatus coelesti prosequente favore, peregit religiosæ vitæ normam, virtutumque texturam, & vndequeque suavissimum ædificationis ex se efflabat odorem; vt de illo pie existimari, dicique possit id, quo pterate insignis, de mortuique monachi, suæ ætatis, mores celebrans Victorius Richardus, ita claudit elogium: Denique pedem, quem in semitis Domini Iesu posuit, donec cursum itineris consummavit, non retraxit: & perfectionis religiosæ in Societatis Iesu, quã capit novam, & qua initiatus in tyrocinio est, semitam. Non ab similem profectò illi, quàm adolescentens suscepit, conservavit Bernardus: & ab illo ubi ad imitandum proposito expressisse videtur Iacobus. Vt que postea in moribus suavissimis, alta meditatione, oratione perpetua, tenerimò in B. Virginie amore, præstanti doctrina, dulcissime styli, frequentibus, & nervosis ad religiosos fratres, de spiritali profectu exhortationibus, imitatus est; antea in sanctæ pueritij, & adolescentie dotibus, atque studijs, in animo suo ad vivum depinxerit. Puer autem erat (sic de S. Bernardi vetus, & de Granadi vita, cuius nos omnes testes sumus, adamus in nova refert historia) & gratia plenus, & ingenio naturali pollens. Nã in literarum quidem studio, supra ætatem, & præ coætaneis suis proficiebat: amans habitare secù, pãbicum, fugiens, parentibus obediens, & subditus; omnibus benignus, & gratus; domi simplex, & quietus; foris rarus, & vltra quàm credi potest, voracius; nunquam minus loqui amans: Deo de-

In tyrocinio virtutum omnium studio vacat, & eminet.

S. Antonij in Tyrocinio degentis sedulù aliorù virtutes imitadù feceratur studium.

S. Athan. in vita S. Antonij Abbatis. colum. 2.

Quem semel ibi religiosæ vitæ cursum tenuit, retinuit semper.

Richard. Victor. in Cæc. p. 2. c. 31. fin.

S. Bern. adolescentis suavissimos mores, toto studiorum tempore imitatur Granadus.

Autor vitæ S. Bernardi, eius operum fructi præf. xx. col. 1.

volus, ut peioris sibi puritatem conseruaret. Litterarum etiam studijs per quam deditus; per quas in scripturis Deum disceret, atque cognosceret: in qua quantum breui profecerit, & quam perspicuam in discernendo iudicium habuerit, testis est schola domestica, testis externa Granatensis, ac Cordubensis vniuersa: in quibus versatus est iunior. *Masse virtutes; cuius talia principia, qualis finis erit?* vt Hietonymi verbis loquar.

S. Hierony. to. 1. epist. 3. ad Heliod. in epigraph. Nepotiani

Quibus initijs, & planctu Hispali Philosophiam, & Theologia profiteri ceperit.

S. Nazianz. oratione in laudem Cesarij fratris. colum.

Cum verò maior doctrina Hispali petita, & in ea, celebri orbis Emporio, vrbe, artium curriculum, & deinde scholasticam Theologiam, pro suggesto proficere cepit; mirum est quantum in se omnium oculos, admirationemque converterit. Id Nazianzeni de suo amatissimo fratre Casario Alexandriam vrbe, & scholam ex alijs non ita celebratis, aduocante, Iacobo applicare licet, Hispali studiorum causa aduenti; qui ipsius ibidem commorantis ad amos in facta descriptio esse videatur. *Postquam verò Alexandriam* (ille de Casario; Hispali ego de Granado) *petijt. Tunc, & hoc tempore doctrinarum officinam, non falso existimatam. Quid primum, aut quid maximum in illius laudibus commemoremus? aut quid sine gravissimo omnium damno prætermittamus? quis, olim præceptoribus fidelior? quis aequalibus iucundior? quis civitatis principibus charior? aut quis potius vniuersæ vrbi? cuius magnitudo tanta est, vt omnium virtus, obscurata, & abscondita iaceat? Quis temperantiæ laude clarior? ob ingenij sagacitatem illustrior? Ecquod doctrinæ genus est, in quo non sit versatus? Imo verò quod genus est, quod non: ita perceperit, vt ne vnum quidem quiscquam aliud? Ecce autem concessit, vt ad ipsius eruditi nem vel tantillum accederet; non equalium tantum, sed eorum etiam, qui ætate ipsum antecibat, ac plus temporis in studijs litterarum consumplerant? sic enim in omnibus artibus erat expositus, quæ i vni dumtaxat operam dedisset: sic rursus vnamquamque callebat, quasi nullam præterea coluisset. Atque vt æri, & excellenti ingenio præditos industria, & labore, sic studiosos, & diligentes ingenij celeritate superabat, vel vt rectius loquar, ingeniosos ingenio, & laboriosos studio, & diligentia, & vtraque laude præstantes, in vtraque præcelebat.*

Excellentia Granadiani ingenij.

Sed sicut parumper gradum, dicat quispiam, & Nazianzeni æflumem eloquentiæ, in Casarij fratris laudem, tanquam è carceribus emissum, deriva bonis avibus in Granadiæ iugum flagnum, eadem laude sat dignum: quod circiter triginta annos. Hispalitani ad Berritipos excellens, quotidianis studijs prælectionum, disputationum, & ingenij imbribus autum; mirum non est, si se extra communes ripas, & alveos diffundens ingenio, alijs precelluisse videatur ingenijs. At quid de labore, & industria narras? Qui in ijs reliquos superare potuit? Testes sumus omnes, qui tunc temporis Hispali commorabamur, Iacobi à confectis spatiosis, & attentissimæ orationis exercitationibus quotidianis; recitationis horarum Canonicarum; præparati, facti, & gratiarum actione peracti sacri; spiritualium lætionis librorum, & sepe ab alijs Societatis ministerijs obitis, nullo dierum, præter duas, plurimum, horas temporis reliquas esse, (incommodante etiam illas, & reliquas, aduersa, qua semper premebatur, valetudine) quibus studio navare operam posset. Quomodo ergo alios studio, ac labore vincere possit? eo vel maxime, quòd lucubrationes eius, prælo data, cum breviores existant, & multa citatione Doctorum, & sententiarum allegatione, & refutatione, rationumque & argumentorum copia referta, tot plurimum, non sint; in gentis laboris, atque sudoris indices esse nequeant.

Cuius modifuerit Granado in studendo labor.

Huic obiecto, quid accipere possis responsi, vna, vel altera solutione dabo. In primis; vt vnus ingenij profunditas; ita & laboris vnus imprebitas, atque contentio; longè efficacior est investiganda, inveniendæ, eruendæque venæ thesauri sapientiæ, quam mille ingenia supernatantia, non iusundum penetrantia; totidemque siue labores coaceruati in facti, aut remissi, siue sudores exterius tantum diffusi. Potuit ergo Granadiani ingenij vis, atque conatus vna hora laboris impensus, impleffe tempora multa aliorum; vnusqueque pretiosius metalli doctrinæ inventis, & erutis superare. Adde; *velut pinguium camporum felicitas* (vt quidam ait) *dum cessat à cultu, interdum in plantas sua sponte luxuriat, nulla hortorum vberitate deuiorior.* Ita ingenij Granadiani felicitas se ipsam sine cultu, ad fructus afferendos excitat; & in sui ornatum sine labore provehendum sponte laborat; nulla laborantium vberitate, ac venustate inferiorem. Aut si argumento nõ ita facere tibi satis videtur respõsio; vide id an præter illa. Constans enim, & inter doctrina, ac pietate graves huius temporis viros fama est; multam partem doctrinæ Theologica, virgula diuina suppeditatam fuisse Granado: eiusque doni capacem, & tenacem illum redditum esse ab auxiliante Dei gratia; deinde à continuo studio orationis mentalis ad Christi cruci affixi pedes. Vbi, Doctoribus Ecclesiæ, Bernardo, Thoma, Bonaventura, suo profectu de se, alijsque testibus,

Sapientia Granado virgula diuina suppeditata fuisse fertur.

vna hora longè plus dicitur, quàm extra illius pedes, mille diebus, atque conatibus. In-
 tus enim horum quivis surgebat ad vigilandum diluculo, Deoque vacandum; & matu-
 tino; ac pomeridiano; & vespertino tempore vigiliis; & excubiis Dei promovebat.
 Quid ergo novè contigisse dicas; si spiritu intelligenti replevit illum Dominus, & ipse,
 tanquam imbres; cœlestibus influxibus oratione derivatis anctus, emiserit eloquentis
 eloquia sapientiæ. Cuiusmodi solationis coronidem apex divinæ sapientiæ; laborantis pa-
 riter cum Granado; & longè maioris sibi sudoris partes adsumens; sapientiæ, inquam, di-
 vinitus instillate; quæ ut alter Salomon à Deo optans; petens, & obtinens, *ut mecum sit, &*
merum laboret; tam strenuam habuit laboris comitem, ut hac præunte, & laborante, vna
 hora plus operæ impenderit, fructusque rependerit; quàm plures operariorum, qui pon-
 das diei, & ætus in laborando, se se fuisse iactant; & multo minus mercedis, & fructus
 suo repensum esse sudori querantur. *Remittatur ergo ad suum principium, cœlesse profuvium,*
quo verius terra refundatur: ut rectè Bernardus.

Sapient. 9. v. 10.

S. Bera. form. 13. in
Cantic. initio.

Cuius indicio vestigium esse non pauci putant id exploratæ historiæ: cum enim Codi-
 ces primæ partis Theologiæ Granadi subicerentur prælo Hispali; amissi sunt inopia-
 rido pro, remi ve codices, plumbi dandi opera cum reliquis. Quaruntur diligenter, eve-
 luntur mensæ libri, cubilis sarcinæ omnes; interrogantur, quibus accommodati potu-
 videbantur. Nusquam comparent: accurritur ad solitas preces, & cœlestium forium
 pulationem: nec aperiantur tunc codicum reperiioni, ut postea mirabiliori apertio-
 ne illarum, horum repertio connectatur. Accingit igitur se Granadus novo eorundem
 studio; effectroni, scriptioni codicum, multos ante annos à se elaboratorum: disponit,
 aptat, perficit; scribit; & victima manu perfectos relinquit. Cum ecce priores codices
 antea non inventi, repente præter spem reperti sunt. Conferunt per otium nonnulli Theo-
 logorum Collegij, veteres, novosque codices; componunt disputationes disputationi-
 bus, sectiones sectionibus, paginas paginis, versus versibus, sententias, verba, cômata
 universa. Res mira: ne in vna quidem harum omnium rerum vel minima, priores à po-
 terioribus codices discrepare conspiciuntur; sed omnia, & singula perinde atque ex
 vno singulari, & vtrifque communi authographo translata fideliter essent, sibi adamus-
 sum respondere, & non modò conformia, verùm etiam profus eadem esse deprehen-
 dunt. Cuius rei locupletes existunt testes; & locupletior Granadus ipse: qui id præ-
 grandiori animi demissione, in ingenij sui tenuitatem referre maluit: hinc, in quibus,
 compertum erit, quanta sit ingenij exiguitas, & inopia mei: quando nihil mihi, quod
 prioribus adderem codicibus, suppeteret; nullum, quod adicerem, verbum se se po-
 nit offerre. O miranda vnius, & eiusdem doctrinæ tam disitis temporum intervallis
 scriptæ inventio, atque traditio! O non minus mirabilis modus operendi dona divina,
 quàm olim donata, & post tantisper de medio sublata, reperiendi! O equè admiranda
 hominis tam humilitas ima, quàm alta sapientiâ! Cui enim quantumvis tua conetur
 humilitas, Granade sapiens, persuadere valeas, id ingenij egestati, & non potius ma-
 gnitudini acceptum referri debere? quando illa ex verborum aut inutili additione, aut
 notivareti declarandæ detractione innotescat: hæc ex tam alta rerum comprehensio-
 ne, ut verbis ad exactam aurificis stateram ponderatis, omnia, & singula, quæ dicenda
 sunt, fideli lance trutinentur, & apponatur; neque aliquid aliud detrahi, aut addi posse
 videatur. Simile quid contigisse fertur in non ita brevi, quàm gravi-nexus conscientie
 evocatione, quam docto religiosorum conventui Hispalensi postulanti Granadus
 reddidit; & amissa cum esset, iterum non paucos post annos de eodem ab eisdem ro-
 gatus, remisit eandem omnino, quam antea, nullo prioris authographo, aut transcripto
 relicto.

Illostre indicium
 quo illi ita suppe-
 ditatâ fuisse, ubi
 persuadent.

Et quando nexum conscientie, nodorumque animi, quos ille solvebat, mentio-
 nem feci: quod nam erit aureum eloquentiæ flumen; quæ orationis vbertas; quæ tanta
 verborum copia; quæ, non dico ponderare multitudinem, doctrinam, pietatem, nobilita-
 tatem, autoritatemque virorum omnium Ordinum, qui illum consulabant; sed
 ne leviter quidem recensere narrando possit? Paucis expedito. Vbique locorum,
 semperque temporum, ex Bœtica, & non raro alijs ex provincijs iam de verbo, iam de
 scripto, aut de nuncio, pro dissolvendis implexis conscientie nodis ad Grana-
 dum, tanquam ad oraculum confluebant. Qui nam? vrbium Rector, & Senatus,

Ab omnibus de-
 nodis conscien-
 tiæ tanquam O-
 raculum consulti-
 tur.

seculares,

saeculares Principes, Duces, Marchiones, & reliqui de prima nobilitate viri, & religiosi virorum, foeminarumque conventus, privata cuiusque ordinis persona, Ecclesiarum Parochi, Canonici, Episcopi, Archiepiscopi, Cardinales, Dinaita: quibus ille admiranda facilitate, dexteritate, & brevitate faciebat satis. Quid de scrupulis, & animi perturbationibus? quid de rebus ad spiritum pertineantibus? quid de vitæ instituentæ rationibus, & dubitationibus dicam? Nullus fere hac sollicitudine premebatur, qui suæ sedandæ, dirigendæque conscientia copiam Granado, tanquam optimo spirituum discretiori, & spiritualis vitæ magistro non faceret. Multi sæpe ad illum iter facientem, citius prævolant venturum, ne tardius occurrerent venienti. Alij de prima autoritate viri ab itinere recto, quod ferunt, non paucas leucas aberrare malunt illius longius transeuntis querendi causa, quam insalutarum, & inconsultum abire patiantur. Alij denique longiorum intervallorum discessu, expediendæ conscientia, spiritualis vitæ conseruendæ, & sine periculo peragendæ, Dæmonumque insidias evitandi, rationes interrogant; quo respondente, singui instructi, dubitationibus liberi, conscientia laqueis expediri, securique manent: & tuæ vel maxime securiores, cum præ ipsis præterea Numen ab eo placari, aut enixè supplicari cognoscunt. Cur autem sic illo, ut magistro spirituali uti, & quieti reddi velint, ac liceant, infra clarius expono.

§. IIII.

S. Nazianz. orat. in
in Laudem S. Basilij
col. 17.

S. Basilij ingenium,
fluvia, mores, apud
omnes ætimationem,
non fegititer imitatur
Granadus.

Quanta dicendi
proprietas, quanta
ei fuerit eloquentia.

In Philosophia
mirè excellit.

Sermonis eius bre-
vitas doctrinæ lat-
dem non minuit,
sed auget.

Verum ut eo revertatur, vnde paulisper aberravit, ad metam reducenda est oratio; & ipsimet eam Nazianzeni verbis in sancti Basilij laudem excurrentis; quorum neuter illa virtusque imitatori Granado adaptari, cū te vera illi omnino quadrare videatur, invidet. *Quis prudentia perinde canus erat etiam ante canitiem? quandoquidem hac re senectutem Salomon quoque definiuit. Quis vel senibus, vel iuuenibus eque venerabilis; non de nostra tantum memoria viris loquor, sed de ijs etiam, qui longo ante tempore vixerunt? quis doctrina propter morum elegantiam, minus eguit? quis tamen vberiorum doctrinam cum vitæ integritate coniunxit? quod disciplina genus est, in quo versatus non sit, atque ita eximie versatus, quasi in eo solo elaborasset? sic usurum omnia complexus, ut nemo ne vnum quidem; vnumquodque autem adeo excellenter, quasi nihil aliud præterea didicisset. Ad ingenij enim acumen studium accedebat; ex quibus imperium artibus, scientijsque comparatur. Qui cum celeritate nature, propter laborem, & contentionem minimè opus haberet, quemadmodum nec labore propter ingenij magnitudinem: sic tamen utrumque coniunxerat, ut non satis liqueret, utro nomine admirabilior esset. Quis in Rhetorica, illa, inquam, vna ignis spirante, cum eo comparandus; tamen si illius mores à Rhetorum moribus abhorrent? Absit verbo invidia, cum de Granadi Rhetorica, & eloquentia hæc Nazianzeni verba pronuncio: testes enim sunt litterati omnes, qui eum de rebus gravissimis, & difficillimis ad Philosophiam, Theologiam, vel mores spectantibus, sive privatim agentem, sive publicè prelegendem, disputantem, & à cathedra respondentem, non premeditato, sed quantumvis extemporaneo sermone differentem audierunt; nunquam illum rei difficultate stetitisse pressum, aut cogitantundum, nunquam hiulca oratione præpeditum, nunquam verbis hæsisse, aut cæspicasse; sed semper veri dictionis, interruptaque vena, perspicuo stylo, ac perpolitio, concinnis, ad remque profusus apratis verbis, à suscepti sermonis carceribus ad metas feliciter pervenisse dicendi.*

Iam verò quæ de Philosophia Basilij Theologus adiungit, nemo quin Granado profus conveniant, vertat in dubium. *Quis enim in Philosophia, excelsa proculcare, ac sursum gradientem, sive eam partem spectes, quæ in actione, ac speculatione posita est, sive eam, quæ in Logicis demonstrationibus, oppositionibus, concertationibusque versatur, quam Dialecticam vocant? in qua adeo excelluit, ut ijs, qui cum eo disputabant, facilis esset è labyrinthis sese extricare, quam argumentorum eius laqueos effugere, si quando res ita postularet. Quod si in ijs, quæ dispersit, aut scripsit, aliqua à quibusdam Authoribus accumulari solita pretermisit; & alijs artibus, quæ sive ad Theologiam, sive ad rei, de qua agit, institutum, minus conferunt, nota navavit operâ, ad profectio non minori laudi adscribendâ, quam quod de electione, selectione, & prætermissione in doctrina Basilij Nazianzenis itam commedat; eas minoris momenti artes, & studia hæcenus didicisse contentus; ne ab illis, qui harum artium gloria sibi*

¶

sibi placent, commemoratur: quidquid supererat, ut pietatis cultibus in frugiferum contēpsit: adeo
et quod elegit, magis admirari, ac pro dicare liceat, quam quod reliquit; & rursus id, quod reli-
quit, minor laude efferre, quam id, quod elegit.

Sed quid hec, tametsi magna, & praeclara, si cum morum illius doctrina conferantur? (persequor
Granadi laudem subsequentibus Nazianzeni de Basilio verbis) Qui virtutis ipsius periculum
fecerant, Minorem illum ac Rhadamanthum pro nugis habent, quos praevis aphodelo referis, & cam-
pisy elyfijs Graeci domos dixerunt: paradisum nostrum imagine quadam concipientes ex Mosiacis,
ut opinor, nostrisque libris, tametsi in nomine non nihil discrepent; alijs tamen vocabulis hoc ipsum
indicantes. Atque haec ita se habebant, ut atque doctrina mercibus navis onusta, quantum quidem hu-
mana naturae assequi dicitur: neque enim ultra Gades transfretare, cuiquam concessum est. At enim
quid istud rei est, o Nazianzene? quenam ista est post Minois, & Rhadamanthi, tam subvita
Gadium commemoratio? Quae Basilianae navis doctrinae mercibus onusta ad Gaditanum
fretum appulsa, statim, nec ultra illud concessa transmissio? Ita ne verò gravissimus Eccle-
siae sanctae Pater, Theologorum Choriphens, imò per antonomasiam Theologus, ex prophans
litteris Panegyricum vestiat suum, Basilio nuper de mortuo dictum? Ita ne quasi aliunde
de non suppetant; ex fabulis Minois, Rhadamanthi, Herculis, & Gadium, velut emendicet
ornatum, quo sanctitatis, & sapientiae Principem Basilium commendat? quam verò tanta
Basilij laus est, longo veritatis, ac doctrinae intervallo tres illos Reges paganorum post
se relinquit? Profecto ne in candidato quidem, aut alio inferioris notae Christiano Theo-
logo, id magna laus esset, ne dum in magno Basilio. At tacite nobis respondes, & sapienter,
o Gregori, id quod similem preoccupantes obsecrationem Hilarium, Angustinus, & alij saepe
pronunciant. Obsecram id scite ipse anteveris, dum ex sacris, nostrisque litteris illa Ethni-
cos clam surripuisse dicis: ab illis igitur tanquam ab iniustus possessoribus auferendum est
quidquid veri in illis nominibus latet. Non quasi res nostra, & Sanctorum laudes fabulis,
aut prophans egeant instrumentis; sed ut quod veri continet, veritatis fonti famuletur.
Proinde & fabularum detergo luto, ad suos fontes per purgatum transferri oportet. Prae-
termitto hic quod de Minoe, & Rhadamantho ementis paradisi accolis expressius tangit
Gregorius: quodque illi, vel alij mendaces filij hominum in flateris, & indices animarum
fabulosi, & si ita essent recti, veraces, & acres, ut delusa somniabat antiquitas, nulla in Gra-
nadi fedditate anima, quantumvis ad censorum vnguem explorata, invenire possent,
quam carereat. Et alia id genus omitto. Id verò, quod suboscure indicat, magna cum
emphasis, Basilianae navis doctrinae, ac pietate onusta adaptat; quodque de Herculis Gadi-
bus, & orbis meta, iuxta proverbium, eidem accommodat, non plus ultra processisse, cui-
quam esse concessum id, inquam, tantum, primas deferendo hisce, alijsque Patribus, secun-
das ex eorum imitatione Granado; & Theologi verbis, ac vestigijs insistendo, an rei in praesentia
adumbratim adscribi possit videamus.

Nazianzeni de
morum integri-
tate Basilij laus
Granado appli-
catur.

S. Nazianz. orat.
in laud. S. Basil. ca-
lum. 17.

T. fol. 61. v. 10.

Vos ergo, vos appello, Hercules: Gades; vos Erythrae freta; illa, de quibus Poeta, Non
repero, inquit, Hercules Erythraea ad littora Gades; ego, inquam, alacris repeto; & quando
Granadi puppis, sicut & Basilij navis, doctrinae mercibus, & pietatis onusta, ad Gaditanum
portum appulit, iactata tantisper de prora anchora, vos ad singulare certamen provoco;
ut de veteri, ac de novo Hercule vestro mecum per occasionem contendatis. En ad vos,
Hercules Gades, revere dum habetis sapientia, ac virtute gigantem Granadum, quem toti
Baeicae; imò & orbi terrarum olim, felicibus illis auspicijs dedistis infantem. Quid de illo
bellica virtute, triumphisque gigante Hercule vestro iactatis? quid illius nomine, & omni-
ne sausto congratulamini? novum huc cum veteri Alcidem componite; vter nam fortior,
felicior, vobisque gloriosior fuisse videatur. Evolvite veteres vestrae nobilitatis annales,
Herculeis certaminibus, triumphisque plenos; proferte gloriae vestrae stemmata. Quid nā
in priori Hercule gloriamini, ut illum dignum putetis, qui ad orbis, laborisque metas Ga-
ditanum fretum duas illas insignes columnas in invicti roboris, trophaeorumque omnium
monumentum erexerit; quarum ut molem nulla temporis labefactavit iniuria; ita glori-
am nullamquam delcbit oblivio? Valeant vestrae fabulae; scindatur plenum erroribus
peplum; auferatur involucrum veritatis. Non ne Pindarus, Heraclides Ponticus de Stoi-
corum Principum consensu, Lucianus, Apuleius, Dio Chrysostomus, & alij veterum
scriptorum, qui vel maxime fabularum studiosi sunt, omnes fabulas, & fragmenta, quae
verba, & monstra illa praeseferunt, à vero Hercule, & à veris eius certaminibus longè
procul amandantur? Non ne illius triumphos de varijs vitiis, & portentis

Triumphos Gra-
nadi à vitijs, & et-
rorib; cū Hercu-
lis certaminibus
compositio.

Pindarus in lib. 1.
Nemcorum.

Heraclides Pontic⁹
in disp. ad Homer⁹
allegoriam de Her-
cule.

Apuleius lib. 4. flo-
rid. extreme.
Dio Chrysolomus,
orat. 5. & 8. de vir-
tute.

Lactantius Firmian.
lib. 1. divin. instr.
c. 9.

Alciatus, emblem.
137.
Alcasar in Apoc.
to. 1. c. 3. p. 2. v. 12.
norat. 1. & tom. 2.
lib. 3. c. 2. sect. 1. v.
Ac cogitare.

Lôgè excellenti
Alcide de singu-
lis errorum, ac vi-
tiorum monstis
Granadus trium-
phat.
Psal. 73. v. 13.

Alciat. supra:

Zacharia 5. v. 9.
Cor. 2. c. 8. v. 2.

Psal. 74. v. 11.

Proverb. 25. v. 11.

Apocal. 13. v. 2.
I. Ioan. 1. v. 16.

Seneca.

reportatos, ad virum pietate, ac doctrina insignem, de sceleribus, erroribusque triumphantem, referendos esse fatentur? Attenditè Apuleii 4. Floridorū, non minus veritate rei, quam dictionis eloquentia florentissima verba: Quod Hercules olim Poeta memorant, monstra illa inmania hominum, ac ferarum, virtute subegisse; orbemque terrarum purgasse: similiter adversus iracundiam, invidiam, avaritiam, atque libidinem, cateraque animi nostri monstra, atque flagitia: Philosophus ille Hercules fuit. Eas omnes pestes mentis exegit: familias purgavit: malitiam perdoavit: seminudus & ipse, & clava insignis. Quem fere in modum reliqui de illo locuntur scriptores; ut iam minimè miremur, si è nostris Lactantius de eiusmodi diris monstis à viro forti debellatis, Alcidae certamina interpretatus, addiderit. Non enim fortior iudicandus est qui leonem, quàm qui violentiam, & in se ipso inclusam feram superat iracundiam: aut qui rapacissimas volucres deiecit, quàm qui cupiditates avidissimas coercet: aut qui Amazonem bellatricem, quàm qui libidinem vincit pudoris, ac fame debellatricem: aut qui simum de stabulo, quàm qui vitia de corde suo egerit: quæ magis sunt perniciosæ; quæ domestica, & propria mali sunt; quàm illa, quæ vitare poterant, & caveri. Ex quo fit, ut ille solus vir fortis debeat iudicari, qui temperans est, moderatus, & iustus. Nec minus sapienter Alciatus viro forti, atque prudenti omnia Hercules certamina adaptat. Quinimo post sanctum Ambrosium, qui Herculem ferrata insignem clava, Christum esse dicit, Crucis, clavis stipata clava, scelerum, ac errorum monstra profligantem, claveque Davidica inferorum feras referantem: Alcasar Christum esse inquit verum Herculem alexicæon, & anexicæon, id est, malorum tolerantorem, ac depulsorem: qui in templo Dei victori columnas, sive victorias gloriosissimè erexit.

Quæ cum ita sint; paucis perstringo, quàm gloriôsè se gesserit in perdomandis vitiorū monstis novus Alcides Granadus, veri malorum tolerantioris, ac depulsois Christi clava scientiæ, ac virtutis armatus. Adhuc infans strenue, vel potius tu puer Iesu in illo, contribulsi capita Draconum, in aquis Iultralibus Baptismi. Quibus ac incunabulis vsque ad ultimam vitæ periodum (ut piè exitimari licet) nunquam Deum succubuit, sed reluctans eit insidijs. Quid autem provectiori ætate, ac virtute robustior trophæorum agat? de vitiorum omnium bellis gloriôsè victor evadit. Otruncat in leone superbiam: in apro iracundiam: in tauro ferocitates animi impetus domat. In rabido cane trifauce invidiæ ritus, detractionis morsus, & contumeliæ laratus extinguit. In hydera lerna hæreticorum errores, virulentasque opiniones gladio verbi divini resecat; tum Ignatiana à cœlesti Neumate succensa face, renascentes falsarum opinionum fibras adurit, & pullulantia colla prorsus absumit: quæ Socrates apud Platonem in Euthidemo se diu cum sophistis certantem, nondū penitus amputare potuisse fatetur; amputavit tamen secundus hic Hercules, melius quàm de primò Alciatus inquit: Dicta sophistarum, laqueosque resolvit inanes. Iam verò in rapacissimis volucris transfigit avaritiam, quæ Milui alis apud Prophetam effera sublime rapiendo volat, eamque denicit sagittis alissimè paupertatis; ut à Apostolo nominatur; quibus moderatsis per id temporis altius baud vllæ iactū potuere sagitte. In acripedis cervæ superato cursu, quid nisi adumbratos dicam celeres, æque ac solidos totius Philosophiæ, ac Theologiæ cursus, quos aneo solidioris doctrinæ, in offensoque pede confecit; longo post se veloces cursores plures intervallo relinques? quid verè aurea currentis sublata cornua, nisi illa à Regio vate celebrata, exaltabuntur cornua iusti, quibus hic iustus, sapiensque victor, non solum cornucopiam doctrinæ fundit, sed Christi etiam aream strenuè eventilat, ventoque datis hereseon, & falsarum opinionum paleis, Theologica scholæ fegetem scilicet purgat? quid aurea mala, nisi illa, de quibus sapiens: Aurea mala in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo; cum omnia Granadi verba, de quacumque re proposita, sive scripto, sive voce dicentis, verè fuerint aurea, ad re appensa numeros, suoque tempore, pondere, ac mensura prolata? quod magis effertur, tricorporque monstrum, quam illud à Ioanne conspectum, vrsinis pedibus, pardali corpore, leonino ore horrendum (& ipso Apostolo alibi explicante, est concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ) toti dominantibus mundo coalescens? illud autem quàm fortiter trium vitijs illis oppositarum virtutum, & trium religiosæ vitæ votorum armis insignis debellarit Granadus, nemo est qui nō videat, nemo qui non fateatur. Quid dicam de Granadi pene Angelica castitate, quæ femineas artes pudoris debellatrices, & animorum stragularices (amplectuntur enim nos, vel ethnico Philosopho Seneca teste, ut stragulent) voluptates interimit; & bellatoris strenui Christi pudoris

prudens baltham reveberis victor, nunquam vitius, perdidit quid de humilitate
 Granadi cum perpetuo proximorum conscientias à vitij expurgandi studio conientat
 Huc certe huc omnes animi, omnes corporis vires intendit, ut cooperaretur Christo, in
 animorum à scelere formidibus expiatione, atque salute. Hæc virtus illum sapienter
 jubentem intronitabat in retros latronum, & homicidarum carceres, in fordidâ Xenodochia;
 in infinitas puerorum in seholas alphabetarias; in squalentia vrbis compita; in casu-
 las fœdas agrotantium; in fordidato mendicorum cœtus, plateas, caveas, in dampnatorij
 ad tritremes foetidiora transiit, ubi sumpta à animi, corporisque demissione, atque ama-
 bilitate, quàm a acritate, constantia, atque labore egeret conscientiarum finem, ipsâ
 scelere verustate penitus factum; extrahebat colluivem animi sordium, humane
 infirmitatis, & Dæmonum caliditatis stabula altrâ tabe caloria, atque ferentia purga-
 bit. Denique consilij, cohortationibus, precibus ad Deum continuè effusus, præclaro mo-
 dum exemplo, tot libris Theologicis cæprælo in vulgus sparsis ita eius deludat industria, vt
 (quod de primo Hercule finxit Apulcius) quantum penes se est, præbeni terrarum purgal-
 se videatur. Quod de Herculis dixi, idem de aliorum illustriū virorum virtutibus dictum, &
 Hieronymi elogium illud Fabiolæ in eius epitaphio, victori Granado in hoc adaptatum
 est. Non sic Fabius de Gallis, non Papyrius de Sannitiis, non Scipio de Numantia, non Pompeius
 de Ponti gentibus triumphavit, illi corpora vicerant; hic spirituales nequitias subiugavit.

Erigat ergo iam parens Gaditana Granado longe verius, atque feliciter, quàm Alcida,
 duas ad secerum Gaditanas tot: Victoriarum, ac trophæorum ostentatrices columnas: uo-
 bile, inquam, par columnarum, & insignium; insigne sanctitatem, insigneque sapien-
 tiam: adumbratque dicat eximio illo columnarum pari, quod in portico templi Salomô
 Deo de sceleribus, & erroribus victori, atque triumphanti erexit in trophæum: columnę,
 quæ à dextris est, Iachin, id est, firmi-tas, & quæ à sinistris est, Booz, id est, in fortitudine præ-
 parationem ad sapientie artificem inscriptum somnædes; quoad dux ille arca colum-
 nę duæ sunt excolle; Apostolorumque virorum doctores; eminentes videlicet sanctitas, & emi-
 nensque sapientia; vt re ad post multos alios interpretes locupletat Alcazar; & in Booz,
 instrumenti, in Iachin, efficacie rationem acuto suo intuetur ingenio: Et quis non videat, ad-
 dit, sapientiam esse veluti instrumentum; substantiam verò esse eam, quæ verbo tribuit efficaciam?
 Adeptum faciat binis Granadi columnis id elogium interpretantis Hieronymi, quod
 ex illo Eucherius, Angelomus, Glossa, & Beda mutuatur: Erant columnę duę, de quibus in
 Apocalypsi dicitur, facti sunt illam columnas in templo Dei mei, & foras non egredietur. Et Petrus, &
 Iohannes columnę appellatur Ecclesia, per quos ingreditur ad Sancta Sanctorum, & qui rum doctri-
 na ad Christum nosse introitus est. Sed enim quanta virtusque columnę firmitas, soliditas, &
 amplitudo; tanta est doctrinę, sanctitatisque Granadi. Videte illud apud Villalpandum in
 Ezechielem, ex sacro contextu ponderatum: illud in singulis Granadi moribus, & in qua-
 tuor Theologiæ tomis prælo datis; suis veluti librarum nutibus; & vtrumque invicè æqua
 bilancæ trutinatum. Neque verò à vera interpretatione aberrabit, si binos masculę spe-
 cie, atque virtutis Cherubinos inibi conspicuos, eiusdem masculinæ sanctitatis, atque do-
 ctinæ typos esse, cum eodem Alcazar pronuncietis; eoque lubetius, quo binæ notiones
 nominis Cherub, nimirum, & plenitudo scientiæ, & quasi puer, in vtramque Granadi doctem
 decentius conveniunt; illamque quanto in se ipsa sublimiorem, tanto magis in humilimi
 viri oculis infantilem. Et cum Angelicę puritatis ethymon sit etiam puri pueruli, sicut &
 candidissimi appellatio, ac forma; pulcherrimi species huius ad id adumbrandum in capi-
 tellis columnarum affabre assurgat, vt cum Prototypo melius cohzreat imago: Propter-
 ea enim Salomon f. r capita columnarum opus in modum illi posuit; perfectumque est opus co-
 lumnarum.

Postremò vt omnia, & re, & nomine cum Granadi columnis divina fabricatis arte con-
 ficiant, coronidem columnarum capitello Gaditana patria apponat eandem, quam fac-
 cer textus impositam memorat: Malo granatorum autem ducenti ordinis erant in circumfere capitel-
 loli secundis. O miram & rei, & nominis bonigranati cum malo granato consonantiam! O
 suavem cum dictis hucvique concentum! Ac enim suaviore adhuc efficiant Eucherius,
 Rabanus, Angelomus, & Beda in eandem harmoniam; quippe de meliori nota, & candi-
 diores olores: Potest (malogratis inquit) cuiusque in illi vita, moresque significari; qui velut
 plura vno cortice grana complectens, multa cogitationum, virtutumque signa, ac diffundit, firma fi-
 det, & humilitatis vllat custodia; bene autem capita columnarum, malogratis erant in gyro cir-
 cundata,

S. Hierony. 28. 1. Epist. 30. ad Oceanum in Epitaphio Fabiolæ pag. 3.

Gaditana Herculis columna; 17. p. atque trophæi sapientia, sanctitatisque Granadi

3. Reg. 7.
 & 2. Paralip. 15.
 Alcazar Apoc. c. 3. p. 2. v. 12. Notat. 2. sub fin.
 Glossa, & Alcazar lib. Reg. cit. apud Villalpand. infra. Beda de templo. c. 8.

Villalpand. tom. 2. in Ezrah. p. 2. de post. visione. fol. 467.

3. Reg. 7. 22.

3. Reg. 7. 20.
 Duplex templi Salomonis colina; earumque miltio-granata, & liba cum Granadi moribus & eloquentia cõsentiant.

quandata, quasi sancti Doctores priorum fidelium vitam ad meritoriam revocant, eorum exemplis a se suos, & sermones vndique mununt; ne si aliter vixerint, errent. Statim, vel melogranatorum positio litterarum animi virtutes, quae ab alijs videri nequeunt (significat) patientiam, humilitatem, benignitatem, &c. Cum Sanctorum operatur, palam ostenditur, sed quae intus est spei, fidei, caritatis, ceterorumque animi bonorum gratia non cernitur.

Quod si mundus se à Granado mundum reddi, & tot beneficijs ornari videt: nil mirum est, si quod de primo matorum perflorere, & propulsarore Christo, & ex eius derivatione de anima pia illius sponsa Cantica resonat: Mel, & lac sub lingua tua: & Regius Pfalter: *Disfusi est gratia in labijs tuis: vt pote ex quorum lingua melle, & lacte dulcior fluebat oratio; & apud Prophetam: in funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis: & synagoga licet per invidiam; et per summam veritatem; ecce, ait, totus mundus post eum abiit: non admodum dissimile quidpiam, de altero Hercule Granado per derivationem, & donum Christi, di-*

Cant. 4. v. 11.
Psal. 44. v. 3.
Osee. 1. v. 4.
Ioan. 12. v. 19.

Lucianus in e-
pist. quadam. bi de
Hercule Gallo, a-
pud Claudium mi-
noem in emblem.
180. Alciati.

S. Petr. Apostol. in
disp. à se cum Simo-
ne M. 190. habita a-
pud S. Clem. Rom.
lib. 3. recog. nō lon-
gè ab initio.

S. Nazian. orat. in
laudem S. Basil.

Lilia, & lilioeffa
verba Granadi.

Cant. 6. v. 2.

S. Greg. Pap. ibid.

re Gadira posset, longè verius, quàm de Alcide Gallo Lucianus: catenarum funiculis auri, & electri fibula nexis, & suz hinge insertis linguis; auribus inde confertissimè hominij multi ordinis, illam ab eo, quò vellet, attrahi solitam esse; & hoc illum emblemate trahentis Doctoris, & tractz scholaz iure oprimo posse depingi. Cui multo loculentius, quàm Hercull congruit, p̄tlog. v. lile Luciani: *Opinamur illum oratione omnia perfecisse, virum quidem sapientem, qui persudando sacundia quamplurimam subegerit; siquidem tela ipsius acuos, certos, ce-
leres, & animam fructantes sermones interpretatur. Nec as & id Eunapij Sardiniani Græci scri-
ptoris de vita sapientum: de celebri quodam: Vt catenas, inquit, quadam Mercurialis ad ho-
mines trahat, produxit omnia clarè, p̄reque variegat doctrinam arcanam. Sed & illa Granadi, vt loquē-
tis, ita scribentis aurea series catenata verborum per omnes Theologicz campos, & Au-
ditores expanza, multo fortius, atque suavius, quàm canora Amphionis, Orpheique citha-
rae ad numerum concatenate fila, allicet etiam rudes, agrestesque mentes, & faxea mollit
ingenia, concinnè que trahit, ac perpolit in aliam Thebis cultiore doctrinæ urbem con-
struendam: illam, inquam, veritatis urbem, quam vocat Apollolorum Princeps per do-
ctrinæ catenarum ordinem à Theologis Doctoribus extruendam: itaque inquit: *Qui
retrahit initium vie acceperit, etiam secundum locum consequatur ad vertet; & ex secundo ad tertium
faciliter adveniet; & quanto ultra processerit, tanto magis ei via cognitiois aperitur fiet; v̄que quo
ad ipsam, quò tendit, ac desiderat, urbem perveniat veritatis. Tum li veritatis consentaneum est,
quod Goropius Becanus, (alijs post illum, & ante, testantibus) ingenio, eruditioneque
præstant auctor, non quidem Hispanus, ne Ienocinanti nazialis soli dulcedine ineficaciter
quod videatur; sed Belga, suis in Hispanicis à se valide, lateque probari contendit, elysios
illos à veteribus celebratos campos, non alios fuisse, quàm Boticos nostros, Gadiraæ
præsertim insula, vt aliqui volunt, adiacentes agros: age tu Gadira, & iudica, si hoc verū
est (quod cum tota opinione Becani, ego humanitatis studiosis examinandum permit-
to) an Græci Granadam, potiori iure, quàm duos illos Reges his pratis Aphodelo refer-
tis, & elysijs campis donandum dicerent? an etiam digniorem Paradisi accotam omnium
vircutum lilijs, & lilijci namque floribus donante m, ditantemque potiùs Boticos campos
elysios, quàm illis fuisse donatum: videlicet ad cœlestis Paradisi viridaria suam stirpem
referentem, & fructu, indeque transvictis terrestria prata decorasse? Iam si Hercules lin-
guæ trahentis catena, & dulcior melle Nestoris oratio, perinde est, Luciano teste, ac flori-
da illa vox, quam lilioeffam appellatam oratores Troiani, veluti lilijs pasti, fundere dice-
bantur; liliorum, scilicet, odore, & decore nitentem, & ad se Auditors alliciente m: cer-
tè lilij malogranati nostri hac omnia belle respondeant necesse est. Vnde tu Gadira no-
bilibis, periculum fecisse poteris, quo iure Granado tuo post Basilium illa verba Nazianze-
ni adscripserimus; qui virtutis ipsius periculis fecerant, Minoem illum, ac Rhodamantibus pro nu-
gis habent: quos pratis aphodelo referitis, & campis elysijs Græci donandos dixerunt. Paradisum
nostrum imagine quadam concipientes. Rursus si aphodelus species quædam lilij est, qua in
paradisij campis pro virtutis premio, sapientes animæ pasci olim hincbantur: pro nugis
ista lilia sunt, si cum lilij conferantur, de quibus in vero Paradiso militantis Ecclesia cō-
stitis canit sponsa: *Qui passitur inter lilia: Vbi Gregorius Papa: Quid per lilia, nisi mundi ani-
ma designantur, quæ dum castitatis candorem retinent, per bonæ fame opinionem proximis quibus-
que suscipere olent. Quod ita Granadi concinit animæ, vt tota, vt minimū, Boticā ingenue
fatente, videatur non tam dici posse spiritualis, & candida, quàm candor, & spiritus; & spi-
ritu vt lilio vesci, in illumque conversa; idque Nysseni suo sibi iure divinitus vendicasse:***

At si quis spiritus fiat spiritus progenitus, spiritus ei pro alimento erit. Ad quod puritas & fragrantia illius obcuriusculi notat. Vt & id Ambrosij anime demortui Valentiniani Augusti iusta solvenda: non solum iusticie velut frumentario cibo repleretur, sed etiam gratia sue virtute, qua florebat sicut lilium. Cuius e dextra parentantis, & in illius spargentis, ego in Granadi tumulum spargenda illa lilia, lirioetiaque verba carpo. Non ego floribus (alijs) tumulum apergeram, sed spiritum eius, Christi odore perfundam. Spargant alij plenius lilia calatis; nobis lilium est Christus; hoc reliquias eius sacro, hoc eius gratiam commendat. Cuius propaginis floribus non lilia desunt de virginitate candida: vt recte Cyrtianus.

S. Nyssen. Cantid. 6. v. 2.
S. Ambr. com. 5. Et cione funeb. in obitu tu Valentiniani; eolum. 9.

Et hæc quidem vos mecum, Herculeæ Gades, tantisper expenditis de vestri novi Herculis Granadi navi, ex vestro olim portu affabre fabricata solvente, & post annorum, & vndarum emencia spatia, doctrina, ac pietatis divitijs onulta ad vos remeante. Restat, vt ex hæcenus discieptatis an illud efficiendum esse existimetis; quæ admodum de Basilij, & Nazianzenæ nave eruditionis, ac sanctitatis mercibus plena, & ad Gades, vti superius attingi, per parcemiam appulsa dici posse videtur, illo Non plus vltra stemmate insignitam triumphare; quasi quævis aliq̃ illius tempestatis Theologorum naves non plus vltra illa vtriusque Doctoris sancti aut pietatis, aut eruditionis opulenta, & cursu progressæ sint: id satis inuente Gregorio, illis à nobis supra productis verbis: Atque hæc ita habebant; eratque doctrine mercibus navis onusta, quantum quidem humane nature assequi datur: neque enim vltra Gades transfretare cuiquam concessum est: ita nõ dissimiliter post illos, aliosque divina scholæ duces, de reliquis Theologorum hac tempestate navibus, gymnasij, & cænobij mare sulcantes, itaque doctrina, ac pietatis gaza refertis asseri posse videatur; aliquibus quidem illatim equè fortassis, & intra; at nulli tamèn vltra Gades, id est non plus vltra Gaditani Granadi nave, opes, & cursus per id tæmporis, quo discieptis è vivis, transfretare, aut transimere maria, fuisse cõcessum.

Qualiter Gradiana navis doctrina, ac pietatis mercibus onulta.

§. V.

At vero iam solatis anchoris, quas non ita multo ante iactastis, o Gades, pandite vestre velanavi; & per placidum vitæ Granadi æquor celeri cursu, faultisque avibus volentem inveni. Ac mihi quidem eius virtutum, rerumque getitarum singulatim sulcanti mare, illud testari posse, & debere videor, quod S. Hieronymus pelagus virtutum S. Paulæ sulcans, vt ipse loquitur, in ea verba protulerat: Testor Iesum, & Sanctos eius, spumque proprii Angelum, qui custos fuit, & comes admirabilis faming, me nihil in gratiam, nihil more blandienti loqui, sed quidquid dicturus sum pro testimonio dicere; & minus eius esse meritis, quam totus Orbis cmit, Sacerdotes mirantur, virginum chori desiderant, monachorum, & pauperum turba deplangunt. Vt lector, eius brevier scire virtutes? &c. Dicam. Sed in tam locupete rerum dicendarum copia retrahit me pauper ingenij vena, & magna inopia verborum. Tametsi solatur & stimulat cunctantem consilium illud Ennodij: Numquam pauper vena timeatur ingenij, vbi dives est causa dicendi. Transiit hominem, quoties celestibus militat mens nostra culturis: nec in angustiam rediget narrationis exilitas, si officij suo obsequium referat narraturus. Possit enim linguam facundiam dotibus ornare qui continet, & dare verbis genium, quem fatetur dedisse sermonem. Sed adhuc eorum, in quorum gratiam, aut consolationem liber iste conditur (vt de sua funebri oratione ad Eulochium Hieronymus loquitur) precibus ad Deum fuisis indigeo. Tu autem, venerabilis, Pater Provincialis, qui id mihi operis iniuxisti (transcribo, adscriboque tibi Ennodij verba ad Leontium Abbatem de vita sancti Antonij dicere sibi iniungentis) adiuvo oratione titubante, & siccitatem styli fœnarum præcium imbri locupleta. Fides enim, vt confido, meritis præcipuum, quod aggredi me ipse insisti. Credite mihi, vos respiciet extorqe aut culpa, aut genis ditionis: cuius nisi substantiam religiose auctoritate firmaveris, videbitur iudicij tui clauda fides, delegisse minus idoneum, cui venerana laboris provinciam cõmissi.

S. Hieronym. epist. 27. de obitu S. Paulæ. pag. 2.

B. Ennod. orat. 9. in dedicat. ad Maximinum Episc.

S. Hierony. com. 1. epist. 27. de obitu S. Paulæ. pag. 2.

B. Ennod. de vita S. Antonij Abbatis intro.

Et sane in prima velitatione puppis, & emisione de portu audire videor gratulationem Granadi navis malo, Paradiso, cursuque contentum; aures mitificet complementem meas, celestisque sponsi lingua concinnatum: Emisiones tæ Paradisi malorum punitorum. Opera tua, Iacobe, divinitus roborati perpetue sunt virtutum emisiones. Iacularis vndique, oculis castitate; vultu modestiam, humilitate m, patientiam; ore, frugiferam de divinis rebus, de que nostris moribus doctrinam, digitis, opæta pietatis, atque elemosynæ; auribus, sermonem vltro citroque datum, ab omni detractione longè alienum, & vel levi alienæ famæ noxæ reluctantem; pectore, charitatem in Deum, & proximos effervescentem;

Cant. 4. v. 13.

to denique corporis habitu, virtutum omnium; aromatumque Paradisi fragrantiam. Quam belle dicitur fuisse emiffiones tua Paradisus malorum puniceorum, Granade? quod quidem

Nyffen. orat. 9. in Cant. post med.

Quomodo Granadi actiones virtutum, videantur esse emiffiones malorum puniceorum.

perinde est, inquit Nyffenus, ac si diceret, sermo tuus, qui per os tuum emittitur, est Paradisus malorum puniceorum, Granadi omnium virtutum, & religiofa perfectionis extulit fructus vberitimos semper & virtute ambulans, in virtutem. Pulchre in statu perfectionis malorum puniceorum Paradisus ut mirumur omnes emiffiones. Pulchre rursus in bono genio nostro exterior gravitas, & quaedam austeritas, cum interiori dulcedine coheret: quemadmodum in malogranato adhaerit Nyffenus de priori dote austeriore, ita loquens; Nilum autem punicum difficulter fur aggreditur, ut quae spinosus proferat ramos. Et quod in gustu auctero, & amarescenti propugnatio fructum contineat, & furem aperiat. Mox: Ita enim ad fructum virtutis furibus non patitur aditus; ut qui sit absque auctero contentie ambitu, & per seipsum, ac rigidam vitam constitutionem, veluti quasdam spinas, eos pungens, qui in malo officiant, accedunt propius. De posteriori autem suavissima dote, fracto, inquit, corripce, intus apparet visu quidem iucundus, & bene affectus; vltus autem mellitus, & nihil asserens molestia. Denique quando tempus pegerit, opportunatate fruendi fructibus, malus punicea sit omnium fructuum delicia. Quam apta Granadi descriptio! exteriori vultus gravitate, rigidioris vitam constitutione, inortificationis, & modestiae, ac zeli timoris divini veluti auctero cortice, insidiatorem virtutum furem vanam gloriam fugat; atque superbos, mollesque homines coarctat, & coram se effractions modestiae repagulis consistere non permittit: subiectis, & vere per penitentiam contritis, meliorisque vitam proposito obfirmatis viscera Christi, & vbera praebeat, se se illis vere melles, mellis verbis suaviter exuberantem reddidit; & malus punicea sit humani generis, & omnium fructuum delicia. Quid? quod in ijs, qui diversa sectantur studia vel solo sui adpectu, huiusmodi contrarios affectus, & effectus inducit? quod solo oculo genio obrutu, obitarios aliqui peccatores infringit? quod celeris conceptione tumens non pauci, se se profligatos, & ad meliorem frugem reductos solo Granadi aliud agentis intuitu, esse fatentur?

Granadi aspectus peccatorem ad meliorem vitam frugem reducit.

Quidam non ignobilis adolescens fractis divini timoris repagulis, contentoque gressu in profundam meretricis foveam, se se iam precipitandum pergebat, cum subito Granadi adpectu, tanquam iacta de caelo fulmine, revocatur. Alter scelerum furis agitatus concionante in Granadum forte offendit, & repente interiori se sentit ictu pulsari, ut apud illum conscientia sordes confessione deponat. Resistit obfirmata criminum fronte; sed urget adhuc caelestis stimulus, cui ille recalcitrans responder, se concionantem ne de nomine quidem nosse, ne dum qua ratione querat, agnoscere. Res mira. Notum sibi illico ferri audit contenta, distindaque voce Granadum appellante. Adiit illum, alloquitur demissa, ac, ut recandata facie: conscientiam scelerum caeno eluit: Sacramento penitentiae detergit: non minori contentis, quam confessionis gratulatione, atque leticia. Et prima nobilitate vir cuidam Theologo religioso Ordinis ornamento narrat (alij & nostris non semel narranti) se quando faecioribus, & acrioribus libidinis facibus audire sentiebat, non alias efficaciores, orci igni protinus extinguendo, vndas secundum Deum reperire soluit esse; quam Granadi vultum, modestiam, castitatem, & virginis instar pudorem reminiscit: illi tumque mentis suae oculis obversantem attenta memoria retinere. Cum tres ab hinc annos Matrini, Bilbili, Caesaraugusta, Madrerae, Tarracone, Valentiae, Barcinone, alijsque vrbibus ad viam, quae Romam ex Baetica ducit, collocatis commoraret, magnam sensi fragrantiam adificationis, quam in illis Granadis, Romam illac anno superiori petens, sparsit; eiusque in omni genere virtutum actionibus, veluti verantibus floribus, & suavissimae ex se odorem efflantibus, mentes omnium mirifice recreari, & in peregrini laudes effundi. Cuius rei, ut alios taceam fructus, ille fuit sat praesentaneus, atque sanbris, quem Caesaraugusta experta est; mihi eiusdem vrbis Collegij nostri Rectore, gravi, doctoque viro, & rei merito, oculatoque teste narrante. Perditissimis quidam moribus homo, non paucos annos in sacramentali confessione fertidum claverat vlcus, cuius graveolentia ipse, & consilij comites dire torquebantur. Audit is (aliud agens) festo die semel Granadam in nostro templo sacrum facientem: vix finem audiendi fecerat, cum intra se aus latente taberniculo secleris tubere percussio divinitus, claustrum Collegij ingreditur: obortis tum lachrymarum fontibus, cum suspiriorum flammis confessarium identidem vocat; ad pedes provolutus ruit; vomit vlcis lethali virus; totiusque antea acti temporis criminum faeces confessionis, contritionis, & absolutionis rite operatus, ad animi sanitatem, melioremque

Nobilis quidam dentes libidinis faces vel sola Granadi recordatione divinitus extinguit.

Perditis hominibus, Granadam Caesaraugusta sacrum devote facientem intuitus, repente mutatur, & profusus vberem lachrymis, scelerum vulnera multos annos celata confessario aperit.

que

351
252

que vita frugem, Deo iuvante, restituitur. Cui descendenti, dum cœlestis spei ianuam magis, ac magis aperit confessorius; quid tum postea, inquit? unde nam tam subita vitæ mutatione, & remedij vlcis investigatione correptus es? Responder ille; id vestrum ego templum nunc sacrum auiditurus ingrediens, inquit in hospitem illum & vestris (quæ Granadum vocari audio) sacrum celebrante: m: hominem macilentæ facie, toto habitu corporis, & oris ad magnam modestiam, numinis venerationem, devotionemque composito. Cuius siogula & verba & motus, velut ardentis fagitæ cor meum ad criminum derestationem omnium, & ad presentaneam, & citam pro sacerdotis cuiusque pedibus evomitionem, veniæque spem, non invitabant modò, verum etiam acriter impellebant: donec tandem celsi divinis per sanctum hominem eiacularis fulminibus. Ita haber ille CæsarAugustanus Granadi eventus. O quot alijs Hispali, Granatæ, Cordubæ (& plerisque alijs, que ille peragravit, oppidis Hispaniæ) ad adulterium, ad vindictam, ad alia flagitia præcipiti cursu cum raperentur, casu obvius factus Granadi ad spectus, mutusque oris ad modestiã, & cœlestem gravitatem compositi sermo, ita oculos cordis, & corporis percellabat, vt perverfos gressus, & cogitationes continuo siterent, atque in officio cõtinerent! O quàm multi, quos arrogantia, & elatio cordis, de porestate mentis deturbaverat, Granadi ante ipsos obversantis humilitate contusi, atque confusi, ad mentis, & humilitatis sanitatem rediere! O quot homines denique retriori superbia tumescentes, quibus durius lapidescebat pectus, tanti luminis, vultusque splendore refracti, illius adpectum, vt fulmen fugere, & tacita cogitationis scelorum convictio verberati, ab illius presentia se se præripere festinabant! O vener. *aud. im. etiam Angelis sanctitatem* (huic in Christo victori accommodo verba Bernardi de sancto Victore Martyre in re non dissimili exclamantis) *quam pari studio, & si dispere voluntate, & malù fugiunt, & frequent. ant. boni. Nec facile dixerim, quid virum adstruat sanctiorem, horum favor, aut pavor illorù. O victri. x. anima, &c.* Sic iam Granade, paradise malorum punitorum, verè victor virtuosæ cohortis bonorum, atque malorum hominù de vrisque in vno icu oculorum tuorum, vna emissionem, vna vultu tui demissione triumphas. *Quis enim adeo immanis (humilitatis, & modestiæ victoriam, vrgeo verbis Nyssenianis in Ephræm Syrum, quæ vterque Granadi triumpho accommodari permittit) qui simul ac verba eius, quovis melle dulciora gustaverit, non se mitem, amabilemque se omnino exhibeat? quis ab homine alienis ita se tradit voluptatibus, quin vel modicis eius verbis auditis, retributionem illam, quam pro acta ante vita accepturi sumus, in memoriam reducens, non lamentetur, ac lugeat?*

Granadi adpectus, & modestia sæpe plures alios peccatores in officio continet.

S. Bernard. *serm. 2. de S. Victore Martyre, sub fin.*

Nyssen. *infra cit.*

Iam verò, que Iacobo in externorum hominum ferrei pectoris emollienda duricie. eadem in domesticorum defectibus, seu paleis religiôsæ vitæ efficiendis vis inerat, si: ad clavum ille gubernandi Collegij, sive ad transtra, & proram gubernati sederet. Omnes enim è nostris ad illius adpectum, ne dum ad colloquium, vbique accendi se sentiunt, vt suas actiones ad exactam regularum observationem componant. Nulla erat in religiosis fratribus vel leviuscula stipula elationis, iactantiæ, vanæ cõfabulationis, immoderantis rillus, intemperantiæ, detractionis: nulla minus adstrictæ legibus obedientiæ, orationis, modestiæ, ad sacra altaria reverentiæ: nulla denique vel levior palea cuiusque alterius defectus, aut imperfectionis, quæ ad Granadianum zephirum, totiusque devotionis, ac religiôsæ observantiæ, quam leniter semper afflabat auram, loco moveri, & evanescere non videretur. *Que quidem stipula: longius adhuc, & celerius ventilatæ divinitus ibant, cum præterea non minus crebras, quàm ardentem de religiosi instituti virtutibus capeffendis, & vitijs oppositis effugandis, faciebat ad frequentem conventum de more Societatis nostræ, exhortationes. Quis enim eius de humilitate orationem (de Ephræm exhortationibus scripto datus addit Nyssenus; ego de Granadi in frequenti religiosorum exitu voce fieri solitis) audiens non omnem de se estimationem, sultamque arrogantiam deponat, ac se omnium abiectissimum confiteatur? Quis que de charitate scripsit, & docuit, attendens, non ita accendatur, vt ad quodcumque etiam subeundum periculum paratus non sit? quis illa, quibus virginitatem laudat, non se Deo castum corpore, animoque offerre contendat? Quis ea, quæ singulari cordis, & oris affectu, & toto in devotissimam amoris flammam accenso conatu de sacra sinaxi affatur, aut que de Angelica puritate, ac veneratione ad eam celebrandam, sive suscipiendam necessaria, & non se eisdem charitatis igniculis, ac devotionis in cœlestes dapes correptu facibus, inflammatumque sentiat? quid pluribus morer? vel vno verbo, scripto, presentia, conspectu, quadam veluti clave conversa, & aperto thesauro pietatis, vnumquemque fere pro sui, capri, & indigentia dirabat. Erat quippe (subdit) illius omnino, licet vultus non conspicit.*

Idem Granadi adpectus, & verba nostros ad religiôsæ vitæ studium inflamant.

S. Nyssen. *in encom. S. Ephræm. col. 6.*

Varię Patrum lau-
des Granado ap-
plicata.

conspiceretur, tanquam divinitus salutifera quedam clavis divitem thesauram recludens, & indi-
gentibus necessaria suppeditans, ad spectusque Angelicus sufficiens erat, qui per se absque vlla ora-
tione, intuentes etiam ingrestes, & inhumanos ad commiserationem commoveret. Tanta in eo conspi-
ciebatur eum simplicitas, tum mansuetudo, tum probitas. Nullusque omnino reperiebatur impudens,
qui non ipsum inspicies, rubore quodam perfunderetur, atque verecundia, ac se ipso melior reddere-
tur, atque modestior.

Quid verò, obsecro, mirum, quod tot, tamque salutiferos virtutum omnium fructus de-
riveret ex se Dei dono Granad^o, si re, & nomine præferret ab illo perpetuas emissiones ma-
lorum puniceorum cum pomis reliquis virtutum; quas ut quadragiata, & eo amplius an-
nos palam in eo quotidie suspiciens, nostra Bætica congregatio vidit; earum egohic nu-
merum brevi peritringere nequeo? Quod si conarer, nõ putavi me posse alio illis adapta-
tiori, veriori, breviorique stylo describere, quã illo Nysseniã orationis in funere magni
Meletij. Eum primum bene commemorata cælestis illa Ecclesia virum vidit; vidit faciem ad imaginem
Dei verè formatam; vidit dilectionem, fontis modo scaturientem; vidit gratiam labijs eius circumfus-
sam; animi demissionis summum gradum, post quem amplius quodammodo cogitari non potest. Vidit mã
suetudinem, atque clementiam, qualis in Davide fuit; qualis in Salomone intelligitur; qualis in Sa-
muele perfectionem; qualis in Iosapho continentiam, pudicitiamque: qualis in Daniele sapientiam;
quem admodum sanctus Elias zelo fidei præditum: sicut sublimis Ioannes integritate corporis orna-
tum: sicut Paulus insuperata est; casto, bonoque sponsum suum amore, atque benevolentia profectus
dilexit. Hæc Nyssenus de Meletio; quæ de Granado, si suo proferas modo, vocem illam qual-
itatis, qua Gregorius vitur, non æqualitatis, sed imitationis tantorum cæli procerum ap-
pellatione accipere, ut initio monui: quod pro reliquis autoritatib⁹ iterum monitum esto.

S. Nyssen. in funere
magni Meletij. co-
lum. 3.

Magna Granadi
humilitas.

S. Nyss. in eom.
S. Ephrem col. 6.

§. VI.

Cæterum singillatim aliquas eius insigniùs elucentes virtutes percurramus, & ab hu-
militate omnium fundamento sumamus initium. Quid autem ipsius summisionem commemor-
rem (commemoro verbis Nysseniã) atque humilitatem; cum ipsa virtus passim cunctis eius,
sem moribus, ac scriptis se se singulariter ab eo fuisse excultam quodammodo clamet? Quando enim
ad arrogantie, elationisque lapidem pes eius offendit? qui lachrymas lachrymis provocabat, ac cin-
erem tanquam panem manducabat; & aspera, atque inamena vitæ, ut sacra illa personant verba, po-
pulum cum fletu miscebat; quique ab omni vana, atque mundana abhorrens gloria, cum in hac ad-
huc peregrinaretur vitæ, si à quoquam se laudari animadverteret, ægro animo fereas, alacremque
alijs colorem capitis, atque oculos in terram demittens, tenuiore subinde manabat sudore, atque si-
lentio, tanquam verecundia longiore præcedente corripiebatur? Quæ enim honestissima virgo
ita ad iuuitatos viri, quàm Iacobus ad vitatos laudationis suæ expanit, & pudore suffun-
dente genas, atque silentio compressit affatus? quis vnum miles gloriosus ita de se
magna lubenter bellica iactavit, audivitque facinora; quàm nollet sibi inglorius Iacobus
vel tantulum minimæ laudis de sui ingenio, vel virtute vsquam ab aliquo prolatum, forti-
ter explosit? Quis ita celeriter, ac diligenter excussit manum igne correptam; quis flam-
mam in veste conceptam, vel prunam ingestam, ita incunctanter deiecit, extinxit; quàm
Granadus vel minimam aut laudationem sui, aut vituperationem, & detractionem alte-
rius? Vtrumque enim, ut ardentem flammam, qua nubes, & oculis; qua ore, & auribus;
qua vultus declinatione, de missione, inflexione; qua brachiorum suorum vellatione,
clanculum, sed acriter facta; qua alijs hominis indignabundi indicijs, exsufflatur anhelus;
tam suæ depressionis, quàm aliorum exaltationis anhelans: quod nec miri, nec novi mul-
tum haberet, si ipse aut inferior alijs esset; aut non sapientie, ac virtutis dote manifesta su-
perior. Plurimum verò & novitatis, & admirationis præferret: quando tot cælestibus, hu-
manisque donis eminebat: tantoque magis antecederat alijs. Et adhuc se passim, seu da-
tora, sive quaerita ab ipso occasione, didicisse solebat. esse miseria, & indignitate pleni; omni
honore indignum; nullius excellentis, aut medicis dotis suffragio manitum. Hinc illud
vere humilitatis indicium. Etiam Rector Collegij, cum posset, sine consilio egit nihil: quod
in S. Malachia Episcopo agnoscit Bernardus: quodq; præclarum humilitatis insigne vocat, re-
liquarumque virtutum gemmis misericè ornari docet Basilius. Consulebat enim sapi-
etiam tenuioris dote consilij, autoritatisque præditos, & suos sæpe discipulos: hos de re-
bus ad Theologiam; illos ad gubernationem, & rerum actiones alias: & sæpe illum suo
antece-

S. Bern. in vita S.
Malachie. c. 2.
S. Basl. in id. scilicet
cap. 1. consiliarios
tuos.

anteferbat iudicium, in suo præclaro defixum retinens id S. Benedicti: *Idco autem omnes ad consilium vocari diximus, quia sepe iuniori Dominus sterbat, quod melius est.* Quoties in consultationibus gravioribus etiam magna iudicij maturitate, & rationum, atque auctoritatibus, si opus erat, pondere suam sententiam proferebat; tanta tamen cum modestia, & demissione animi, ut quoties prior diceret, fateretur se nihilominus aliorum sententias amplecturum; si posterior, & oppositum iudicans, se illas venerari quidem valde; tamen si præiudicij imbecillitate sui, diversum sentiret; paratus adhuc solutione suam rationibus darâ mutare sententiam. Quoties publicè argumenta Philosophica, vel Theologica pronovèbat è subfellijs, vel dicebat è cathedra, eadem humilitatis indice phrasi vtebatur: & illa etiam, se non arguendi, aut contendendi, sed reitè intelligèdâ gratia respòdètes vrgere. Hinc illa eius in scheda ad perpetuam recordationem fixa, & altius in animo defixa, & executioni omnino mandata sententia: *illud divinitus datum me tenet desiderium, firmumq; propositum, ut nihil pauperis admodum doctrina iugurij, quod Deo dante possideo; patefaciâ; etiam cum de litterarum studio, aut doctrina sermo incidat, opportunitate loquendi; nisi à vâta spiritalis utilitas, aut eiusmodi aliorum interrogatio accedat, cui non respondere nefas sit.*

Totes sunt omnia fere litteraria theatra, que in Bætica ex professo, alijs in provinciâ Romanam vsque ex decursu, de rebus Philosophicis, & Theologicis presertim arguètem videre Granadum. Fervebat sæpe sæpius scholaris exedra, audientium, & arguentium stipata frequentia; multorum sanguinis, plurimorum litteraturâ nobilitate præfulgens. Sedit à longe Granadus, vultu, oculisque demissis, toto corporis habitu compresso; illius sua angusta humilitate stricètius angustante, & ignorantis cuiusdam hominacionis præ se ferente speciem. Tum videre erat non semel, argumentari è pavimentis sellula quosdam; provehere argumentum alios è subfellijs; alios suggere: propugnantem è circo & ab ijs, & ab illis defendere se se; Præsidem & suggesto propugnatoris agere partes; vociferari, ut insolens non est; audientes perosque; alios sibi ut iam argumentum promovere fas sit, quo iure, qua iniuria expositulare: turbari theatrum promiscuo multitudinis murmure, & replicationis copiam petentium clamore. At ille mutus, at ille elinguis tacere, magis ac magis complicari secum, & contrahi corpore, & animo, quasi profus indignum se se, qui audiatur, externo etiam illo documento demonstrans. Rogat illum, ut arguat, è cathedra Præses; rogant ex subfellijs Doctores; tota ex theatro nobilitas orat; & exorat. Tum ille serio: *Ego omnium dicam, inquit, postremus; multo enim mihi gratius, & fructuosius est omnes audire dicentes, ab omnibus que discere:* at cogente tandem, & suspenso theatro, auticus que omnibus, dicit. Sed quanta, bone Deus, cum modestia dicit! quanta cum acrimonia! quanta cum vi latentis verbi doctrinæ, & exterius fere pro modestia magna, languente, sua tamen cum vivida energia dicendi! cuius disputationis exitu totius theatri plausus excipiebat semper: dabijs quidem vtra plus, arguentis ne modestie, & humilitatis dignitas, an argumenti virium magnitudo eminuisset, at cum vtriusque tamen ingenti admiratione coniunctus. Quo adhuc in genere illud longe excellentius, & testata, & admirata est sapientiorum schola. Tametsi enim arguente Granado, non Præsidem solum, sed propugnatores etiam thesum, suas partes præclare gerere solerent; at non raro illos argumentationis vi non minus modeste, quàm vehementer vrgèbat. Res ita habet: proponit, promovet Granadus acriter argumentum: expectat solutionem: mirantur docti acumen syllogismi, & non ita docti illorum plausum: singuli nutibus vicem exprimunt assensu: sentit interim propugnans se impugnantis aculeos: tergiverfatur ad spiculum arguentis: vrgè Granadus tergiverfationem: commoveri videtur adolescens, & ruboris iam signa conspicua dare. Reliqui adstantes, & assidentes suspensi expectatione tenentur. At enim verò quid hic consilij sumat arguentans? an suæ gloriæ, & plausus provehendi? absit. At turbationis respondentis presentaneum reperit asyllum sapientia, & mansuetudo Granadi. Suggestit illi tacitè, & opportune verbum sui ipsius argumenti solutione gravidum, quod si illius quassata mentis gleba minus bene capiat, aut secundet in enodationem, adhibet iterato pleniori verbo solutionis explicationem, leni, brevi, vberique irrigatam imbre: proprij argumenti iugulum petit; sed quasi vibrato ense respondentium manibus, totam illis adscribit dissolvendi nodi rationem: *Resè tu quidem (inquiens) è illo, atque illo tuo verbo continetur solutio:* quod aliud agens eorum alter protulerat, nec retinere, aut in solutionem objectionis porrigere venerat illis in mentem; nisi ita in arguentis veniret modestiam, atque prudentiam, his verbis absolventis rei progressum: *optimè responsam, & satis*

In litterarijs dilectionibus, atque theatris sapientia, modestia, & Granadi mirificè elucet.

S. Nazianz. orat. in Pentecost. sub medium.

Nicet. ibidem.

S. Ignat. Soc. Iesu fund. in reg. 28. cōmun.

fatis, superque huic difficultati mea satisfactum est. Vbi re ipsa docet, & praestat id, quod Theologus per Antonianum, acriter de Trinitate decernat: *Alio*, inquit, itinere ad idem diversorum feremini veritatis. Non enim victoriam ambimus; sed ut fratres ad nos redeant, hoc est, ut recte Nicetas. Quod velut quidam viatores, per alia nomina, & verba, quasi per aliam quandam orbitam ad idem diversorum, atque hospitium veritatis inventa, & declarata veniatis. Nec enim nobis victoriam afflicimus, ut ij solent, quos amor sui precipites agit: verum ut charitate praediti fratres assumere cupiamus, fidei unitate nobiscum coniunctos. Et quod S. Ignatius. Rationes modestae, & cum charitate afferuntur, eo animo, ut suis veritati sit locus, non ut in ea re superiores videantur. Atque hoc tandem modo Granadas dicitur praetationi, & doctrina, & humilitati sua confolebat. At si tu huc ad doctiorum tum ex religiosa, tum ex Ecclesiastica familia virorum, virtus, & submissas inter se se, & interdum satis contentas voces admoveas auditum, ita illos exclamantes comperies: O virum non minus sanctum, quam doctum! O preliantis raram mansuetudinem! O miram vincendi artem, victum se potius, quam victorem prebendo! O sapientiam humilitati, & mansuetudini sponte cedente m! O vigilem, & multo maiorem aliorum bonae reputationis, quam argumentationis propria, & apud theatrum sui existimationis curam! Sciebat crudele esse servire usque ad naufragium (ut fertur trito proverbio) etiam literarum sermonis respondentium amicorum: proinde verbuli suggestu imperabat circi fessori, sedanda sua ipsorum tempestatis modum; praecavebat casum; vitabat conclusi respondentium naufragium. Quod quam sit magnum in scholastico mari, quam plenum pudoris, atque doloris; fateantur qui argumentationis irretiti laqueis, velint, nolint, passim sunt vultus proprii ruborem; amicorum demissione, & dolore commulorum risum: alicuique turbata alibi, suffere de decus, quam referenti, & videnti inflaviozem conclusionis narrationem. Neque verò minus arduum opus est argumentibus, victoriam vtro sibi mansu perorgente non insequi: cohibere vltima replicationis, & conclusionis impetum: non laxare habenas plausui cepto, & latibundo: frangere laudationis fruitionem in theatro praclaro sapientum: retundere litteratorum plausum, & pensum pro meritis argumenti, & arguentis appensum: Dicat ingeniorum apex, & acutè arguentium, rectèque respondentium de re Theologica princeps Augustinus. De contentione autè, & dolo quid me attinet dicere? quando ista vitia non in plebe, sed in nostro numero graviora sunt horum autem morborum mater superbia est, & humane laudis aviditas; quae etiam hypochrisim saepe generat: cui non resistitur, nisi crebris divinorum librorum testimoniis, incutiatur timor. & ubertas Dei; si tamen ille, qui hoc agit, se ipsum praebet patienti, atque humilitatis exemplum; minus sibi sumat ab ijs, qui se honorant. Statim: Magnum est de honoribus, & laudibus hominum non letari. Deniq;: itaque ista, quae tecum confero, mihi dico; dignaris tamen, credo, necum considerare, quae sunt gravia, quam difficilia. Non enim huius hostis vires sentis nisi qui ei bellum indixeris; quia etsi cuiquam facile est laude carere, dum denegatur; difficile est ea non delectari, cum offertur. Et vero quid tu Granade, Theologorum huius aetatis nulli secunde, hoc facinore, alijsque indignis & dicis, & factis, de te dici à nobis verè permittas? saepe vidimus, & admirati sumus, hominem in medijs sui vituperijs, vel despectionibus latè, & gratante; in laudationibus verò tristi, indignabunda laudentibus, & minabunda fronte conspicimus. Adeo sui erat contemptor: adeo se reputans laudis indignum, & vituperationis dignum: adeo omnium aliorum praese aestimator: adeo totius illorum bonae existimationis, & laudis amator, & tutor egregius. Tametsi veller, nollet, eruditionis gloriam declinans, adhuc eruditissimus habebatur; ut rectè de Nepotiano Hieronymus in epitaphio. Cui non magis bellè, quam Granado illa Doctoris sancti verba concinunt. Sermo eius de Scripturis aliquid proponere; libenter audire, & respondere verecundè; recta suscipere; prava non arcte confutare; disputantem cōtra se magis docere, quam vincere: & ingenio pudore, qui ornabat aetatem, quid, cuius esset, simpliciter consistere. Atque in hunc modum eruditionis gloriam declinando, eruditissimus habebatur.

S. August. epist. 64. ad Aurelium Episcopum, post med. tom. 2.

S. Hierony. tom. 1. epist. 3.

Verum urgeat nos hic quispiam: esto id, servente Marte, & ne scire videatur, haud bel-lacis natura homo, praestet. Quid verò nam refrigerato agat? num, ut de more multorum est, sui obiecti teli vim, & patientis imbecillitatem narrat, refricat? num Discipulis, vel amicis pro otium historiam coram referentibus annuit, connivet, latator? minime gentium; quinimo gravi vultu confabulationem cohibere, respondentem excusat, laudat; & sui solius despector suspicit absentes, atque officij monet praesentes. Denique haud facile reperiat vilis suae magis gloriae, laudisque inhians, quam Granadas respiciens: vilis plus suae infecutor iactantissimus, & aliena persecutor, quam iste è cōverso propriae debellator, aliena conservator humillimus.

At inquit,

At inquit alius : In solens non est absente pax bello. Quid cum aperto Marte, lingua, calami, typorum, & verborum aculeis, pilisque recta concortis, & nominatim explosis appetitur doctrina Granadi? & saepe etiam de nimia styli brevitare accusator? non commoveretur non vim vi retundit aculeorum non par pari dicitiorum referre, itate praesertim sui pro parte veritate, atque victoria? Ne tantulum quidem; sed tunc vel maximè receptum canit, & tanquam invicti i roboris adamas, tantà praese fertur patiendi vim, quantà minimè sentiendi potestatem. Testes sunt omnes libri Granadi excelsi typistae testes viri omnes voces è cathedra, è subsellijs in secreto, & in publico date: testis scriptorum veritas, ac novitas quae testimonia orbem Christianum, quantum quantum est, pervolitant univertsum. Vbi nec Delius ipse verbum lynceis licet perquisitum oculis inveniati, quod recalcitret, quod mordeat, quod fugillet, aut se vitet vilium pungat a mulorum; aut non honore, & reverentia contrarium sibi prosequatur scriptum. Nimirum stabat semper à ventis placidum Granadi peñtoris a quor, mira aequilicate, sive inter discipulos vituperationum, & indignantes Notos, sive inter lenis laudis Zephiros stagnans, nullaque (divina favente gratia) posse videbatur impelli, neque tantulum turbari procella; mente ex alta deicebat humilitatis specula, laudum prospere ante scopulos, & declinante pericula. Ibi tantum in Deum suspensio non defixus hērebat, quata defixos nos esse in certaminibus de re litteraria iuber Augustinus, dum, post superius memorata verba, subiungit: *Et tamen tanta mentis in Deum debet esse suspensio, ut si non merito laudemur, corrigamus eos, quos possumus; ne arbitremur, aut in nobis esse, quod non est, aut nostrum esse, quod Dei est. Si autem merito laudamur, propter Deum gratulamur eis, quibus placet verum bonum: non tamen nobis, quia placemus hominibus: sed si coram Deo tales sumus, quales nos esse credunt, & non tribuitur nobis, sed Deo, cuius dona sunt omnia, quae verè, meritoque laudantur. Itac mihi ipse canto quotidie, (& cantabat eadem mihi Granadus) vel potius ille, cuius salutaria praecepta sunt quaecumque sive in divinis lectionibus invenimur, sive qua intrinsecus animo suggeruntur: & tamen vehementer cum adversario dimicans, saepe ab eo vulnera capio, cum delectationem oblat, & laudis mihi auferre non possum. Mitto, ut tritatum, hic Bernardi sententia.*

Denique qui laudes suis etià meritis debitas ita pertesus fuit; quātō magis ab ambitionis, & praesumptionis vel levi vestigio abhorrens fuerit; quātō magis ab illarū filia, bonorūque animi peste immunis, quae est, rā celestia dona, excutiendo, amittere, quā humana incōcessa, vigilāter captare; ut rē Chrylogos: *O ambitio, inquit, quā caeca semper! O quā semper praesumptiva pessima! O quā perdit concessa! quā inconcessa captat!* Et Seneca: *O superbia magna a fortunae! O stultissimū malū! ut a te nihil accipere iuvat! ut omne beneficiū in iniuriā vertit! ut te omnia dedecet!* Quid dicā de cogitationibus alijs, quae humilitatis novere sunt? num ille inanis gloriola: bullā se catus biadē, aut non infectatus est vnuquā? num vili hominū iratus? vilius rigidior censor? vilius detractor, aut detractori cōvites? vilius tacto cogitationis cōvito verberās, aut irridens? risus, aut inaniū verborū effusor? vilius gloriā invidens? Profecū si humilitatis, & sarellitū eius areolam Granadianā brevi describere velis, & eius tumulo spargere; nihil aliud, quā ex piissimū monachi de mortui hortō integrā lege, & transfer huc defluentia aromātū arēā: quā sic Victorinus Richardus describit. *Cuiusdā monachi hortū ita perstabat auster; ut de eo fluerent haec aromata. Erat enim verè mitis, & humilis corde: ita intus suo iudicio se vile, ac nihil reputās, sicut se foris propter Deū humiliabat. Iudicabat enim se vnuquā nullius utilitatis hominē pasci in domo Dei. Qui cū ceteris floreret virtutibus, gratiā tamen mansuetudinis specialiter obtinebat. Adeo circūcissimū fuit eo eius, ut nūquā ex ore eius sonus detractionis, seu rilitatis verbi, sermo inanis gloriā, invidia vox audia fuerit: non alios iudicare, aut iudicariibus consensire deprehēsus est. Inania non solum loqui cavet, imo talia quicumque loquebatur, ab eo timuit. Equidē fateor ingenue me saepe saepius eiusmodi quidpiā loqui aggredierent, hilare se exhibebat; sed risum integrā nō admissum. Si quādo ad consiliū alicuius negotij causa vocaretur (ab externis primarijs viris) tristis perseverabat, & nubilus, donec fratris consilio rediretur. Deniq; his omnibus propria detractionis, & humilitatis actionibus, idē etiā tūc celeste praemium respōdebat; quod de S. Paulae humilitate Hieronymus celebrat, quanto se (inquietus) plus deiecit, rā tō magis à Christo sublevarur. Latebat, & nō latebat; fugiēdo gloriā, gloriā merebat; quae virtus ē quae si vmbra sequitur, & appetitores sui deserens, appetit contēptores. O bona artes, talis contrariōri coniungit paranimphi, quo rā fecunda humilitatis, ceterarūque virtutū proles generatur! Scribit enim ille (mutuo et Ennodij verba de S. Antonie; & de Granado per adaptationē hand mutē loquātur) sic per labores varios disciplinae lineamentis scitari, ut nunquam assumeret arrogantiam de labore: & cum omnia essent digna praecōns, quae gerebat.*

S. August. epist. 64 ad Aurelium Episc. tom. 2. post med.

S. Bern. serm. 13. in Cant. col. 3.

S. Chrys. serm. 152.

Seneca lib. 2. de beneficiis. c. 13.

Rich. Voss. in idē Cōtic. 4. f. 2. c. 31. f.

S. Hier. to. 1. epist. 27. de obitu S. Paulae. pag. 2.

B. Ennod. de vita S. Anton. Abbatis post tard.

22
gebat, dispēdium virtutis credidit fuisse laudatum. Sic totū de eius actibus opinioni luce radiabat, ut nihil praeheretur ostēdit.

Iam verò qui tanta profundæ humilitatis, ac modestiæ documēta dedit; quī fieri potest, ut non dederit & oblivionis iniuriarum, & inadvertentiæ, que in illū nō semel, ut in alios præ excellentes viros, impetum fecerunt: alta enim mente id Terrullianū retinebat: *Quem autem honorem, libabimus Domino Deo, si nobis arbitrium defensionis arrogavimus:* Atque ita quidē alte, & solide iactō humilitatis fundamēto, reliquæ omnes virtutes in Granado strenuē cōsurgunt; de quo id generatim dicere audeo, quod de S. Ephrāmō Nyssenus: *Nullū sanē virtutū genū, & veteribus excultū est, in quo hic etiā non excelluerit. Mox: ut semper vir ille admiratione dignus in eā incubuit curā, ut perfectū, absolutūque cuiusque gener. virtutū chorū possideret: ac quibus reliqui singulis antecellerunt, ea cuncta ipse assequeretur.* Sed præsertim præ cæteris conspectū ascendit in religiosa Granadi vitæ ædificio, paupertatis, caritatis, obediētiæ, & abstinentiæ, macerationis corporis, patientiæ, atque erectæ in Deū spei, fiduciaque miris inglorū narrationē, & laudes paucis perstringo. Tā altas radices egit in animo Iacobi illa S. Fundatoris sui Ignatij sententiā: *Paupertas ut murus religionis firmus diligenda, & in sua puritate conservanda est, quantum, divina gratia adspirante, fieri poterit.* Et alibi: *Pauperes velut propugnaculū est religioſibus, ut eas in suo statu, ac disciplina conservet: ut ad eus in se, in alijsque nostrorū hominū tuendum decorē vires omnes intenderit.* Rudi in primis ipse trita, ac lacera veste vti gaudet: non librorū, aut codicum copia, non iconū pelchritudine, non scripturū apparatu, non tabulæ depictæ, nec alterius supellestilis specie vnuquā; sed vili, & pauperū propria sarcinula, reliquis relinqui solita eius cubile semper ornatum videas: & ad eō pauperis veluti tugurij sedē; ut numerare pecus supellestilis tā facile fuerit; quā difficilē reperiri quicquā in moribundi Rectoris cella, & arcula, quod alii nostrorū, ut filio, tātūque Patris annumerari possit heredi. Quod inter præclaras S. Paulæ virtutes, omnes, ait Hiero. suos, *pauperes pauperior ipsa dimisit.* Neque miraberis in tā eruditi de vniuersa Theologia scriptoris cubili tantā librorum paucitatē, si id Senecæ attendas: *Onerat discentem turba, non instruit: multoque satius est paucis de auctoribus tradere, quā errare per multos.* Paulo post: *Multū adinē illorū nō in studiū, sed in spectaculū cōparaverunt, sicut plerisque ignavis etiā serviliū litterarū libri, nō studiōrū instrumēta, sed cenationū ornāmēta sunt.* Paretur itaq; librorū quāntum satis est, nihil in apparatū. In publicis, siue comitiū promiscuitatibus, five exhortationibus ad religioſum cōtū, siue in privatis cōsultationibus, aut colloquijs, religioſam paupertatē & acriter restringere, & valde cōmēdare, & subditus, & superior cum erit, solitus fuit. Ne ullus sibi subditorū in Collegijs aliquid stipis, etiā de sui, aut alterius superioris licentia, à parentibus, cognatis, vel amicis corrogaret, aut ab illis vltro oblatū acciperet, ad trāscribēdos, cōpāginandos, cōmēndosve codices, aut id genus alia; & vel hac ratione tātūlūm viderentur infringi perfectionis paupertas, & observatiā mādātī, quo Generale Societas, eiusmodi quidpiā ab externis petere, vel accipere Collegiorū habitatoribus interdicit: habebat ille nūmulus in arcula ex elemofynis, aut redditibus Collegiorū affer-vatos: quos libetī, liberali, petitionēque antevertēti manu, ad illa minoris momēti subfidia studiōrū cōmēda singulis donaret. Si quādo excipiēdus erat domestico, vel suburbano cōvivio Magnatū seculariū, vel Ecclesiasticorū aliquis; frugalē, & religioſam mensam illi ministrādā, & seriō iubebat, ac sedulō curabat: sancta paupertatis, quā eius, quo vulgō appellatur, vrbānitatis, & liberalitatis studioſior; parciōrque magnorū cōvivarū, quā religioſe paupertatis cultor videri cupiens. Morti proximus de plenitudine telo Iethali, cū tres quotidiē, quatuorve medicos se invidentes, & de sui curatione laborantes vidisset; pro singulari sui demissione, & despicientia, indignatus paupertatis, & humilitatis religioſe dispendium, præſente cū nostrorū alijs, & medicis, Collegij Ministro: *ecquid istud ret, & medicorum, inquit, est vbi cura religioſe paupertatis, & tenuitatis? satis superq; pauperule mee personæ, valetudinē medendæ vnicus ipse communis Collegij medicus sit: abscedant reliqui.* Quod etsi haud obtinuit; meritum tamen suæ devotionis, & desiderij, publica que edificatiōnis non perdidit. Denique tam eximia fuit Granadi religioſa paupertas; ut non iniuria inſtar illius esse, & hac similitudinis ratione aliqua, hic de eo id dici posse videatur, quod de S. Ephrām Nyssenus: *Paupertatem porrō, inquit, tantam servabat, quantam vel sanctis ipsis audis fuisse Apostolis. Quā propter si quis eam paupertatis colentium exemplar appellaverit, haud quāquam à veritate aberravit.* Quod absque æqualitatis tritina ponderabis.

Abstinentiam, ac temperantiā & sui ipsarū, & paupertatis amore rigidius tenuit, quā ut viri ægra plurimū, & affecta valetudo, & pene exhausta, & orationis, studioſumque

Tertul. de paciētia lib. 8. c. 10.

S. Nyss. in encomio S. Ephrām. col. 7.

Religioſæ paupertatis in Granado studium singulare.
Conſtit. Societ. Iesu p. 6. c. 2. §. 1.
Conſtit. p. 10. §. 5.

S. Hier. to. 1. epist. 27. de obitu S. Paulæ. p. 2.
Seneca de tranquill. vitæ. lib. 1. c. 9.

S. Nyss. in encomio S. Ephrām. col. 5.
Insignis illiū abstinentia, corporisq; maceratio.

ut viri ægra plurimū, & affecta valetudo, & pene exhausta, & orationis, studioſumque

contiguus labor, atque humanæ vires, divinis peculiariter non suffultæ, tolerare possent. si quando solentioribus Pascharum diebus, de piorum virorū elemosyna aliquid delicatioris esculentis communi religioe triclinaj mensæ adderetur; illud ne primoribus quidē labris gustabit; vili, parabili, & vitato cibo cōtentus; eoque modicissimo victitabat semper. Sale, pyperre, sinapi, acore, aliove ciborū condimento, ne gula irritamētū dicā, utebatur nunquā; frigidiori licet stomacho, & sæpe nauseabundo langueret. Tantæ abstinentiæ causam, post mensam non se mel rogantibus nil aliud responsi dabat, quā debilitatis solitæ stomachi, qua versè laborabat, prætexere velū huic insolitæ alijs abstinentiæ, de qua multo magis laborabat. Quid plura? ipsum quidē corpus inedia, at que abstinentia domicum ita cōfecerat, ut rationi quasi Dominæ obtemperans, non magis, quā si emortuū esset, voluptariis vllū sensum haberet. Tantū de Granadi abstinentiæ, & macie ego; quantū de S. Ephrem Nyssenus iure pronuntiat; sicut & de illius tā exhausti corporis vigilijs, quæ invicti animi robore ad labores pro animarū salute exanthlandos. Cumque ad ea, que non dedecent obeundū immobile, languesceret; illis tamen, que animarū conferunt saluti, perficiēdis, robore præstibat. Quid quod ne noctes quidē, somniorum simulacris, atque imaginibus sæpe decipientes, ei virtutis, ac pietatis cursum in vlla interrūpebant? nam quomā aggredientes exceperant sobriū, eundē (modico prælibato somno) recedentes vigilantē reliquebant. Illudque sedulo curantē, ne manus Principis ipsius ipsum somno oppressum deprehenderet. Tantum verò tēporis quieti tribuebat, quantum vitæ degendæ necessarium ducebat; ne naturali pōitus sublata vicissitudine, caro violentiā, dissolutionēque sustineret. Quid de alijs extenuati corporis macerationibus dicā? Quā corpus eius citiū vitiū sit? quā lurida ieiunij ora portaverit? quā crebris, & immitibus flagrorū se diverberationibus cederet? quā diutina in cubili, in choro, in tēplo, in facellis, & fixa genuflexione & corp⁹ pariter affligeret, & Numē fleteret? Tēpus me profectō deficeret, si hæc minutatim expēdere vellē: uno verbo dicā; vitā Granadi perpetuā esse omniū corporis sensuū mortificationē, & cruciatū. Quæ si tā severū subibat subditus, cū superioris sibi castigationi corporis modū tēperat⁹, & prescribit⁹, patebat ut imperiū; quāle fuisse existimatis, dū Reator ē ageret, & sui iuris? Pro bello, quod suo corpori crudele indixerat nullas corpori vexando, nullas animo relaxādo cōcedebat inducias. Adeo tunc in se crudeli⁹ seviebat; ut aliquem nostris hæc in re sibi superiorē, à Provinciali cautū, & impositū habere necesse fuerit: cui ille sui cōsueti ieiunij, vigiliæ, flagellationis, macerationis, & penitentiæ rationē cōbro redderet; ab eoque sibi præscriptū modū servaret. Illi tamen, etsi reluctāte castigationis proprii studio; at vivente illud, aliēz obedientiæ, cuius studiosissimus erat, amore parebat.

S. Nyss. ubi supra.

At interim dum sibi ea de re præcipientis, serium audit mādaturū: quod illum precibus rogat; quot rationibus vrget, sibi ut se plus asperitatis, vigiliariū, & penitentię intelligere sinat; quā narrabat illi prope suos que valetudinis evētus, quotū olim asperiori, & horridiori vitæ genere periculū fecerit; quo illi persuadeat, sibi ut etiā nūc à se idem periculū ferri permittat; pollicitus, Deo dāte, fore, ut citra valetudinis dispendiū evadat. Hicce me sæpe sefellisti divinis, Granadæ amātissimæ, artibus; hicce me spiritualibus technis cepisti; hicce ab ardente amore virtutū callidē fabricatis dolis circumvenisti me, ut tua devotioni laxatē habenas, & interdixit tibi penitentiæ repagula frangerē: cū olim in Hispalitano, & Granatenſi Collegijs te subditi eius mei gereres hominicionis, qui te superiorē in omnibus novi, semper nosco, & fateor ingenuē. Quis enim tā pij, doctique hominis, & amici, superos cōsētāris, & in obsecrationis suæ impetrationem invocātis importunis precibus, resistere posses? quis non conviveret tāto viro se se genibus provolventi, in suspiria solvērī, supplices ad Deū, & ad indignissimū me manus tendēti, & in eas voces cū la chrymis mistas promittenti: Heu me miserū! quo nā modo offenso Numini, pro magnis meis criminibus faciam satis? quomodo placatum, propitiūque mihi reddā: si ab adversa mea valetudine, melius dicā ab amore cōmoditatis mea succi fieri & tibi, & mihi cū videā, & penitentiæ sacre præviū, & coronā mihi de manibus subripi doleā: adhuc à te, o Pater, nihil mihi remediū, quantumvis eniā per me implorāti, evorā?

§. VII.

Sed si inter tales, tamtasque virtutes assistentem in illa (de Paula in eius epitaphio Hieronim⁹, & ex illo mutuatus ego de Granado loquor) voluero prædicare, superfluo videar: qua ita se gestit, ut nunquā de illa etiam maledicorum quicquam auderet fama confingere. Adhuc tamē paucā de illibato illius pudoris prælibo. Atque hoc quidem armorum celestium genere, & perpetua abnegatione sensuum, quā tuta se nper extricavit virtus purissimæ castitatis Granadi,

S. Hier. in epit. Paula.

Granadi castitas
Angelica.

nadi, coniectari cuique pervium est; mihi verò illam tacite venerari, & admirari; quâ ver-
bis commendare, aut singulares illius indices enarrare satius erit. Vereor enim,
ne, si de illius pudicitia verba facere audeam, illibati floris candorem vel solo spiritu meo
insulsem. Quid enim illo castius? quid purius? Nihil illo hac in re modestius, circûspectius,
rigidius, severius, vigilantius fuit. Si quando alloquedi sceminas spirituales urgebat homi-
nè necessitas, fixis telluri oculis, paucis, gravibusque verbis, & serijs negotiis expedie-
bat: agrotus in lecto iacens, etiam extrema vitæ alea iactatus, ne minimâ quidem brachij
partem, aut pedum digitorum nudû, cuiusque oculis vel leviter, perinde ac pudicitia ipsam,
prælibari vnaquam permisit. Agendi de castitate servada, cum se se dabat occasio, sive pri-
vatis in colloquijs, sive in exhortationibus publicis, ardenti castissimè peccatoris conatu di-
cebat. In oppositi vitij quantumvis leves fibras, & anfas acervissimè invehebatur. Taceo
reliqua; duo tantummodò addo, vnum, quod superius me attingisse memini. Fama est, &
tor virtutum, donorumque Dei copia, vt fidelei obfide firmata, illum vt animâ, ita & cor-
pore illibatum virginittatis florem servasse, & è terrestri ad celestem Paradisum, inferen-
dum transtulisse. Alterum est, quod tantæ hominis puritati, & totius pudoris Parentis B.
Virginis devotioni acceptum refero, singulare beneficium illud, divina virgula suppedi-
tatum retinuisse, vt Granadi vultus Virgineum Deiparæ vultum in ea diviniore dote imi-
taretur, vt lascivorum alioqui hominum se intuentium oculos, ac mentem castitate con-
sternatos, donatosque redderet. Quare non iniuria, de illo id breve elogium, quod de S.
Epiphanio Ennodius, addere possum: *De pudicitia (Granadi) mei quid dicam? in quo domum
sibi statuerat castitas, & continentia radices fixerat in profundum. Virum se esse, nisi per laboris pa-
tientiam, ignorabat; carnem habere, nisi cum moriturum se esse meminerat, nesciebat.*

B Ennod. Ticinës.
in vita S. Epiphan.
aliquotro post med.

Et bene re vera fabricata est castitas in Granado domum altis fundamentis humilitatis
nixam; vt inde nullis diæonæis còvelli iaculis, aut turbinibus possit: iacularetur & ipsa cer-
to ictu casti sagittas amoris; non modo, vt superius memoravi oratio, de conspicuis oculo-
rum, oris, vultusque turribus; sed de penetrabilibus etiam domus Granadianæ memoriæ.
Pervagata enim fama est, viros alioqui magnos, cum vehementius suam castitatè ignis
Dæmonis futijs concuti animadvertent, non aliud efficacius antidotum Veneris inven-
nisse veneno, quàm Granadi oris, modestiæ, pudorisque memoriâ. Vt verè fuisse videatur
memoria Granadi inlar *Iosie in compositione odoris facta opus pigmentarij.* Cuius ope illi Cir-
cæ, quæ pene ebiberant, malè medicata pocula loquent, & vi bene medicantis Granadi
memoria, irrito tabis ictu, penitus evomerent. Rem non minus dulcè, quàm mirâ in Gra-
nadi laudè, narrasse fertur P. Iacobus Ruyz pietatis, atque sapientiæ incomparabile colu-
men, morti vicinus cû esset Hispali, statim atque eò Granadi obitus triste nunciû pervenit;
addidisseque se ab ipsis graviore notæ viris, quibus id cõrigit, audivisse. Neq; minus bel-
lè cõtinètia impudicitia aliorû debellatrix in Granadi Paradiso radices fixerat in profun-
dû, secundum phrasim Ennodij; nimirû vt medicæ virtutis esset herba longè potentior eo
frutice, quem moly veteres vocant, nigra radice, & flore candido insignè, & invèro diffici-
lè, præstanteque antidotû *medicata in pocula Circes.* Castitatis enim Granadi illibatè flos
moly, de humilitate profundus, de pœnitentiæ horrore niger, de que nitore puritatis can-
didus, vel ad solâ recordationè, & odorem admotus impigrè medicatur libidinis morbo
non minus molli, quàm veriùs duro, diroque veneno; siveque resina, seu cera calestis facti
linitperilicantium in tentationum mari aures, mêmtem fovet, vt Circea carmina debilitèt,
vincantque, Deo iuvante, incolumtes; vtque dulces, & immites cantilenas enervent; & lu-
xuriæ scopulos prætervehantur illæsi.

Ecclesiast. 49 n. 1.

Homerus *Odyssæa.*

Apulei lib. de vi-
ribus hervarum. c.
48.

Alciat. emblemat.
181. & ibi Minois.

At enim qui fieri potest, vt castus amor mentè, quâ possidet, hominis ita hebetet; vt se
hominè esse, nisi per laboris patientiâ, seque carnè habere, nisi per mortis recordationem,
ex Ennodij sententiâ, nequeat agnoscere? Rectè quidem: itaq; videlicet molis est casti vis
amoris, vt binas impuri artes, laboris fugam, & longam mortis oblivionè infaruet: & casti
peccatoris mentè, quasi de suo naturali turbet statu; & ad blanditiarum omnes sensus stupi-
dam; ad solam laboris, & pœnitentiæ tolerantiam, mortisque præsentem memoriâ, red-
dat vivacem, & alacrem: vt vel sic sui iuris, ac memor non sit, sed illius: solummodò casti,
summique boni, pro quo & suprema hic pati, & dissolui, & esse cum eo cupit enixè; quip-
pe cuius solius vt in cælo, ita in solo contemplatione castissima, ac dilectione deû-
gitur. Memor fortasse id dixit Ennodius illius Areopagitæ sententiæ. *Dimovet de statu di-
vinus amor, nec suos esse amans patitur, sed eorum, quæ amant.* Cuius litteris exarata, &

S. Dionys. de div. no
mi. c. 4. ante med.

veluti e mortuæ sententiæ animam, suis & corporis, & cordis spirante in sensibus, vividamque omnino præ se ferre videbatur Granadus; nec non & obiectivam, vt. Theologi loquuntur, definitionem illius formalis definitionis; qua eundem in amore idem alibi Dionysius describit. *Dirivus amor, inquit, appetitus est castus, omnique perturbatione carentis contemplationis, ac sempiternæ, & que sola ratione intelligitur, cum puro illo, summoque splendore, pulchritudineque, atque specie omnis erroris experte, & palchritudinis effestrice, societas. Quæ sit itam vocat rationis, ac sensus propriè vacuitatem, ac privationem.* Fortis sanè magnus amoris amor (vt ille alter exclamat) quinimo & validus magnus amoris, vel ipsum amoris nomen, atque memoria: que non modò duras alioqui virorum illorum mentes ad Granadi imitationem, & casti amoris attrahebat exemplum; verùm etiam meæ ferre mentis, & frigida orationis, ita ad se fe calybem traxit in presentia; vt de statu mora suo, & castitatis laudatione, ad divini amoris, ac contemplationis, quibus enituit Granadus, narrationem, iusti temporis, & ordinis gradibus ante veris inopinata conscenderit. Descendat ergo ad inferiores alias virtutes, quas versabat, ex earumque campo celerius decurrat orario. Sed heu quid istud est commotionis? quid impetus in diversâ? quid novæ aliò tractionis, quæ repente hic sermo perentit ab odore, & efficacitate malogranati, & emissionibus, veluti alterius magnetis vi attractus, ad illa Nysseni prædictis de castitate boni Granadi verbis attexenda revocatur. In id Cantic. *Sicut fragmen mali punici genæ tuæ: in quibus situs est, ac regnat pudor virgineus; & altius ex communi huius interpretatione loci refulgens: Pomu istud constringendi vim habet, & solo adpectu recreandi; etiam si quis eo non vescatur. Constringit enim, & nutrit eorum, que sinu suo continet, granorum suavitatem. Sic dura continentium, & ieiunij confecta vita, pudicitia custos est fidelissima. In suo scilicet, & alienis peccatoribus, vel solâ adpectus sui recordatione percullis: Huius enim viri vel sola recordatio sanctitate animum irambuit. Vt de S. Cypriano loquitur Nazianzenus. Præminebat enim censura mentis in corpore; & irascundia, quam contra culpas animæ eius susceperat, facies infucata pingebat. Videres adversus flagitia mandana toros oculos, & indefessa contra sæculi blanditias Christi militem bella tractare. Vtor Ennodij de S. Anto. verbis. *O verè laudabilis (addit Rupertus) verecundia: vbi & intus conscientia munda, & foris est facies verecunda.* Addo: & quos intus, aut foris invertecundos offendit, vel sola sui adspicientia, vel memoria reddit vtrique verecundos.*

Idem de celesti ille
rarch. cap. 2. post
med.

Cant. 6. v. 7.

S. Nyss. ibidem:

S. Nazianz. orat.
in laudem. S. Cypri.
col. 3.
B. Ennod. de S. Anto.
vita ad med.

Vix tantulum deservert istorum Canticorum, & Nysseni, atque Ruperti ad se allicientiu vis; cum subito retrosum ad se se rapit oratione in inundantis dulcedinis impetus, et Iosæ memoria, igne, & melle exhalatus. An non enim huic Granadi non minus potenti virtuti, quam Historiæ suavi aptam, atque connexam de imitatione Iosæ corollam adducto Iosæ nomen, omenque fœlix? illud namque ex Hebrææ vocis ethymo, *ignis Domini est*: illud, memoria Iosæ iakt mellis, quod hominum ora, ac mentes mira dulcedine inebriat; scelerum rabo exiit, ac mundat; penitentiaque salutaris imbuit. Id certè sacer textus, vt savus procius subdit, & exprimit. *In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria. Ipse est refectus divinitus in penitentiam gentis, & tulit abominationes impietatis. Idem, Deo iuvante, in plerisque Hispanæ gentis perfecit Granadus. Etenim ille ignis de Ignatiana Domini, qui ignis consumens est, fornace, atque memoria bene succensus Granadus; & melque id, quod Deipara (cui ille devotissimus famulus) pia Mater apis construxit, in suæ mellitæ alvi alveolis stipans; & ab eadem cum malogranati granorum, reliquarumque virtutum succo netareo scitè temperatum, ac mistum est. Quas non extrahat inde, quas non possideat, atque explicet suavitatis, & efficacitatis vires? quid dulcius in omnium, Beticæ provinciæ præsertim, ore nostrorum per id statim, inter corporatis oculis obversantia virtutis exemplum? quid potentius, Deo auspice, ad pietatis studium inflammandum, quam illius, sive vita sancti, sive fungentis, suavisissima memoria? Ignis divinus eius peccatore exaltuans, & thnei Vulcani scelerum pabulum in plerisque peccatoribus absument, & flammam, longè licet, lateque vagantem, & in miserorum strage debacchantem. Mel eius lingua, ac recordatione dulcedinis vires exerens, fallacem illum quidem, & e mentium perthæ voluptatis dulcorem, sed vivacem Orco, & medullarum cordis edacem amaritatem obtundit; damnoque ingentia reparat: qua saucius, vel alter vates cõqueritur: *Que dulcem, inquit, damnis misit amaritatem.* O quam adunguem fabricata sunt hic illa tibi verba, Granade, que Antistiti maximo Ticiensi affabre dolavit Ennodius. *Ad te venerade mibi Antistes. sermo est, cui in meritotua testimonio virtus caput à vocabulo. Te inter secreta penetratum quasi te sem metuant, qui**

B. Ennod. orat. ad
Antistitè Maximè

peccare

peccare disponunt nascentibus culpis metus, & reverentia tua negat effectum. Qui inter exordium occurrit vitis, & occasionem lapsus admittit, & concupiscentia purgat autorem.

§. VIII.

Obedientia virtus excellit in Granado.

Ohe hic fat sit, precor, reciprocantis impetus; fat violeta, dulcisque tractionis in diversa, ad vnum iridem licet scopum collimantis: complico ventis impellentibus, & veto vela; lenique velitatione quadam redeo ad institutum aliarum virtutum cursum: quarum quæ sequitur inter religiosæ vitæ morales virtutes princeps obedientia principatum in Granadi pectore obtinuit. Nec immerito: quippe semper æquo decurrit gressu duplex obedientia; & illa, qua caro rationi; & hæc, qua ratio Deo, & homini vices illius gerenti obtemperans est. Granadus itaque vel ab ipsis sui in tyrocinio religiosæ vitæ nascentis incunabilis ad vique extremum huius lucis vsuræ momentum, obsequentissimus fuit, & obedientiæ exemplar singulari. Etsi nulla Societatis nostræ constitutionum, ac regularum, præter eas, quæ vota religiosæ præscribunt, ad peccati, etiam venialis, reatum adstringat: ita tamen earum omnium religiosus, ac tenax observator, & obediens cultor Granadus exitit; vt nullam, vel minimam vnquam violasse, vlli nostrorum visus fuerit. Ego equidè re diu, multumque mecum agitara, ita existimo, & pronuncio, id quod de se plerique graves è nostris, & externis hominibus constanter statuunt: etsi quotidiano multorum annorum convictu, illius conspectu vti fuimus; nunquam tamen vidimus Granadum, vel levi veniali peccato, vel fractioni regularum animadvertentem succubuisse: Neque verò dico nõ succubuisse; admittit enim imperfectiones, & venialia saltem de surreptione peccata; cū septies in die cadat inustus: sed illis succumbentem, aut animadvertenter admittentem, nõquam à nobis, vel attente observantibus, visum fuisse. Sæpius illum audivi ita loquentem etiam de minutioribus rebus: Regula est, Ordinatio superiorum est; id satis, superque mihi est in religione præsertim Societatis, vbi ita viridis, & nitida fulget observantia, vt mihi religioni, purgentique scrupulo sit, si illam aut frangam, aut aliquo labefactatam modo reddam. Hæserat enim in medullitis cordi; & ore, ac re frequenter eruã abar verbum id singulare Bernardi: Quo nitidiores manus (religiosorum) eò gravius quique minor in ijs nervus offendit; & sicut pretiosam vestem exigua quævis macula turpius decolorat. Nobis ad inmunditiam minima qualibet inobedientia sufficit. Nec iam nervus est, sed gravis macula, si in actionibus nostris vel minorum negligentia mandatorum. Multa, quæ afferri hic possent eius obedientiæ confirmandæ suffragia, & argumenta, ad vnus, aut alterius brevioris narrationis, etsi augustioris, angusta freta constringo. Rector S. Hermenegildi Hispalensis Collegij, ac proinde sui iuris, cum esset, & Procurator designatus Romam tenderet; ne tunc in sui corporis maceratione licetiore sevirer, datus est à Patre Provinciali in subditum vni Coadiutori de nostris, itineris Romani comiti; cuius nutui pareret in omnibus, quæ ad singulas inveniendi, absolvendique itineris, capiendi cibi, abstinentiæ ab illo, afficiendi corporis, & aliarum id genus functionum obundarum rationes spectant. Cui ille, toto itinere ab Hispali Romam vsque, & ab hac in illam urbem peragrato, ita obtemperavit, vt nunquam vel ab eius vrsus significatione, ne latum quidem vnguem discesserit: & adeo promptè obsecundabat, vt quoties ab externorum, vel domesticorum aliquo quidquam earum functionum agendarum agendarum intrograretur, solitus esset respondere; consulite fratrem meum comitem, & quidquid ille præscripserit, id factio opus esto. Rem mihi testatus est per id temporis, quo hæc scribo, Coadiutor ipse, de quo agimus. Coadiutores vocat Societas nostra de more, constitutionique phrasi Religiosos eos, qui sorte Marthæ contenti, temporalibus ministris deputati, nec sacris initiandi sunt: his autem si sibi vt pareret, iniunctum à superiori esset, perinde dicto citius obediens erat, atque vni de supremis imperio, doctrina, sanctitate, ac prudentia viris. Imo & suo modo perinde ac Christo, cuius in illius voce vocè verus agnoscebat obediens. Quem præcipientem sibi, sicut & reliquos superiores, non quare, sed quid fieri vellet, attendebat, quærebatque Granadus, obediendi studiosissimus. Verè enim devotissimus est, quid fieri velit, non quare velit dominator, inquirere. Vt rectè Chrysologus.

S. Bern. serm. de triplici custodia manus, lingue, & cordis. initio.

Nonnulla illius obedientiæ documenta præclara.

S. Chrysolog. serm. 166. fine.

Hispali in nostro S. Hermenegildi Collegij Gymnasio; post Philosophicæ, ad Theologicæ cathedræ gubernandæ clavum sedit; atque in safo perpetuis ægrè admodum, & pene confectæ valetudinis ventis turbato; impotentibusque invicem atretæ orationis, laboriosæque studij, & disputationum quotidianis, altisque vorticibus agitatus; constanter tamen

856
357

ad triginta annos navigavit, nauticæ tam sanctæ intentionis, quàm stationis acu ad superiorum voluntatis nutum, velut ad scopum, & clarissimam cynosuram perpetuò prospiciente, atque defixâ. Inde accessit Romam, ineunte anno 1614. & item anno 1616. à R. admodum P. Generali nostro Mutio Vitellescho, vt Theologiam scholasticam, tanquam insignis illius, & exercitissimus moderator, in vniuersæ Societatis nostræ, totû per Orbem sparæ, illusterrimo Collegio Romano proficteatur. Accingit se protinus, & libenter itinere exornando; tametsi aduersa valetudine deterrere; Provincialisque ob id voci à suscepto itinere deducenti, redactis ad portum velis, ventis secundis lætus obsecundat. Post annos deinde quatuor à cathedrâ clavo, quem triginta ipsos feclicissimè, vt dixi, tenuerat, tenet; tractat magna cum dexteritate, prudentia, pietate. Revocatur iterum aliquantò fortasse citius à Collegij ad cathedrâ clavam gubernandum, vrgente tam periti absentia, ac necessitate nauclerij; & multo vehementius pro sui humillima, promptissimaque obedientia, suarum compleri sinentis aurium vela, levi quadam insinuationis supremi Gubernatoris aura; quæ Rectorem leniter reinvitabat ad cathedram. Deus bone! quanta animi, ac corporis alacritate, quanta cursus celeritate, expansis allicienti zephiro sinceri, ac finitiosi pectoris carbasis, navem doctrinæ, & obedientiæ mercibus onultam, in optatum gymnasij portum rexit! Non ita paulo post, apertiori superioris iubentis vento ad gubernationis eodem in Collegio mare, de portu gymnasij securior, obsecundans demittitur. Hicce in muneribus varijs obeundis obediens, humilis, reque ipsa executioni mandans id consilium Gregorij: *Neque enim verè humilis est, qui superui nutus arbitrio, vt debeat præesse intelligit, & tamen præesse contemnit; sed divinis dispositionibus subdit, atque à vitio obstinationis alienus, cum sibi regiminis culmen imperatur, & ex corde debet fugere, & iuvitus obedire, iustar Moisis, qui præesse tante multitudini & noluit, & obedivit.*

S. Gregor. tom. 1. in Pastoral. p. 1. c. 6.

Quo in munere insignia dedit omnium aliarum virtutum, & obedientiæ documeta; qua inter, illud, quod in doctissimis hominibus perrarum esse solet, dictis annuero. Intenta fuerat antea forensis lis Hispanensis Collegio à gravibus quibusdam eiusdem civitatis Ecclesiasticis viris: eius Reçtori Granado, vt certam pecuniæ non modicæ summam sibi annuatim pendat, factâ excommunicationis comminatione præcipiunt. Ille, vt erat timoræ conscientia, omniumque Ecclesiæ censurarum formidans, in eam partem inclinat, vt obediendum sibi esse iudicaret. Alij Collegij graves, doctique Patres id ab Ecclesiasticis iniuste, invalideque iuberi contendunt. Res ad Provinciale deferitur: accedit ille ad Collegium; litis decursum, ac statum in plurium valde Doctorem hominum illius, & aliarum domorum è nostris consultationem deducit. Disceptatur auctoritatis, ac rationum pondere in vtramque partem acerrimè questio: Granado adhuc in sua opinione defixo; reliquorum maiori parte in oppositè sententiæ statione persistente: huic parti suffragij Provincialis accedit; Granadoque suadet, vt conscientiam illam nimis religiosam deponat; & consultatione dissoluta in Professorum domum revertitur. Hic Rhodus, hic saltus in Granadi Reçtoris pectore, præmente hinc illum religione incurrendi peccatum, atque censuram, nisi Ecclesiasticis illis conivreat: inde Provincialis, etsi signo tantum voluntatis, non expresso præcepto oppositum decernentis, iudicio suum non conformandi iudicium. Accurrit anxius insequenti die ad Provinciale; & summa cum animi demissione, ac sinceritate ita illum affatur. *In mea opinione, Pater, non sequenda cernere mihi videor peccatum; at nõ manifestè video. Regula autem nostræ Societatis ex Theologiæ, & Sanctorum Patrum doctrinæ visceribus deprompta, monet; vbi peccatum manifestè non cernitur, superioris stâdum esse iussioni. Te per Deum immortalem precor, mihi vt iubeas, meum iudicium deponere, aut oppositam meæ opinionem amplecti: & hac de mura ratione, pungente me acriter scrupulo liberabis, & lætissimum ire iubebis.* Renuit subridens Provincialis; & tandem illi enixius id sibi, vt præcipiat, per Nomen exorant annuit; & connivendo potius, quàm præcipiendo iniunxit; quo ita iubente, ac salutato, Granadus abit erectus, & alacer: & deinde non solum stetit, & paruit illius oppositû sibi sententis iudicio, sed contrariæ opinionis egregius defensor, & suæ accusator effectus est: idque aliquot ante annos, quàm lite postmodum ad illusterrimi Nuncij Hispaniæ tribunal deducta, publico diplomate sanxit, id ab Ecclesiasticis illis neque validè, aut licitè potuisse Granado, Collegiove nostro iuberi.

Simile aliud obedientiæ documentum in Granateni Collegio ante tres annos eû effert, reddidit: vbi in re gravissima, de qua illum, & Rectorem, aliosque Patres, vrbis eiusdem

Senatus

Senatus, consuluit; an affirmativum suffragium ferre illi liceret: negante primùm Granadi; post eorundem Theologorum consultacione & facta, & cum Rectore concedente. Tandem ubi ille superioris sententiam audivit; ita suam, tamenetsi doctissimi Theologi deponerent, ac rejecit, ut longè eloquentiorem, atque eruditiozem apud Senatorem quosque sine contraria opinionis accusatorem egerit. Atque huius generis sæpe in rebus alijs egregia obedientia monumenta reliquit: adeo ut hic Augustini mutuari verba lubeat; & quod ille in maris sue sanctissimæ Monicæ obedientia Mediolanensis Episcopi iussibus exhibitæ commendat; Granadiansè adaptare liceat: itaque cum ad memorius Sanctorum, sicut in Africa solebat, pultes, & panem, & merum artulisset; atque ab osiario prohiberetur: ubi hoc Episcopus petivisse cognovit; tam pida, atque obedienter amplexa est, ut ipse miraretur, quod tam facile accusa- trix petius consuetudinis sue, quam discipula traxit illius prohibitionis effecta sit. Quid plura? id ut oculatus, attentus, atque fidelis, ut debeo esse, testis pronuncio: me vel tunc maximè, cum Granadi superiore egi (tauto indigniorem, quanto me semper in omnibus illi longè inferiorè esse, atque fuisse & agnosco, & fateor ingenuè) sæpe sapius in animum induxisse meum, id quod alios sibi persuadentes audio; sicque itatuille: neque in tyrociniò, neque quælibet ubi vquam vidi, aut novi vllum ex studiosissimis disciplinæ religiosæ hac tempestate novitioni, ita diligenter, ac Granadum in toto religiosæ vitæ decursu, ad superioris, eiusdemque vocem, vel tinctinabili aliquò vocantis sonitum, licet inchoata, nec dum perfectæque religio, festinum, ac festivum accurrere; aut univèrsas dici, notisque functiones, & cogitationes suas, ad exactæ obedientiæ trutinam ponderare, atque metiri; aut de prompta obedientia executionis, voluntatis, atque iudicij sollicitum esse; aut minimarum etiam insursionum, & voluntatis superioris signorum, ut illis præsto sit, satagere: etiam ubi nullum ab eo datum mandatum, exhortatiove accesserat; sed illius tantum propensionis animi à Granado deprehensa, solumque affectu, ac desiderio virtutis obedientiæ impellente: quod quantum perfectior sit, Bahilium ponderantem audiamus: *Voluit Dominus eximiæ virtutis meritum non insursionis necessitate obnoxium fieri; sed egregiè, ac singularis animi speciem, atque iudicium esse, dum sponte sua, nulla imperij necessitate cogente, quod mandata omnia antecellit, & præparatæ humanæ modum est, desiderio, affectuque virtutis effecit. Quare mirum non est, si tam perfectæ obedientiæ dote donatus à Deo, ipsisque modestissimis, humillimisque tyronibus longè modestior, & humilior Granadus cum fuerit, egregius cuiusque ambitionis, suiique existimationis aspernator extiterit; ut non ita multo ante nostra referebat oratio: Quandoquidem obedientia (ut S. Antiochi verbis diffiniat) stultam illum sui existimatione, atque arrogantiam aspernator, iure quidem, parens modestia cum sit, atque humilitatis.*

S. August. in rom.
1. lib. 6. confes. cap.
2. initio.

S. Basil. lib. de vera
virginitate.

S. Antioch.

B. Ennod. in vita S.
Epiph.

Multiplikes alia
Granadi virtutes

De obedientia
Granadi atque in
superos devotio-
nis Heliotropio,
in dedicatoria
præfatiuncula dixi

Hac de virtutibus, atque laboribus religiosæ vitæ intimius cogenitis; reliquarum prælibo flores, & in fasciculum neco. Sed quid frustra gelio singulares species laborum, ac virtutum, vel formas eloqui? dum quod non explicat, possibilitas, presumit affectus; datque verum non opinantibus sermone angustia. Ennodij de Epiphaniij pomatio florem huac lego; postquam lectori adlegi, & Granadi dotibus diversos sacravi flores; castitati lilia; animarum zelo moly; paupertati violas; temperantiæ rosas; humilitati amaranthum; obedientiæ Heliotropium; cui, etsi postremum, non infimum tamen erexi trophæum: sed addo modo cotropium. Si Granadi imaginem aternitati quis dare vellet ad vivum effigiatur; non alio melius, quam Heliotropij tropo daret Solem inspectatit, & in sequentis: quandoquidem ille fuit Solis instituta Christi per obedientiam, quocunque interdiu, notuque vergeret, fidelissimum Heliotropium. Sed & de florum, & virtutum omnium in eo ad pondus, nesciamuramque librato viridario, religio illum Ennodij lectum manu fasciculum, quæ de Theodorici Regis iudicio, in Epiphanium ille; ego de cuiusque Ecclesiastici, secularisque Principis, imò & cuiusque alterius cordati viri, qui in Granadum converteret oculos, consistat sententia, veluti de florilegijs carpimus, & demortui tumulo spargimus. *Quem cum ille cordis oculis inspexisset, & solita iudicij sui libra pensaret: invenit in eo pondus omnium constare virtutum. Cuius integritatem, velut fabrilibus lineis ad perpendicularum mentis mensus est. Quique tali apud suos de illo sermone usus est. Ecce hominem, cuius totus Oriens similem uò habet (inquit ille de Epiphania; ego verò de Granado ita temperatum profero; cuius tota minimùm Bætica Provincia Societatis insigniorem non habet) quem vidisse præmium est; cum quo habitare securitas. Fortissimo muro civitas Ticinensis (addo ego Bæticæ qualibet) incolam isto vallatur. Sane huiusmodi iudicij ita tera libratus, ut in omnium illorum erat censura, & voce, hoc virtutum omnium veluti ad pondus trutinato numero, & morum gravitate constante, sed*

359
358

bat equa in lance Granadus. In quo maximè, cum Reſtoris perſonam Hiſpali, & Granatæ gerit, magis, ac magis ad trutinâ æquale pondus aſurgunt. Charitas ſibi commiſſæ gentis, lenitas, affabilitas, blanditiæ, quæ in vna; zelus, fides, gravitas, veritas, quæ in altera ſtatere debent, adamuſim appenſe conſtare debent; conſultare & egregiè in Granadiana bilance. Quod enim de blanditijs aliorum Principum, vt vni blandiretur Traiano, Plinius in Panegyrico eidem dicto, fallaci turbati maris ſtatere adaptans, in ea pòderat verba: *Quod enim tam infidum mare, quàm blanditiæ Principum illorum, quibus tanta lenitas, tanta fraus, vt facilius eſt iratos, quàm propitios habere? Te verò ſecuri, & alacres, quò vocas, ſequimur. Libes, quæ ſentimus, promere; in medium proferimus.* Id ego neque vlli alteri inuidiam, neque Granado palpū obtrudeas, ita veriùs ad illum in verſa lance præpondero. Quod enim tam æquabile, & fidum æquor; quod tanta ſecurum malaciâ, tamquè à ventis liberum; & placidum mare, quàm blanditiæ Granadi; quibus tanta lenitas, quanta fides; tanta affabilitas, quanta veritas; tanta charitas, quanta gravitas; tanta denique manſuetudo, vt eque facile fuerit, iniuriarum ventis appetitum, & offenſum (non dico iratum, aut verè turbatum; nunquàm enim ille ſe talem reddi, aut ſe præbere paſſus eſt) quàm inturbatum, immotum, inoffenſum habere Granadum? incredibile enim eſt quàm tata animi æquabilitate fuerit, charitate, lenitate, fide; quinimò ſuggerenti ſibi turbationis, moleſtiæque cauſam, quàm non ſuggerenti, ea demum ratione meliùs evenire ſolebat; vt quiſquis eum malè accepſiſſet, multò meliùs ab eo acciperetur; quàm ſi malè ipſe ab eo non fuiſſet acceptus: vincebat fideliter in bono malum; tantæque fidei lance bonum pro malo rependebar; vt iam inter ſubditos, & æquales in proverbium abiſſet: quiſquis malè ſive re, ſive verbo Granadum accipit, non illius benevolentie, aut beneficiæ decrementum ſubſidet; incrementum: non grati animi ſignorum, & officiorum iacturam facit, ſed lucrum: ſed impari in moleſtia illata relatum recipit, ſed beneficium longè maius, & impar, pro indigniori erga ſe ipſum officio, reportat. Addo cum Plinio meliùs de Granadi fide, veritate, gravitate, quàm de Traiani dicitur: *Nihil exhortationibus tuis ſuatum, nihil ſubdolum.* Equidem hunc parètis publici ſaſum, cum exhortatione eius, cum pronuntiationis reſpexiſſe videor. *Que enim illi gravitas ſententiarum? quàm in affectata veritas verborum? quæ adſperatio in voce? quæ affirmatio in vultu? quæ in oculis; habitu, geſtu, toto denique corpore fides?* Deſcriptionem hic Granadi illis virtutibus florentis, Plinius ſeciſſe; at eadem cum charitate, & zelo contextentis Bernardus eloquentiùs tradidiſſe videtur (teſtibus oculatis ita fidentiùs loquor). *Cum re, inquit de ipſa charitate, arguit, mitis eſt; cum blanditur, ſimplex eſt: piè ſolet ſervire, ſine dolore mulcere, patienter ſolet inſeſi, humiliter indignari.*

Plinius in Panegyrico Traiani.

Plin. ibidem.

S. Bern. epiſt. 2. ad Falconem. inſit.

§. IX.

Tempus iam labentis ad extrema dictionis ſuadet, vt ex floſculis Paradifi malorum putricorum Granadi ſaſciculum alium legentes, ſaltem ſub odorem, ac ſub inſpiciamus accente, ante quàm illum Phœnicis buſto odorato ſpargamus. Vereor autè ne moleſti ſit ſingula dicere; ingrati tacere. Prius illud crimen, eorum quæ dici poſſunt, non omnia dicendo; ſiſtud, non omnia tacèdo, vitabo. Pauculos modò ſeligite flores è multis; quinimò multos in vnus facinoris, ſeu ſaſciculi obſervatione cónexos accipite. Leſiſſimi illi quidem ſunt, patientia, eius, qui præeſt in ſolicitudine, providentiâ, magnanimitas, eleemoſyna: ereda in Deum ſpes, ac confidentia, cum divina voluntate cõformitas: charitas denique Dei cum pauperum, & conſtitutorum commiſeratione, ac beneficiâ coniuncta. Singulæ, & omnes hæ virtutes in reliqua vita Granadi luculenter; ac dum Reſtorem Hiſpali agit, in vno, aut altero publico infortunio, & calamitate luculentius enitente.

Plures alia Granadi virtutes in eo Reſtoris munere, quod Hiſpali obit, clariùs eſfulgent.

Fuit tempeſtatis neque anno 1626. quando alta pirene perennis, ac copioſis imbribus grava, prægnansque de cælo, & alta nivis liquatæ torrentibus atq̃a, doloris immanitium aquarum fecit abortum. His ſuperbiens, & excreſcens Bætis, Alcolæa primùm (ita vulgò vocant) velut alter olim Araxes, pontem ſatis editum, & ſublimem indignar, inſiſtit. Cuius demolitos, deturbatosque margines in trophæum relinquens, propere cæſpitum ſpolijs, ac fluviorum onuſtus pergit Hiſpali, reſortis ab Oceano violenter vndis, reſeſcictum monumenta Regis Herculis conditoris, templeque Divum. Mittit illuc de more Cordubentis Senatus veredo veſtum equo veloci nunciû, qui Hiſpalenſes proceres

Ingens Bætis in Hiſpali inudatio: & magna in ea Granadi laus.

cetiores

amplius iam diu servabant. Ex ea, tametsi male materjata, aut ruinosam non videbatur, intrare Granadus nonnullis e nostris, ut dicto citius omnes vestes, caecos, & mensas extraherent, & reliqua exedrae instrumenta spoliens, in supremamque domum convehant. Mirari non potuerunt acce in benedictis imperium; & tacito fortasse cogitationis convitio de nimia festinatione, atque formidine verberare: sed quanta cum prudentia, atque consilio virgula supplicato divina, illud iubendum, celerique executioni mandandum curaverit Rector, rei protinus probavit eventus: quando tota illa vestitaria, & satis longa, & alta exedra cunctis perhibuit ruinam, dum se vidit omnibus suis spoliatae farnicis; & statim relictis, parietibusque repente collapsis, in subsidentes, sibi que subdole cuniculos agentes, videri coepit, submersaque est. Mitto alias peculiarias providentias, quibus Deus hominem sibi charum, collegiumque gubernavit. Rector interim promiscuam multitudinem populi, quae in eo vndarum interclusa muris remanserat, illa, & in sequenti luce abunde alenda curat; & in vicinis pauperes, ac reliquos, ad quos fieri posset accessus, Collegij panem, & reliqua alimenta distribuit; mensamque pomeridianam eadem luce domesticis, externisque de more parari. Sed adeunt Granadum domus aconomi: ecquid parari, inquit, prandium, mensamque iussisti; cum ne fructulum quidem panis in domo relinquitur sit, neque excedendi in siccas vrbes partes, ut domum advehatur, neque panis aliunde ab aliquo lembo advehendi affulgeat spes? At ille bono, inquit, animo stote; pulsate sidenter precibus irati Numinis ianuas, cuius est his, & alijs gravioribus rebus clementer subvenire. Cum ecce Provincialis illa, quam supra memoravi, scapha veclus, & per eminentiorem templi portam ingressus, vndis ad summa usque altaria natantibus, panem prandio, & coena totius multitudinis sufficiente m tulit. Quam magnas illi obvius Granadus, quamque maximas Deo gratias egerit, quamque nova, & erecta in illum fiducia exerexit animum, cuius vestrum considerandum permitto, & ad reliqua prope gradum facio.

Illius pietas, & magnanimitas Collegij limitibus contenta non est. Propriae experimento domus, & certo nuntio, communique gemitu novit, ac dolet miserandam stragem rei familiaris, & annonae, quam fluvius in longae pluribus totius vrbs domibus, ac conuictibus ediderit, atque in horas edat. Conduci iubet (magno licet aere necesse sit) lintrem, oneratum panibus, piscibus, & alijs esculentis, & ipse, alijque subditi, eius monitu scapham ingressi, sulcunt celeriter viarum, seu maris fluctus, & ad remotiores, subsidiique egentiores vicos perveniunt. Quis hic sine lachrymis enarrare queat, quod ego ipse aliquando comitarus Granadium, & alios hisce oculis, & auribus hausit? Inferiores domorum partes, vestibula, compluvia, cubilia aquis, ad itacram vel minimum hominis, subsidentibus plena erant; enatabant per illas, perque vias, atque plateas, equorum, mularum, iumentorumque cadaveras; ruinae passim faciebant pleraeque domus, nobis adspicientibus; & lembu, ne teatis ruentibus opprimeretur, remorum ductu celeriter avertentibus: multoque magis a currentium tectorum, quam irruentium vndarum incurfu, nobis ipsis caventibus: adeo per se periculosum, ac ruinosum esse timeretur, si prorae latera, remive cymba non impingerent modo, sed vel attingerent etiam parietes domorum non paucarum, quae ad imminentem ruinam inclinabant. Harum, & aliarum in fenestris, teatis, verticibus videre erat confertam hominum cuiusque aetatis, & sexus multitudinem, a Deo, & prateritis ingenzi clamore effugas implorantem, & ope. Neque enim ita columbae, hirundines, passer, subito irruente grandioris grandinis, imbrisque procella, ad editiorum, securiorumque currim fenestras, & foramina agglomerantur; quam senes, pueri, puellae, iuvenes, ab vna in alteram minus ruinosam, & ab hac in tutiorem domum per teata, per regulata confcedunt, catervatimque confluent. Neque vero ita hirundinum, & aliarum avium pulli, e nido ad quaslibet pratervolantes aviculas, gurtur, peccus, alas, & clamorem effertunt, operantes ab illis, & a Deo escam sibi; quam multitudinem illa hominum vtriusque sexus, & etatis, est suis teatis, fenestris, & muris ad pervanigantes etiam: eminens naviculas oculos coniciunt, manus attollunt, brachia, peccus, & corpus educunt, ingentique clamore edito, cibum sibi, & auxilium implorant. Appellit remis ad omnes Granadi, comitumque phaselis: & lingua panem vitam, cunctisque doctrinae, de dolore priorum criminum, & de spe in Deum erecta, de placando precibus irato Numine; manibus vero corporatum panem, & alia largitur omnibus porrigunt alimenta, quae illi, demissis a teato, atque fenestra funibus, & sportis, avidis, & gratanter accipiunt: quam elemosynam non pauca religiosorum familiae undis circumdatae de nostrorum cymbis, & manibus in demissis sportulis recipere dedignatae non sunt.

Magna eius tunc in Deum fiducia.

Phaselo cum socijs magna ciboru copia per plures vrbes vndis periclitante sublevat.

Tf. 103. p. 213

idem

Idem beneficium præstitum fuit promiscuæ multitudinî, quæ servata in temporû choris, fenestris, & altaribus editioribus, naviculè in illa ingressum, & ciborum largitione clamoribus magnis, suo quasi iure postulabant. Ita per reliquos ferè hebdomada dies excurrir vnus, & alter Granadi, eiusque Collegij phaselus, & charitas, in eos maximè, qui oppresiores, & indigètiore erant. Pervenit etiam eadem charitas ad xenodochia, ad quæ liberaliter mittenda curat Granadus munera gallinarum, delicatioraque esculenta, quæ primarij viri, præsertim Marchio de Molina (Hispani tunc moratus, nunc excellentissimus Marchio de los Véles, Regniq; Valentia Prorox, & semper Granadi. pietatis æstimator insignis) illius Collegio inundacione, & ciborum indigentia fatigato, traicivendo largè miserunt. Insequente Sabbathi luce parat Granadus, eiusque domus longioreni, capacioremque lembum: onerat pane, piscibus, aridis arborum fructibus; invitaturque me, ut scilicet suosque comitari velim transmissuros Bætim, in vicinum Trianae ingens oppidum, seu vicinam civitatis; nanctragisque in eo incolis escam, malorumque levamen aliquod largiuros. Accedimus ad ripam fluminis tot victorij, & miserorum stragibus insolentis adhuc, & minabundi, sed aliquanto tamen placatoris: cui intrepidè accendo, & traicivendoque non ita me valida latera; læcertique remigum, quàm Granadi latus divina ope, Alexandri, & Cæsaris latere longè fortunatius, securum reddiderunt: quippè qui tanquam generosus equus gloriæ Dei, ut eiusmodi viri à Propheta vocatur, charitatis animosum ardore, labores exarbare, difficilia quæque superare, *Primus & ire viam, & fluvios tentare minaces* Audet, & ignoto se se committere ponto: Nec vanos borret strepitus. Illi ardua cervix, crectæque in Deum spei sublime caput, & argutum.

Idem beneficium ab eo in Trianæ oppidum impèsum.

Zachar. c. 10. v. 5.

Virgil. Georg. 3.

Omitto reliqua commemoratis non dissimilia, quæ Trianæ Granadiana pietas egit. Târùm proponite hic vobis, rogo, ante oculos insignem doctrina, pietate, æstimatione omnium, autoritateque virum, per vias Trianenses alto fimo refertas, veltum equo mulionis, senio, macieque confectò, duos inter cophinos, pisce, paneque, & reliqua esca plenos; indeque liberaliter innumera egenorum multitudinî panem vitæ, doctrinaque Christianæ, veluti è pulpo lingua, & corporatam escam, tanquam ex divite penu dextrâ pongentem. Mihi certè, ita metui indevoto, spectaculum illud devotionis, & divinæ laudis excitavit affectus: reficavitque memoriam triplicis illustrium virorum laudis, quam in eo facinore Granadiana imitata est. Prima est S. Paulè, quam in eius epitaphio ita describere capit Hieronymus. *Quid dicam eius in cunctos clementissimum animum, & bonitatem etiam in eos, quos nunquam viderat, evagantem? Quos curiosissimè tota urbe perquirens, damnum putabat, si quisquæ debilis, & esuriens, cibo sustentaretur alterius. Videre reliqua Doctioris sancti verba.* Altera est S. Basilij Magni; quam socius, amicus, & admirator eius Nazianzenus his verbis commemorat: *Aperitis enim Basilij oratione sua locupletum horreis, facit quod est in Scriptura, cibum esurientibus frangit, pauperibusque satiat, atque eos in fame, atque esurientes animas implet bonis. Quo tandem modo? neque enim hoc ad laudis cumulùm parvi momenti est. Nam cum eos, quos fames vulnerarat, in vnum coegisset, nonnallos etiam spiritum ægrè trahentes, viros, pueros, senes, omnem ætatem commiseratione dignam, omni: ciborum genera, quibus fames depelli solet, erogabat. Talis erat novus noster Procurator, & secundus Ioseph: imò etiam quiddam habebat, quod de nostro magnificentius prædicemus. Ille enim arte fami occurrit, ac benignitate Aegyptum emeracatur, vberitatis tempore ad famem venturam commodissimè usus; hic autem gratuitam beneficentiam exercebat, neque in hoc fragmentaria largitionis auxilio quæstum vllum capiebat. Accedebat sermoneis alimonia, plenusque beneficium, ac munificentia, illi, inquam, verè celestis, & sublimis siquidem Angelorum panis sermo divinus est, quod aluntur, atque irrigantur animæ esurientes ac cibum non defluentem, & abeuntem, sed perpetuò manentem expetentes; cuius ipse dispensator erat, & quidem perquam locuples. Hæc Theologus, de Magno Theologo, & de optimo viriùque discipulo ego. Tertia, præclaraque magnanimitatis læilla ab scriptoribus prædicatur: cui quis non modo infortunij ipsis illustratur, & adversis venustatur: ut rectè ex Theologo S. Maximus: *Et duris vt illex cõsa bipennib⁹, Per damna, per cades ab ipso Ducit opes, animis que ferro: vt venustè Venusinus: quod Granado divinitus hic obtigit: verum in extremam vitæ alea, vel gravi periculo constitutus, illius, ac sui oblitus, totum se se confert, & impedit ad aliorum pericula propulsanda; eoque modo, erectiorique animo magnanimo⁹ vitorumque, & gloriosius victor evadit. Rectè tu quidem, & floridè in cælum evasis, Lucei Florè, magnam in re simili populi Romanorum constantiam, & magnanimum spiritum: horribilem, inquam, in tot adversis fiduciam! O singularem animum, atque spiritum populi Roman!**

S. Hier. to. i. epist. 27. de obitu S. Pauli. pag. 2.

S. Greg. Naz. orat. in laud. Basilij, sub fin.

Omitto reliqua commemoratis non dissimilia, quæ Trianæ Granadiana pietas egit. Târùm proponite hic vobis, rogo, ante oculos insignem doctrina, pietate, æstimatione omnium, autoritateque virum, per vias Trianenses alto fimo refertas, veltum equo mulionis, senio, macieque confectò, duos inter cophinos, pisce, paneque, & reliqua esca plenos; indeque liberaliter innumera egenorum multitudinî panem vitæ, doctrinaque Christianæ, veluti è pulpo lingua, & corporatam escam, tanquam ex divite penu dextrâ pongentem. Mihi certè, ita metui indevoto, spectaculum illud devotionis, & divinæ laudis excitavit affectus: reficavitque memoriam triplicis illustrium virorum laudis, quam in eo facinore Granadiana imitata est. Prima est S. Paulè, quam in eius epitaphio ita describere capit Hieronymus. *Quid dicam eius in cunctos clementissimum animum, & bonitatem etiam in eos, quos nunquam viderat, evagantem? Quos curiosissimè tota urbe perquirens, damnum putabat, si quisquæ debilis, & esuriens, cibo sustentaretur alterius. Videre reliqua Doctioris sancti verba.* Altera est S. Basilij Magni; quam socius, amicus, & admirator eius Nazianzenus his verbis commemorat: *Aperitis enim Basilij oratione sua locupletum horreis, facit quod est in Scriptura, cibum esurientibus frangit, pauperibusque satiat, atque eos in fame, atque esurientes animas implet bonis. Quo tandem modo? neque enim hoc ad laudis cumulùm parvi momenti est. Nam cum eos, quos fames vulnerarat, in vnum coegisset, nonnallos etiam spiritum ægrè trahentes, viros, pueros, senes, omnem ætatem commiseratione dignam, omni: ciborum genera, quibus fames depelli solet, erogabat. Talis erat novus noster Procurator, & secundus Ioseph: imò etiam quiddam habebat, quod de nostro magnificentius prædicemus. Ille enim arte fami occurrit, ac benignitate Aegyptum emeracatur, vberitatis tempore ad famem venturam commodissimè usus; hic autem gratuitam beneficentiam exercebat, neque in hoc fragmentaria largitionis auxilio quæstum vllum capiebat. Accedebat sermoneis alimonia, plenusque beneficium, ac munificentia, illi, inquam, verè celestis, & sublimis siquidem Angelorum panis sermo divinus est, quod aluntur, atque irrigantur animæ esurientes ac cibum non defluentem, & abeuntem, sed perpetuò manentem expetentes; cuius ipse dispensator erat, & quidem perquam locuples. Hæc Theologus, de Magno Theologo, & de optimo viriùque discipulo ego. Tertia, præclaraque magnanimitatis læilla ab scriptoribus prædicatur: cui quis non modo infortunij ipsis illustratur, & adversis venustatur: ut rectè ex Theologo S. Maximus: *Et duris vt illex cõsa bipennib⁹, Per damna, per cades ab ipso Ducit opes, animis que ferro: vt venustè Venusinus: quod Granado divinitus hic obtigit: verum in extremam vitæ alea, vel gravi periculo constitutus, illius, ac sui oblitus, totum se se confert, & impedit ad aliorum pericula propulsanda; eoque modo, erectiorique animo magnanimo⁹ vitorumque, & gloriosius victor evadit. Rectè tu quidem, & floridè in cælum evasis, Lucei Florè, magnam in re simili populi Romanorum constantiam, & magnanimum spiritum: horribilem, inquam, in tot adversis fiduciam! O singularem animum, atque spiritum populi Roman!**

S. Maxim. orat. de patient.

Horat. lib. 4. Od. 4.

Luce. Flor. in epit. de gest. Rom. lib. 2. c. 6. fol. 49.

Romani tam arctis, afflictiisque rebus cum de Italia sua daberet, ausus est tamen in diversa respicere; cumque hostes in iugulo per Campaniam, Appuliamque volitarent, medianque iam de Italia Africam facerent, eodem tempore & hunc sustinebat, & in Siciliam, Sardiniam, Hispaniam, diversa per terrarum orbem arma mittebat. Non absimili laude dignus Granadi, eiusque Collegij magnus animus; qui cum Bœtis Annibale lōgè ferotior, & insolentior in iugulo per Bœticam volitaret, medianque iam de Hispali pelagus, & integrum de domo sua faceret, ausus est eodem tempore in diversa respicere; & hunc in se sustinuit, & in diversas vrbs, & Trianam, & subvrbiorum partes non solum arma cibaria, & inopia Collegium ipsum premebatur, abunde mittebat; sed illo etiam veluti derelicto, ipse hoc tem copias; ac tot, tamque disitis Hispali locis, & hostili vndarum exercitu circumvallatis, & occupatis aderat, ac subveniebat oppressis. Commendat verò non parum, & evehit hanc magnanimi & illa pecuniæ contemptoris laus: cuius magnam summam in eo naufragantium subsidio consumit, eo tempore, quo maximam insuendam esse novit in reparandis ingentibus murorum, pecorum, olei, & reliquæ familiaris rei damnis, quæ fluminis intulit impetus. Hac verò Granadus grandi animi constantia, & conformitate cum Divina voluntate pertulit: quemadmodum, & alia non minora, quæ eodem anno extremo altera non mitior ignis inundatio rei familiaris detrimenta attulit; dum ardens fortuito stipula in subvrbano prædo, à valido, inopinatoque vento raptata, in acervosque frumentariæ stipulæ non ita parum distantes immissa, illos, & vinctas rusticorum domus, aratra, currus, ingensque sexaginta minimum boum alendorum capax bovine, beneque cameratum, & reliquis larcinis rapido, atque irreparabili coavolvit incendio. Tantaque fuit clades vtriusque inundationis, ut rei familiaris iactura, quam Collegio intulit, trium millium ducatorum, & eo amplius summa censeatur. Sed illam maiori Deus fructuum terræ, & annoxæ vbertate in sequenti anno compensavit: ut præter cœlestē, & temporali etiam præmio, Rectoris, veluti alterius Iobi, patientiam remunerasse videatur; illeque victori Deo epincium illud quadantenus posse canere: *Transivimus per ignem, & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.* Et nos illi accinere id Theologi, & merito: *Philosophi siquidem animus supplicij ipsi, & doloribus generosior redditur; atque ut candens ferrum frigide aqua asperione, ita periculis obdurefci; viresque resumit, & auget.*

Tf. la. 65. v. 12.
S. Naz. orat. in laudem Hieronif. sine.

§. X.

Ad extremum vitimas, licet dignitate, & fragrantia primus, virtutum fasciculus Granadi tumulo spargatur. Vernat in illo purpurea charitas, ardensque devotio erga Deum hominem, Incarnationisque mysterium: erga Sacram Eucharistiam: erga Beatissimam Virginem Matrem absque primæva etiam labe limpidiſsimè conceptram: erga cœlestes Angelorum exercitus, eorumque in primis Signiferum Michaelē: erga galliorum imitatorum Angelicum Thomam: iugis item, & suavis presentia Dei, & zelus animarum. Devotionis, & amoris Granadi in Christum nostræ salutis Vindictam, venerandam synaxim, Deiparam, & Thomam, præfatiuncula mea dedicatio-riaflores prælibavit. De quorum narratione attestari merito possim cum sancto Hieronymo, semel & iterum in laudibus sanctæ Paulæ Numen testante: *Tessor Iesum, cui illa servivit, & ego servire cupio, me vtramque in partem nihil fingere; & historiam scribere, non Panegyricum.* Tametsi in presenti oratione, in eo quod virtutum, & rerum præclare gestarum Granadi narrationis est, historicum dumtaxat ago; Panegyrici vero scriptorem, in eo, quod laudationis, & encomij, ad Sanctorumque Patrum normam adaptationis est. Michaelē cœlestis exercitus Primpulum, & presentium nomine colebat egregiè, quod pro excellentia, ac defensione Dei hominis, & humanitatis in vnam Verbi hypothasim assumptæ, contra Luciferum, eiusque sequaces, in cœlorum palæstra, gloriosi belli signum extulit illo, *QVIS SICVT DEVS?* stemmate præfulgens, ac formidandum: illosque omnes strenuè proſtigatos, ac debellatos, de cœlestibus sedibus deturbavit. Septem cœlestium spirituum, quos non pauci Patrum, Divini Throni vigiles stiparotes describunt, aman-

Postremi atque pulcherimiflores virtutum Granadi in fasciculum nexi, tumulo eius sparguntur.

De devotionis tē nerrimo affectū illius in Christi D. in Sacram Eucharistiam, in B. Virginē Deiparā; inq; S. Tho. Aquinat. in dedicatio-ria præfatiuncula actum est.

Devotio præter alias Granadi in sanctos Angelos.

34
 tissimus fuit; eorumque effigiem, licet pauperem, & papyraceam, in cubili ante
 oculos sibi semper obversantem habuit; & devoto cultu, oculis, amplexibus, precibus,
 confidentia prosequeretur (cuius effigiei, vt ingenuè fatear, ego postea in tantâ devo-
 tionis pignus, & vt mihi indigenti, illius aliquid ope derivetur Angelica, diligens con-
 quisitor, & mecum in primo studiorum meorum cōspectu asservator extiti). Cum iter Ro-
 mam faceret, contigit, vt intempesta, tenebrosaque nocte, confusi varum tramites illum,
 duosque socios in medio hærere cogent, ne quò se verterent, aut committerent, ipsis
 deliberare permitterent. Eunt hac illac comites, semitas explorant, clamores edunt; si
 forte quis non longè adit viator, qui se de recto itinere capeffendo certiores faciat. Hæ-
 rent nihilominus nullo inventendæ viæ illuscescente vestigio. Tunc comitum Religio-
 sus vnus ita Granadum affatur: Quàm pervium, Pater, & facillè sanctis Angelis esset nos
 certum iter docere, aut viatorem aliquem, qui doceret, isthac suaviter dirigere. Cui ille:
 Facillimum, inquit, ô frater: & illico oculis, pectore, precibus in cœlum intentus est; cum
 repentè duo, secum leniter confabulantes homines, & prætereuntes, à Granado, & So-
 cijijs audiuntur: de itinereque rogati, quâ citra errorem pergendum esset, comiter, & hu-
 manè demonstrant. Quod qui mihi narravit, Granadi Religiosus socius, Angelico be-
 neficio adscribendum sibi persuasit; cum ita subito post suas preces Granadi, propius ap-
 parerent, qui paulò ante cursibus hinc inde quæsitî, clamoribusque vocatî, nusquam
 apparere potuerint. Sed et si quid eiusmodi beneficii erga homines sanctis Angelis infre-
 quens non esse sciam; tamen an hic eventus adscriptus illis referri debeat, penes illos, &
 Angelorū Domini elto. Denique quàm studiosus, & imitator fuerit SS. NN. Fundatoris
 Ignatij, atque Xaverij, præstat nulla quàm pauca dicere. Illud in confesso apud omnes,
 Granadum vtriusque zelum altè suo pectore, cum alijs virtutibus impressisse.

Charitas proxi-
 morum, & zelus
 animarum.

De ardenti verò hoc salutis animarum zelo quamvis non pauca perfrinserim supra,
 pluraque alia dici possent, vno dumtaxat, aut altero referendo contentus ero. Esti per-
 petuò, quo sanctus est, munere prælectoris Theologiæ, cum egra valetudine coniuncto,
 impeditus fuerit, quominus audiendis confessionibus, & alijs eiusmodi ministerijs va-
 care posset; tamen quantum absque illius muneris dispendio valeret, tantum illis in-
 pendebat opere, non operis iactura facta, sed magno sæpe inde pretio comparato. Cu-
 ius non leve indicium sunt illa verba, quæ post eius obitum in libello spiritualis quæstus
 sua manu scripta reperimus: *Magnum me, Deo donante, sæpe tenuit desiderium, ab eo enixius
 deprecandi, vt quando meum Prælectoris munus multis excipiendarum confessionum, & similibus-
 que ministerijs obendis, mihi tempus, & otium non relinquit, eo me Deus beneficio cumulet, vt in-
 terdum aliquas divinæ opis indigentiores animas ad me missas faciat, quibus ego illam ipsius mu-
 nere conferre, & in ipsius obsequio constantes reddere possim. Quod mihi Deus beneficium aliquo-
 ties impendit. Ipsî gloria.* Alterum est; Granadi pectus tam ardenti zelo spiritualis salutis,
 præsertim primariorum hominum altuare solitum, vt cum eorum aliqui crebrò à se mo-
 niti, & obiurgati, pravos mores non deponerēt, nec suo alios exemplo procliviores ad vi-
 tia facere desisterēt; hoc dumtaxat dolore aliquando tabescēs, Deique zelo cor, corpusque
 pariter comedente, in non leve m morbum incidit.

Idem zelus ani-
 mum eius exede-
 bat, & corpus.

Præterea proximam mortis occasionem Granado intulit duplex labor ex eodem or-
 tu zelo, & in proximorum spiritualem utilitatem impensus. Etenim Provincialis, Reli-
 giosaque Provincia Bætica sancti Basilij, quam *el Tardon* vocant, petijt enixè à Grana-
 do, vt ex Granatensi vrbe, vbi morabatur, ad longius inde disitum suæ Provinciæ ceno-
 bium, in quo comitia celebrabant, accederet; seque de gravioribus quibusdam dubijs,
 quæ inter ipsos de recta suarum constitutionum intelligentia, & gubernandi ratione
 exorta fuerant, pro sua ipsis bene nota prudentia, sanctitate, & eruditione instrueret.
 Causæ pietas Provincialium nostrum, Granadumque movit, vt eò eundi, & ille Granado
 daret, & ipse à Provinciali datum libenter subiret imperium. Venit mense Octobri Gra-
 natam gravis quidam illius sancti Basilij Familiæ Definitor cum eiusdem literis, ac
 precibus officio plenis, vt Granadum ad sua comicia euntem comitaretur. Adit eò
 Granadus, pervenit; & veluti quidam Angelus ab illis pijs, gravibusque viris Re-
 ligiosis exceptus, omnes eius, ad quod vocatus est, muneris partes præclare gef-
 sit, tancaque cum omnium satisfactione, & grata animi significatione, vt agrè ferrent,
 quòd adeò insignem sui instituti interpretè, vitæ spiritualis ducem, & exemplum duntis
 apud

apud se retinere non possent. Absentem tamen summis precibus exorant, & sua regula commentarium præmeditatio faceret, ad ipsosque transmitteret; erat enim eorum animus illud tanquam oraculum amplecti, atque suscipere. Pollicitus est Granadus se commentario illustrando navaturum operant, quam tamen præmaturo motu abscidit. Itaque huius itineris cunctis ac re deum in confecta aliquo Valerudino labor perituræ præbuitere febri, ut apud illos religiosos commemorant Granadam, ab ipsaque; et si se longe debilius redderet. Unde vix febri ardore liber ite: Granatam versus suscepit. Vbi paucos post dies in vna insignium visionum, quas pij, doctique Clerici Congregationis Annuntiationis Beate Mariae Virginis in nostro Collegio sita, ex Eminentiissimi D. D. Cardinalis, & Archiepiscopi Granatensis Spinula prescripto, & horratu per singulas vrbis distantiores Parochias ingenti cum animarum lucro quorundam faciant; eorumque in sancti Idephonhi templo faciebant; Granadus in maxima populi frequentia, summa spiritus vi concessus est; indeque domum reverens nulla subtilioris aeris ardens minime curantibus, & febrem viam lethali pleuritidis, quo sublatum est, telo præmunitus inuermis hominum cuiusque status Saculatis, Ecclesiasticis, ac Religiosis, quos illum magno studio conquisitum de sua vitæ rationibus recte instituentibus consulere; & ab eius latere erant, & a monitis nunquam discedebant: optime nimirum opere complentibus Basilius id Granadi magisterium veluti deserviens, & huius discipulatum instruens, & exarantem opud Christum fecisti: *sanctaque potius vigilia, acerrimeque in omnes partes circumspicij certissimum ducem sequaris: eiusmodi que, qui rectum iter ad Deum volentibus pergere, sciant charitatem in eo erga Deum inesse, qui divinorum litterarum scientiam habeat; vitam integram, neque vili distractioni indigentem; ab avaria abhorrentem; minime libenter gerendis se negotijs admittentem; quietum, amantem Deum, egentium studiosum, minime iracundum, iniuriarum immemorem; sententia propensum ad eos docendos, qui ad ipsum accedunt; quem gloria inanis non inflat, superbia non exrollat, adulationem non frangat, severum atque constantem; cui denique nihil sit præstantius hominibus Dei. Ac si talem quempi in nactus fueris, tum verò voluntatem tuam omnem expulso, ac fors protuliantur, virtutes, ad laudem Dei, gloriamque ab omni vitio castas conserves, qui, que in scipulatu nullus sive pauper, sive dives, sive potens, sive humilis excluderetur. Nihilque (ut Hieronymi de S. Paula verbis utar) animo eius clementius; nihil erga humiles blandius fuit. Non appetebat potentes; nec tamen superbos, & gloriosam querentes despiciebat.*

Denique, si de attentissima Granadi oratione, & divinorum contemplatione, ac Dei presentia singillatim verba facturus essem, novus Panegyricus cudentis esset: verbo magis ingemem orationis claudo materiam. Vniverſa Granadi vita, ab ipso Societatis tyrogis, & intenta Divinorum contemplatio, atque presentia; quorum suavissimum adpetamque profunda Divinorum negotiorum, itinerum moles sibi auferte, vel offuscare poterat, ut non semel sensus omnes habuisse videatur stupentes ad iterpitum vehementius pulſate ianna; ad eius aptionem, ad maiorisque lucis impetum, & nostrorum hominum cibile ingredientium incursum. Quam verò grandem inde celestium donorum accessionem sibi fecerit, & cum alium divinitus acceperit, soli largitori Deo notum est; nobis autem, Patres, ex huius dictionis antecedentibus, & subsequentiibus subdora-

35
A. 1600
1601
1602
1603
1604
1605
1606
1607
1608
1609
1610
1611
1612
1613
1614
1615
1616
1617
1618
1619
1620
1621
1622
1623
1624
1625
1626
1627
1628
1629
1630
1631
1632
1633
1634
1635
1636
1637
1638
1639
1640
1641
1642
1643
1644
1645
1646
1647
1648
1649
1650
1651
1652
1653
1654
1655
1656
1657
1658
1659
1660
1661
1662
1663
1664
1665
1666
1667
1668
1669
1670
1671
1672
1673
1674
1675
1676
1677
1678
1679
1680
1681
1682
1683
1684
1685
1686
1687
1688
1689
1690
1691
1692
1693
1694
1695
1696
1697
1698
1699
1700
1701
1702
1703
1704
1705
1706
1707
1708
1709
1710
1711
1712
1713
1714
1715
1716
1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

Cur multi Granadum in spiritua- dum magistru ele gerint; & adeo se quati sint.

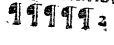
S. Basil. in serm. de abdicatione rerum pag. 3.

S. Hier. to. 1. epist. 27. de obitu S. Pauli pag. 7.

Jugis ei oratio; contéplatio, præsentiaque Dei.

§. XI.

Magna sunt hæc, que de Granadi sanctitate, ac virtutibus ante nostrum aspectum; scilicet.

Cant. 4. v. 6.
 S. Ambr. orat. su-
 nebri Taciturnitas
 Imperatoris iunio
 Augusti sub ini-
 tium.
 Nyssen. orat. 15. in
 Cant. post med.

Insignis Granadi
 celestium dono
 rum Taciturnitas
 & occultatio.

S. Ambr. orat. 15.
 lib. 3. Hexam. cap. 11.
 13. sub med.

sensuque obversantibus commemorata sunt, sed parva admodum cum iis celestibus
 dotis, quae ipsi in seculo colabant, conferantur. Huic rei aptare mihi liceat id. Cantic.
 Sicut flagrant mali punici gena tua; absque eos, quod intrinsecus latet. Vbi LXX. praeferuntur
 cum modum quo S. Ambr. orat. 15. Vbi dicitur: Sicut in familia verba & antio: s. absque oculis tuis
 demerui & alij alij. Vbi dicitur: Sicut in familia verba & antio: s. absque oculis tuis
 Accepit ex positione Nysseni (aliorum que interpretum) & pariter accepto dicitur: Gra-
 nado: Oportet quicquid dicitur praeferat id, quod intrinsecus latet. (Sicut ille legit) quod in te
 relictum est, quod arbitror, sententiam habet: quia ex ijs quae dicitur silentio regantur, in dicitur
 hanc debere, quatenus haec verba exponuntur, quia ex ijs quae dicitur silentio regantur, in dicitur
 nem, quae per verba fiat, effugientia: Quae quidem dicitur id, quod non verberat. Nam id nescimus, quod
 minus quod a silentio est dicitur, orationem quis esse dixerit, non verberat. Nam id nescimus, quod
 ventia equare non possimus. Si ergo illud, quod oratione non verberat, silentium est, consequitur
 omnino potest id esse orationem, quod extra silentium est. Quare cum dicitur, praeferat id, quod re-
 cetur, hoc vult: bene dicitur, praeclara quidem, & magna esse, quae indicari oratione (in S. vari. anima)
 possunt, in mirum extra silentium posita. Verum quae extra dicitur non posita sunt silentio, & in-
 efabilis, quodis omnibus maior, & admirabilior esse ijs, quae oratione praeferantur. Ita de Gra-
 nadi divinis donis sententia, & loqui, cum tota nostra Societatis Beatae Provinciae, & Ambr. orat.
 eandem sententiam locum hunc explicant: Aponius, Honorius, Gregorius, & Ambr. orat.
 qui de malis granadi hoc addit: sapientia enim spiritus celat negotia, quae sponso, contulit, & exterius
 pathius, plurima in quibus esse grana donorum, & maiora, quae intrinsecus, classa, manent
 quae in quae fidelium oculis exponantur. Hae ille passim, & altera de activo videri silentio
 carat expositio ex Rupertis, cum Detri j. approbatione, de sumptis, qui malum puni cum esse
 docuit religiosum silentium, quod olim per mala praeclara, praedicationis, & extero, ad j.
 tinabulorum doctrina. Ex ad. s. significabat praeclara, praedicationis, & extero, ad j.
 carponis, & quae dicitur in tinabulis adumbrata, & silentio, ac latentium virtutum, malis
 expressa granatis recte coherere videtur antithesis. Vnde dicitur: Quae sponso, contulit, & exterius
 Itaque etiam celestia dona virtutum, & aequa favorum, quae sponso, contulit, & exterius
 conspicua sunt, magno celestis sponsi & amore, & exequio sunt digna: longe sane sunt
 digniora, quae passiva, & activa recipientis taciturnitate, atque aliquid, magne: praeferat
 taciturnitatem, inquit, tuam, tam passivam, quam activam, ut explicet, plurimum. Granadi
 Passivae simula, & veltigium fuit illa tua, vox in publica ad Collegium hunc Granadiense
 rum pelago sacra Eucharistia nro celebranda, arque sumenda discretis: fuit, & multiplex
 alia submissa, & pauciori, solique codicillo tuo, credita, quam sola potuit, eos referere:
 vbi quaedam divina sententia, & beneficiae quae interna, quibus a Deo cumularis es, manu tua
 scripti, & summa animi de missione Deo ipsi de corj. recenses, & accepta com gratia,
 rum actione refert. Hec enim, & alia id genus consilio, & acco, me in altioris indaginis,
 ac iudicij alt. clausam mihi messem, hebetis mei, & infami, saltem, mittere velle vi-
 deat. Quo nihil altius est ab animo meo, & huius Panegyrici instituto. Taciturnitas
 activa tua, & vltima illa omnia silentio regenda curavit, & curet, & nostra in praesentia ac-
 cedere est. Sed & quanto magis occupat hominem morti proximum, beneficiorum Dei cumulus,
 atque memoria; cum illorum aliquando non potuisset celare confessorum; illum serio accer-
 sit, & vltima illa silentio convolvat, his ipse Latinis verbis iniungit: Ora pro me, & tace
 de me. O gen. vltima illa Granadi quam pulchre estis in ijs, quae ore profertis, & pulchro
 multa nunc, dum tacenda habetis, & occultanda curatis, praeferat taciturnitatem tuam! O quam
 diuina dona curaret occultare, testis est perpetua illi sui de spicicita, quam verbis, oculis
 sentibus ostendebat in cunctis. Quis enim vnquam, etiam magna est, & vir auctoritatis
 illius: aue doctrinam, aut mores, aut modestiam coram laudavit, quem non ille indi-
 ga abunde vultu, ac saepe voce, cohibuerit? Quam longe distaret alia animi taciturni-
 tatis, & demissio a laudando se, vel ab ostentanda doctrina, qui vel e re nata ca-
 dentia, aut obiter oblata ita repudiabat encomia, explodere elogia! Quid? non ne de
 rebus quantumvis tritis ad doctrinam, & pietatem spectantibus, saepius consulebat alios
 & suos etiam saepe discipulos? an non diving sapientiae plenior, mortisq; proximus, & rogans
 discipulorum discipulum, tametsi dignum sui, & Collegijque totius confessorum, rogans
 vit

vixenit; & vt doceret modum vite efficiendi contritionis actum. Quod cum ille renue-
ret; Ne moraris, inquit Granadus, eis, age; & cogita coram te esse rudem hominem & media plebe;
vehusticum & glebi sciendum, aut ex inculto decusum stipite bonum unione. Intrae, obsecro, dote,
ad mane me; quid in hac reddenda Deorationis hora prestare debeam. Ecce quam apte silentium
activum cum passivo cohaereat; & divini Sponsi mereatur eneo omnium, dum malogranati
laudes claudit: Preter taciturnitatem tuam, absque occultis tuis, preter id, quod intrinsecus laetet,
& filetur de re: tate nimirum, & a me de induitria occultitatum, donec elucescat splendor
iustorum semita, & omnino mirabilis Deus in illis, divinaque dona, & consilia illustiora
reddantur: si illos inter, pie putemus, numerari Granadum iam posse.

Iterum tamen thesaurum abconditus sit fragmen malogranati, verè que sit omnis gloria
filii Regis ab totis occultatis; vt innotuit Nytheus: cum verò, inquit, deinde per mali pu-
nici corticem genas ornat, in signum quandam in bonis perfectionem Sponsi tribuit; vult enim signifi-
care non alia quãdam in re sitam esse thesaurum ipsius; sed ipsam sui ipsius thesaurum esse; quippe
quis omnis boni apparatus in se continet. Nam vt cortice continetur, quod scientiam est in malo pu-
nico; sic etiam demonstrat contineri thesaurum eius exteriorem, pulchritudine illa vitæ, quæ sub aspe-
ctum cadit. Hic igitur est occultus ille spei thesaurus, propriis animi fructus, qui vita virtuti con-
sentanea, quasi quodam mali punici cortice continetur. Sed & tanta humilitatis, atque taciturni-
tatis non leve præbit exemplar, magis forsitan eo doctrinæ gradu præditis Magistris
admirabile, quàm imitabile; seu, vt aptus dicam, maiori admiratione, quàm imitatione
profæqui solitum. Expendite verbis ipsis S. Bernardi de S. Malachia sic scriberis. Sedebat
vt quietus, vt mansuetus, vt humilis: sedebat, & tacebat; sciens secundum Prophetam, cultum iustitiæ
esse silentium. Sedebat vt perseverans, tacebat vt reverendus. Nisi quod suo illo silentio, Dei auribus
loquebatur cum S. David: Adolescentulus sum ego, & contemptus; iustificationes tuas non sum obli-
tus. Et sedebat interim solitarius: quia & sine socio, & sine exemplo. Quis enim ante Malachiam, di-
strictissimum viri propositum, vel cogitaret attentare? nempe mirabile omnibus videbatur, non imi-
tabile: Malachias fecit imitabile: sedendo dumtaxat, & tacendo, intra paucos dies habuit imi-
tatores non paucos provocatos exemplo. Verè dicendo & dicendo, & imitando clamabant sæpe
non pauci: O verè sanctum! O tam sanctum, quàm doctum Granadum!

Denique occultorum omnium, & silentio sic volutorum maximum in Granado fuit al-
ter silentium contemplationis, perpetuæque orationis intimæ sensus; inspiria, & secretior
in caelis conversatio; iachrymæ super mel dulcioris, & savum. Duxerat eius animam divi-
nus Sponsus in solitudinem, & loquebatur identidem ad cor eius, & lætificabat in domo
orationis suæ. Non modò in cubili, in Ecclesia, in sacellis, in choro genuflexus devotissimè
hærebat ad Deum suis precibus; & ab ipsum quærètib; vel involentibus, passim ea cor-
poris deflexione, & compositione reperiebatur; verùm de die, ac de nocte semper genib;
cordis inflexus Numen orabat enixe; & omnia omnino loca domus, & viarum fecerat si-
bi domum orationis; eiusque ardentis, ac sapidissimæ facellum. Quod quantum cohareat
sum eruditi hominis cogitationibus, & cum hucvque de Granado dictis, & eius genarum,
& genusum allatione, verbis Ruperti in eadem Canticorum sententiam, referte non gra-
vor. Verùm de genis adhibet (inquam cum docto Ruperto) aliquid dicendum, quod libenter audiat
amici; quo edificentur adolescentula; quo delebantur filij Hierusalem. Quod sanè de Granadi ge-
nis, & genibus decantati, libenter auscultent omnes, tum Religiosa anima, tum sacula-
res, & Societatis, Ecclesiæque sanctæ filii; delectationemque ex illo pariter, & a dedicatio-
nem capiant. In vtero nos ita natura formavit, vt genia genis opposita sint; vnde & a genis genna
dicuntur. Ibi enim cohererent sibi, & cognata sunt oculis lacrymarum indicibus, & misericordie.
Denique que complicatum, aiunt, gigni formarique hominem, ita vt genia sursum sint, quibus oculi for-
mantur, vt cavi fiant, atque rotundi. Inde est, quod homines, dum se ad genia prosternunt, statim lac-
rymantur. Vnde enim nos natura materiam rememorare veterum, ubi confedebamus in tenebris,
antequam veniremus ad lucem. Vt certè, vt cumque illa se habeat observatio Ruperti, profes-
sò Granadus ab ipso conceptorum votorum, imò & tyrocinij in Societate conceptu se se
divinæ gratiæ arte formavit in perpetuum genæ, genuque flexorem ad Deum, qui in reli-
gionis vtero rotum ad se plasmavit in circuitu: vt, quod de divini Bartholomæi perpetua
ad Numen genuflexione legitur, idem de Grauadi forsitan prædicetur. Et quod S. Diony-
sius illius Apostoli Discipulus, hoc quidem (inquit) modò divinus Bartholomæus ait, & magnum
esse Theologiam, & minimam: ego per illam magnum inquam esse verè Theologum, & mi-
nimum; non modò quòd, quàmvis multis res divina dicatur, paucissimis verbis evadat

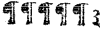
S. Nyssen. orat. 15;
in Cant. post med.

S. Bern. in c. 2. vitæ
S. Malachia.

Rupert. Cant. c. 6.
lib. 6. col. 4.

Perpetua Grana-
di in Numen genu-
flexionis, genu-
narum, & genui
apta connexio.

S. Dion. de mystic.
Theolog. c. 1.

explicata,

38
 explicata, vt addit Arcopagita: Bonam, inquiens, omnium causam, & multis verbis, & paucis simul, & nullis exprimi: vt certe Granadus Theologus continenter in vniuersa sua Theologia, paucis verbis perinde, ac alij multis, & vberius fortasse, quam nonnulli innumeris, digina, paucis exprimit arcana. Verum etiam quia quanto maior in se verus Theologus est, vt sine vna expresseit arcana. Verum etiam quia quanto maior in se verus Theologus est, vt sine vna expresseit arcana. Verum etiam quia quanto maior in se verus Theologus est, vt sine vna expresseit arcana.

Rupert. lib. 6. in Cant. vbi supra.

Sed hæc & in sublequenter Ruperti oratione ad vivum adumbrari quis abnuat? *Professio qui causam istam diligenter attendit, illi scienter, atque rationabiliter laudat, & approbat, sanctis, & eruditis cogitationibus familiare esse genus frequentius excelso Deo curvare, & genus lachrymosas genibus curvis applicare. Mox: Non paruum inventum reperit, qui illud consequutus est, vt scissas genibus curvis applicare. Mox: Non paruum inventum reperit, qui illud consequutus est, vt scissas genibus curvis applicare. Mox: Non paruum inventum reperit, qui illud consequutus est, vt scissas genibus curvis applicare.*

En, Granadus, vera descriptio tui. Et quidem duplici honorificentia dignum est, te vt coronidem tibi Rupertus adiciat ex priori genarum expositione) eandem munditiam cogitationum, eademque pudicitiam verecundiam, quam prius habuisti in solitudine silentij (in tyrocinio, in studio curibus, in cella, in secessu) custodisse ad integrum in illa frequentia, cui te interesse posebat vtilitas Evangelij, secundum voluntatem dilecti pulsantis, & dicentis, *Aperi mihi soror mea: ad cathedras, ad pulpitum, ad confessioem excipiendarum officinas, ad carceres, ad xenodochia, ad plateas civitatis, & compita, ad nodos conscientiarum dissolvendos: dum ad hoc & populi clamor, & Sponsi vox, & tua te vocat affectio; vt omnibus suo cuique pro captu divites Evangelij opes, & doctriæ thesaurus effundas. Adeoque vt ad te illud S. Ephremi translulisse videaris encomium, de perpetua tua orationis, tuaque ad populum exhortationis, concionis, sive doctrinæ vicissitudine, quam merito celebrat Nyssenus: Concionem ipsius aliud nihil, nisi precatio interpellabat; precationemque iterum conciones, has lachryme; lachrymas rursus preces excipiebant. Eratque sermo sermonis; aut, vt magis proprie dicam, in sermone assidue, in divinarum rerum contemplatione occupatus. Nec non & illud S. Basilij apud Nazianzenum: Quoniam actio doctrinæ carens, atque actionis experta doctrina, que imperfecte sunt; idcirco actionis subsidium doctrinæ adiungebat; alios audiens, ad alios legationem mittens, alios accersens, admonens, arguens, obiurgans, comminans; pro gentibus, pro vrbibus, pro singulis etiam hominibus certamen suscipiens; omnis salutis genus excogitans; vnde cumque medicinam morbo adhibeas.*

S. Nyss. in encom. s. Epbr. em. col. 5.

S. Naz. orat. in laudem Basilij sub mendium.

§. XII.

Sed verò quid moraris Panegyricæ? quid agis oratio? cogitas ne quòd amans virtutum Granadi floribus legendis, atque spargendis occupata, perque latus divinatorum fructuum spatiosa segetes, fugare, aut fugere possis invidæ proferantis mortis, immitem in illum falcem satis immaturo mittentem? Urgeo te iterum, vt respondeas acrioribus verbis ex Hieronymo in Epitaphio Nepotiani peritis. *Quid tergiversaris oratio? quasi mortem illius differre possimus, & vitam facere longiorem, sic timemus ad vitam pervenire? Urgeo te acerrimis, & instituto fortasse aprioribus eiusdem in Epitaphio S. Pauli stimulis, quibus ille suam orationem, seque ipsum agitabat: Quid agimus anima? cur ad mortem eius venire formidamus? La*

S. Hier. to. i. epist. 3. in Epitaph. Nepotian. pag. 4.

adulm

dedum prolixior liber auditur, dum timemus ad vltima pervenire, quasi tacentibus nobis, & in languibus illius occupatis, differri possit oculus. Hucusque prosperis navigavimus ventis, & crispantia maris a quora laevis carina sulcavit; nunc in scopulos incurrit oratio; & tumentibus fluctibus montibus pressens vtrique nostrum intentatur naufragium; ut vt cogamur dicere: Praceptor, salvos nos fac, perimus. Et illud: Exurge, vt quid obdormis Domine? Quis enim possit sicis oculis Paulam narrare morientem? Incidit in gravissimam valetudinem. Imo, quod optabat, invenit, nos desereret, & plenus Deo imageretur. Incidit in gravissimum morbum Granadus noster. In quem nam? an in pleuritidis vlcus, lethifero satellite praeviente catharro, quem supra memorasti, oratio, & quadam quasi corporis declinatione ad Sacri Sponsi hortos facta, reliquit? intrude iam ergo te totam in illius morbum, & mortem, indeque omnium ordinum orti, effusumque luctum enarrandum. Quod si adhuc te in illum non intulit Christiani Cicero nis Hieronymi eloquens, & acer stylus; ad id se illic iuvare non dedignatur altero B. Ennodij post Hieronymum, eloquentissimi scriptoris stimulo: cuius illa verba in panegyrico de morbo, & morte Epiphaniij, tu ad Granadi transfer, & profer: Continuo eam coagulatus in risalibus humor insudit, quem catharrum medici vocant, qui se medullitis inserens in ruinam publicam sevebat. Sed quid formidat oratio? quid velut navis fragos scopulos perhorrescis vlcis, nolis, curas vita, et si stricium dicitur est, etiam narrandus est obitus. Quoniam nulla praetensione libelli, nullis dilationibus promulgatae laudis transitus ipse poterit occultari. Et quamvis velut Scyllaeas canes, & parvas Charybdis fauces fragoso discrimina marmure minuit, velsicans carina dissiptat, obitus eius naufragium non omittit. Quid fletus narrare metuo; quos continua semper necesse est, vt monstret effusio?

In primis viam toto illo Dominici temporis adventu, ferventiori prece, a superiori corporis cultu, alijsque pijs operibus praemunerat, vt in tempesta Natalitiorum Domini Iesu nocte, ipsum devotiori affectu, abundantioribusque gratiae auxilijs, vt confidebat, in suo pectore spiritaliter nascentem exciperet. Tum ipso Natalis pervigilio, in pomeridiano prandio, totius bene numerosi Granatenfis nostri Collegij, & ministrat mensae, & singulorum pedes quod a devoto exosculatur. Deinde monet nostros, sibi animum esse solemnioribus illius noctis in templo officijs praesse, primumque Natalitiorum sacrum facere; ac solito cantu celebrare. A quo illum, agra sui valetudine ante oculos posita, non pauci de noctis reyoacare conati sunt; sed irrito tamen conatu. Nam eorum susatione constanter repulsi, & tenacem pij propositi animum obfirmavit his verbis: Digna profecto ihibe nos est, qui vt framu, valetudinis tacturam faciamus. Praefuit choro matutinas laudes cantantibus; statimque sole mne, mediae noctis sacrum, cantu, vt de more est, & continuo alia duo recitatio fecit; tato, tamque suavi devotionis, ac venerationis sensu, tam sapida, letaque mora, tanta suspiriorum, tantaque dulci lachrymarum profusione; perinde atque aliquo divinatori interius oraculo percepto, postrema totius vitae sacra illa sibi fore praesagiret. Tres ipsas horas tribus operatus sacris infumit; totidemque in gratiarum actione quadrans. Inde surgens, audiendis quorundam virorum in claustro expectantium confessionibus assidet, vt citius, deponat apud se peccatorum sarcina, ad caelestes sacrae noctis epulas sibi altaris de mensa datas accederent. Hinc quarta circiter hora diei aliquantulum somni capiendi causa cubile adit. Quem si cepit somnum, adeo celeriter expulsi, vt sexta diei hora reptus sit in cubili genibus flexus, consuetuae orationi vacans, tantique Natalitiorum arcani contemplatione defixus. Auxit quidem haec ingens mentis, corporisque contentio spiritali pectoris obur; sed debilis, & morbo iam occupati corporis non parum debilitavit, minuitque vires. Vnde meridiana eiusdem sacrae lucis hora lethali lateris dolore correptus est.

Verum hic siste velocem cursum tantisper, oratio; si in sancto praesepio, Natalisque Paetri Iesu die pedem, & quae ad tuam narrationis exordium de pueri Iesu, & Granadi, hand puerilibus blanditijs, munusculisque reciproci praelibasti, confer cum his, quibus modo caelestis idem Cupido, recens natus seniore Granadam profecquitur; & cum illa ex sui amoris divini pharetra in Granadi animi pectus illo fat bene estuatis, & in corporis latus immissa sagitta. Concinis tu, o caelestis tenelle puer, hoc ipso primo die, quo mundi huius hortum ingrederis, dulce illud epinitium ex Canticis; quod liceat, obsecro, panegyrico, eo, quo supra tetigi, modo, vt & alia de Sponsu caelestis hortis, & malogra natis, ipse, tumuloque spargendo accommodare. Descendi, inquiens, in hortum, vt inspicerem, si germina essent mala punica. Conspexisti hanc a te satam (divine Puer) in Ecclesia tuae

Idem ibid. epist. 27 pag. 7.

In Granadi motem narranda ingredi formidat oratio.

B. Ennod. de vita S. Epiph. ad fin.

Natalitiorum Christi factis rite, ac devote operatur.

Ipsa Natalitiorum sacra luce lethali lateris dolore corripitur.

Cantic. 6. v. 10.

haec hortu

Guilhelmus haec verba de primo Filij Dei per carnem in mundum ingressa intelligit. A quo Honorius, & Alanus, & alij apud Delicium non dissentiunt.

S. Aug. serm. 250. de tempore. c. 1. 2. & 3. fo. 10.

D. Bern. in sermonebus brevior.

S. Hiero. epist. 27. de obitu S. Pauli. pag. 7. tom. 1.

Varia pharmaca, & studia morbo depellendo applicantur; sed frustra.

S. Bern. de vita S. Malachie Episc. c. 21. sub fin.

Se eo morboe vis excessivum sepe predicat.

horto arborem malogranati, & boni Granadi, in eos vberes virtutum omnium fructus, quos haec aene memoravi, & in alios tuo munere germinasse; & tua miscia decidite maturitate vernasse. Sed qui nam presertim flores, & fructus hi sint, quos malos punica Graeci, infantis Iesu adpectu, lectuque dignos germinavit? Respondet Philo Carpaphius: Ecce sanctorum animae; ecce sanctorum mentes, quae punicatorum instar, ab honestis floribus virtutum ad excellentissimos fructus gloriosissimè perveniunt. Gregorius, Iustus, Rupertus, & alij de tam ardenti fide, quae Martyrium tolerare queat, exponunt. Alij de Martyrum imitatrice patientia. Quid? non ne in religiosa praesertim praecleara acta vita aliquod Martyrij sine sanguine genus ex Sanctorum Patrum sententia reperitur? quid intendunt illa verba? ut quid? inter omnia certamina Christianorum, sola duriora sunt praesertim castitatis; ubi quotidiana est pugna, & rara victoria. Mox: Illic Christianis quotidiana Martyria deesse non possunt. Stasi: Ille, qui in alijs defendere (castitate, veritate, & iustitiam) & in se custodire voluerit, Martyr erit. Quid illa Bernardi? Paritas in vberitate, largitas in paupertate, castitas in iuventute, Martyrium sine sanguine est. Quid denique illa Hieronymi ad rem nostram aptiora, in Paulae matris demortuae Epitaphio, ad Eustochium filiam? Secura esto, Eustochium, magna hereditate ditata es. Pars tua Dominus; & quo magis gaudeas, mater tua longo Martyrio coronata est. Non solum enim haec sanguinis, in confessione caputitur, sed debite quoque mentis servitus immaculata, quotidiana Martyrium est. Illa corona de rosis, & violis pleffita. Ista de lilij. Vbi Marius Victorius ait: Martyrij lilij albis virginitatem, & castitatem, vitæque innocentiam significare. Quid ergo miri si pie existimare veliamus, ex praecleara Granadi castitate, patientia, charitate, obedientia, reliquisque virtutibus hucusque memoratis, in religiosa vita statu pulchriores radios continuo emittentibus, genus quoddam Martyrij sine sanguine, iuxta praedictum Sanctorum Patrum sensum, coaluisse divinitus; & huius malogranati, cuius eo die divinus Puer Iesus conspectu gaudet, purpureis genis, floribus, fructibusque sua iam ab eo maturitate donatis, adambrae? quid mirum, si putemus, ab eodem caelesti Puero tunc illum nova amoris sagitta vulneratum in latere; vt vnde cum ipsos dies ingens doloris sensus, patientia, morbi tolerantia, cum divina voluntate consensio, & reliqui tunc vel maxime ferventes virtutum actus, coccineam, & malogranato corollam, & Martyrio illius generis coronidem, suaeque paschali mensae apponendo dulcius nectar adderent?

Decumbit meridie sacra lucis in lecto, lethali lateris telo percussus. Accedunt medici, eorum insu succedant phlebothomi; inciduntur vena; applicantur fomenta, medicamentaque varia ad febris extinguendum, temperandumve calorem: qui tamen perunde ac si hac omnia suae flammæ fomites essent, vehementius exestuat. Accurrunt domestici omnes: pulsant in flammis, precibus, ac sletibus caelorum fores: deinde egrotantis cubile relinquunt adeunt; & vanaeque certatim in illius obsequium, ministerium, curam incurant. Videres discurrere fratres, &c. (vtor S. Bernardi in simili S. Malachie Episc. lethali morbo pijs verbis, quibus aptiora non reperiam alia, vt quod in hoc nostro Collegio Granateni tunc temporis contigit, veriùs enarrem: & aliquantò altiùs repeto) Cui ecce die solenne Missa in Conventu sua illa sancta devotione celebrata, febre correptus, lecto decubuit, & nos cum illo omnes. Extrema gaudij nostri mæror occupat: moderatior tamen, quòd levior interim febris esse videretur. Videres discurrere fratres dandi avidos, vel accipiendi. Cui non dulce videre illum? Cui non dulcius ministrare illi vtrumque suave, vtrumque salutare. Et humanitatis erat praesertim bere obsequium; & professus cuiusque sui, cum gratiam reportaret. Assistere omnes; omnes solliciti erant circa frequentis ministerium; medicamenta perquirere; adhibere fomenta; vrgere sapius ad gustandum. Ad quos ille: Sine causa, inquit, haec; sed charitate vestri facio quicquid iniungitis. Sciebat enim imminere tempus suae migrationis. Cumque fratres, qui cum eo venerant, sidentius instarent dicentes; non oportere diffidere de vita; nec enim signa mortis in eo aliqua apparent: inquit: Ecce appropinquat dies, quem (vt optime nolitis) optavi semper ipsum fore diem resolutionis meae. Quid? quo magis plerosque hominum nostrorum Granadus, de remedijs suo morbo adhibendis sollicitos, de illoque depellendo sero securus videbar; tantò ille lenius, & constantius (sug mortis praesentibus illis dicebat: Hoc morbo pellimur, & migramus) de vita. Iterum alijs molestiora sibi adhuc medicamenta adhibentibus, & instantibus remedia febris vrgentibus: inquit, defatigamini; ego morior. Iterumque alijs adstantibus, ait: O quanti praesentij, astimationis quo singulus, & sicut iste mihi est, vitam cum morte commutem! Quod rei probavit eventus, cum vis vlcerris pleuritidis saeviens, plus in singulos dies ingravesceret; donec illi medicis desperatae vitae nuncium tristi voce adferentibus, id aegrotus quasi rei praeficiens, & exoptans, gratanter accepit.

accepit. Mox in cælum tetendit manus, Deo pro tanto munere gratias egit; ad illum que panis in mente, sensibusque collectis, in eam dulcem vocem prorupit: *Letatus sum in his, quæ sunt mihi in domum Domini: ubi quis.* Exercet quidem ille singulis, quibus ægrotat, die varias virtutum actiones, inquitur quotidiana orationi; duplicique conscientia læta. in tum generali, tum particulari, que de præscripto societatis nostræ, amoreque hunc. Ita quantumvis leves, reverentissime conscientiam deflexus illo observatos ex animo, vltque ad penultimam vite postem, ad mortæ lucerna in scheda consueta noravit. Nostros omnes sepe de rebns spiritalibus alloquitur: & vel minima cuiusque in regularum nostrarum observatione latepentes cogas, ve corrigant, seriõ moerit. sacramentis Penitentia, & Eucharistia crebro, ac deore animum recitat. Pias Christi Domini, B. Virginis, & alioi Sanctorum, que ibi adferat, imagines intente generatur, reliquias excolatur, favorem implorat; ac demum ad instantis mortis arriens, motum se præparat, omnes corporis sensus, & animi sensa componit.

Se d quid agas, quid moror, quid in hoc reperienda memorem, in hoc loco Gratias mei non fuerit in memor? *Voluntur, parona lacrymæ.* & *obsermo animo no quo dlorem distimulare, quem patior. Quis excederet in ali tempore, nostris necessis maximi cordari; & lactante anima iudorum scire dilectorem?* Verba quidem hæc Doctoris maximi Hieronymi sunt, de suo amantissimo discipulo moribundo Nepotiano, sui tunc memore dolenter; grata uterque prolata. Sed euf ea nunc non liceat facere mea? Cur quanã Hieronymus fecit, Episcopus quoque suo inferendam putavit, moribundæ Nepotiani discipuli memoriam erga se dignissimum Magistrum, & Patrem; tanti ego, iudæ, & pluriis nõ glitimo, & Panegyptico meo at exendam arbitrer illam benevolentiam plenissimam, quam morti præ nimis & Bætor, & Patrem tantissimus de me fatis indigno sui subditio habuit, & duplici illo documento expressit: Absieram ante duos menses ego Granatæ Maritum cum R. P. Provinciali nostro ad gratia negotia vocato; expectabat verõ anxie Granadus, precibus que à Deo berentibus, & foelicem illum, successum (quem misericors Dominus pijs, vt patet, precibus annuendo dedit) & Provincialis in Provinciam, & meique in suum Collegium Granatense reditum: accessit vnum sacerdotem de nostris, illique excipienti dicat ad me tunc temporis litteras plenas officij, charitatis, ac devotionis, manu sua iam tiradante, & ægrè caractères formante subscriptas, quibus me extremi sua vitæ periculi certitatem facit, sibi que in votis esse, vt si celeste Numen concedat, citius advenierim, suo que de vivis discipuli præfens adfuerim. Deinde cum alter Sacerdos nostris de industria adiungo: vt tam gravium duorum sellium ore convidus aliquis Cæsariorum huius Paegyrici lector, cesset iam huiusmodi rerum narratione, & expresso reprehensionibus, aut tacito cogitationis convitio verberare. Profert hæc verba Ambrosij concione sancti Valentiniiani iunioris Augulti, & ideo profert, quod Valentinianus mortis agone conficiatus sui meminerit, ad se plenas amoris litteras miserit, sui adventum optãverit, advenas que moram doluerit. Appono aliqua Doctoris S. verba, quod narrationem nostram simile continent; atque vt ex grandiori illa tenuiori nostræ non nihil auctoritatis derivetur: *Hæc mihi, inquit de Valentiniano morti vicinõ, cum alijs comænnis, illa privata, quod sepe me appellabat absentem. Quin etiã cum tumor quidem ad Vienensem perisset urbem, quod invidiandi gratiã, eõ pegerem; quã m gaudebat, quã m gratulabatur, me sibi aperto adferre. Mox ra ei adventus mei prolixior videbatur. Statim: Reus mihi videbar sperare meo presentia, neque implet: Sed vitinam viveat tibi hunc deberem reatum (quoad Granadæ, alloquor) excusare, quod nulla tua audissem pericula, nullas tuas acccepissem litteras (quoad me, & illa, & has tuas, Iacobe, post obitum tui, & adventum meum accepit) & non ita paulo post. Quanto, inquit, ipse angebar dolore? Primùm; quod tantus Princeps, quod dulce pignus meum, quod itã mei cupidissimè occidisset. Quos ego ætus eius illo lacto fuisi, comperi, quo litteras, quas ad me miserat, super vitæ. Tertio die mane querebat, ita nõ venire. Ita sibi saltem quandã veniam arbitrabatur. Quin venit, optime vitinam timentem invenire potuissim. Vitam te dilatio aliqua meo reservasset adventum. Hæc ille; quia: ut nos proptere, ac dolenter missa faciamus, ce-*

Certum mortis nuncium à medici lætanter accepit; illique varijs virtutum actibus viam præparavit.

S. Hier. 20. 1. epist. 3. in Epitaph. Nepotian. post mortem. 4.

S. Hier. 20. 1. epist. 3. in Epitaph. Nepotian. post mortem. 4.

S. Hier. 20. 1. epist. 3. in Epitaph. Nepotian. post mortem. 4.

S. Hier. 20. 1. epist. 3. in Epitaph. Nepotian. post mortem. 4.

S. Hier. 20. 1. epist. 3. in Epitaph. Nepotian. post mortem. 4.

S. Hier. 20. 1. epist. 3. in Epitaph. Nepotian. post mortem. 4.

S. Hier. 20. 1. epist. 3. in Epitaph. Nepotian. post mortem. 4.

S. Hier. 20. 1. epist. 3. in Epitaph. Nepotian. post mortem. 4.

S. Hier. 20. 1. epist. 3. in Epitaph. Nepotian. post mortem. 4.

Sacro oleo, ac reliquis Ecclesie Sacramentis suscipiendis devotè admodum vacat

Totum Collegiū in lachrymas, eius latusque solutus seriatim, spiritusque, ac devotionis plena oratione affatur extrema.

S. Hieron. epist. 3. tom. 1. in Epitaph. Nepotian. pag. 4.

Granadus vitam tandem placidissimè cum morte commutat.

Idem epist. 27. to. 1. in Epitaph. S. Paulæ. sub fin. Idem in Epitaph. Nepot. vbi supra.

Ingens populi ad eius funus cohonestandum concursus.

S. Hier. in Epitaph. Fab. so. 1. epist. 30. ad Oceanū. pag. 4.

Idem 1. epist. 27. de obitu S. Paulæ. sine.

Prima Ecclesiastica, secularis, ac religiosa nobilitas funebri populo, & exequijs assistit, licet à nostris non invitata.

lesiras spiculi Granadianæ mortis properantis, nosque virgentis impellit. Interea Iacobus. S. Iacobi præcepto parens, induci ad se iubet Presbyterum Ecclesie, ut se sacro invngat oleo, & strenuum militem extremo certaminis obeundo reddat. Adest Presbyter è nostris toto comitante Collegio, quos omnes Granadus ferio monet, ut pedecentim, atque devotè Litaniis recitè, animæque Commendationem Deo faciat. Singulis Presbyteri versibus & ipse eum choro contentè voce responder. Vagantem, ut singulis fructione. factæ perfectiori ritu fiant, instruit. Quo finito ministerio rogant illum seniores quid: m è nostris, ut totitanc prætoris suo Collegio verbum aliquod edificationis proferat, ac vltimo veluti testamento relinquitur. Reuertem primum illum presentia de divinis rebus sermonem brevem, & gravem, devotum, & efficacem; quo adstantibus singuli ad religiosam vitam studium, exinde ascensibus capessendum, quasi admotis fabricis inflammari sunt, tantoque ob sui amantissimi, piissimique parentis obitum, sensu doloris percussus, ut non vberitiam modo lachrymas, sed cunctas etiam, altosque clamores in cœlum emitterent: quibus ille tamèn, neque affectum, neque vocem inflexit, nec sermonem interripuit, sed eodem tenore dicendi, atque constanti ad exitum duxit. Adè vt ille dicitur possumus hæc, que de altero moribundo verba Hieronymus: Letus erat vultus; & omnivisa cetera plorantibus, solus ipse ridebat. Antelligores illum non emori, sed emigrare; & mutare amicos, non relinquere. Denique vt sine imponam, repetitis ardentibus, & continuo affectibus in Christum nostræ salutis Vindicem, in sacram Eucharistiam, in Deiparam Virginem, in Angelicum Doctorem Thomam (quorum in dedicatio præfatiuncula mentionem facio), aliisque theologialium, moraliumque virtutum adibus; retentisque fere vltimo ad vltimos athletis, vividis, vigilantibusque sensibus, in Christi Domini manus cœpius, ac devotè commendatam, esse avit animam, deditque corpore nudam ante illius cœpium, anno 1632. eius solennis vespertino pervigilio diei, quo ipse Dominus in Epiphania, pro omnium salute gentibus apparere designatus non est: obiitque ætatis anno ferè 60. iacta que Societatis Iesu 46. Mansit vitæ functi facies tanta dignitate, tanto core prædita; vt illi, verbo de scribenda, illud, sicut & alia alijs, accomodare Hieronymus mihi permittat, quod de S. Paulæ recens demortuæ vultu scribit: Nihil pallor mutaverat faciem, sed ita dignitas quadam, & gravitas ora compleverat, vt eam putares non mortuam, sed dormientem. Tameñ Granadi morientis, vt de Nepotiano moribundo antea dixerat: marcescebat, pro dolor, flant: castroglitiam, & purpuraz viola, in pallorem sensim migrabat.

§. XIII.

Statim tristes Reſtoris nostri mortis nuncijs totam, quanta, quanta est, Granatensem civitatem pervagans est; in suo dolore cordis affectu, & ad illius corpus (vt vocabant) sanctum, videndum, venerandum, & exequijs prosequendum celeriter convocavit. Et quidem nos vel in huius eventus narratione Hieronymi funebri orationis verba, ornatusve deserant; non admodum dissimile huic Granatensis populi minimè invitati concursui, & estimationi ad funus Granadi prosequendum, & cohonestandum, extitisse dixerim id, quod Hle de Fabiola, & Paula, in earum Epitaphijs refert: de illa quidem: Quantum habet viventis Fabiolæ Roma miraculum, in mortuæ demonstravit. Necdum spiritum exhalaverat, necdum debitam Christo reddiderat animam, & iam fama volans, tanti prævancia luctus, totius urbis populum ad exequias congregabat. Sonabat Psalmi; & aurata testæ templorum rebans in sublime quærebant alleluia. Et non ita paulo post: Audio præcedentium turmas, & cateratim in exequijs eius multitudine confluentem, non plateæ, non porticus, non imminentiæ desuper testæ capere verè: Totus ad funus eius Palaestinarum urbis turba convenit. Quem Monachorum latentium in armo cellula sua tenuit: Quam virginum cubiculorum secreta tæxerunt: sacrilegum putabant, qui non palam semine vltimum reddidisset officium. Adfuerè in primis funeri clarissimum S. Inquisitionis Tribunal; cuius vt doctissimi, ac prudentissimi Qualificatoris sui viventis opera, magna cum æstimatione, & admiratione persæpe utebatur; ita & demortui absentia vehementis doloris sensum cepit, palamque fecit. Tum Ecclesiasticus Senatus gravissimus; qui, suo præsidente Decano, suavis comitatus, solenni ritu, & cætu officium, iustaque percolvit. Tum etiam ex prima vrbis nobilitate, secularibusque Senatibus primarijs vixi quàm plures.

plures. Tum item ferè omnes Sacre Religioſorum Ordinum familie. Tum rursus numeroſe, ac pia: Sæcularium virorum Congregationes, quæ ad Congregationis Annunciata noſtri Collegij Romani auctoritate Apottolica erectæ normam, in hoc Granateſi inſtitutz ſunt. Tum præterea nobiliſſima quæque Matrone. Tum denique Populi ex omnium ordine, & ſtatu promiſcui multitudine tanta; quantam ſpatioſa Collegij clauſtra, templice naues, ne vix quidem capere poterant. Neque minus reſerta populo erat ſuperior tepli pars (quam chorum vocant) & prima præſertim nobilitate aditante cum Excellentiſſimo D. Marchione de Mondejar, qui pro ſua in Societatem, Collegium noſtrum beneficiſſima, ac benevolentia, patrique in Reſtorem Granadum pietate, atque eſtimatione, funeri cohonestando interſuit. Quorum omnium ea lugubris vox, quâ luminiſſe, quâ cõtentè proſtrata audiebatur identidem: O vir ſanctus, Granadus! O Pater tam ſanctus, quàm doctus! Effertur celebri pompa per clauſtra Collegij ſarcophag⁹: quem certatim graviſſimi quique omnium ferè Religioſorum Ordinum Patres ſois ſublato humeris devotè, atque dolentè efferunt; & tandem ſinita pompa in ipſo templi pavimento de noſtre Societatis morte deponunt. Quo ita iacentè, accurrit, imò advolat tota populi multitudo ad deſuncti corpus, & feretrum: inſtat hinc inde, rogar, vrget, nititurque vnusquisque partem aliquã reſtiſ, aut ſimbriam Granadi in ſua erga illum venerationis, aut devotiõis pignus ſubripere, ſecumque fervare: quod pietatis officium non plebs modo, ſed & graviſſimi quoique Eccleſiaſtici, ac Sæculares præſterire: & ſibi fragmenti veſtium, aut ſua, aut noſtrorum, qui aditabant manu ablatum, ſecum magna cum devotione domum portare. Omnes denique Beatæ Virginis roſarijs corpus, pedesve demortui coatingere, ipſaque poſt oculari roſaria non deſiſtunt. Quàm autem ſimilis hæc populi devotio erga noſtri deſuncti corpus fuerit illi, quam Patribus, erga aliorum Patrum demortua corpora, & piorum virorum alia, alijs paſim narratibus, dum ſepultura dantur, pia plebs olim exhibuit; tam omnibus notum, & exploratumque eſt, vt in præſentia commemorari ſupervacaneum ſit. Perſiſtit autem ea pia, devotaque populi contentio toto exequiarum tempore vique ad ſubentes ſacræ diei Epiphaniæ, in qua illæ ſiebant, tenebras; & adèd arceſcit, vt plerique de noſtris, qui ſarcophagum circumſtantes aderant, vix illum à pia plebis veluti irruptione, & deſuncti ſporiorum detractiõne arceſcere poſſent. Quid plura? rem multis vix declarandam narro paucis verbis Theologi in ſuncte S. Baſilij, quæ quàm adamuſim pro Granado ſcribi poſſint, tælles oculatos omnes Granatenſes cives appello: *Cum autem, inquit, animam letus exhalafſet, non tamen antequàm Sacroſanctâ doctri-nâ eos, qui aderant, nõnihil inſtruxiſſet, extremis que alloquis meliores effeciſſet: & tanquã rem vultu de mirandam ſubiungit: Efferebatur vir ſanctus, ſanctorũ manibus exaltatus: atque omnes venerabatur, partim vt ſimbriam arripere, partim vt vmbra, partim vt feretrum, quo ſanctus portabatur, vel ſolum attritaſſent (quid enim illo corpore ſanctius, ac purius?) partim vt propius ad eos, qui corpus ſerebant, accederent; partim vt aspectu ſolo fruere, tanquam eo quoque utilitatis aliquid afferente. Plena erant fora, porticus, diſtegia, & triſtegia hominum illum deducentium, preuentium, ſequentium, aſſectantiũ, ſeque invicem conculcantiũ: multa milita hominum omnis generis, & ætatis ante eum diem incognita Pſalmodiæ lætũ interrumperebantur, ac vincebantur: patientia doloris magnitudine frangebatur. Statim tandem corpus vix raptoriũ elapſum, ac proſequentium victor in ſepulcro conditur. Claudio id verbis Ennodij vitam S. Antonij ita abſolventis: Taceo qualiter vitam ipſius mortis claritudo ſignaverit, ne vniverſi: dicens, non tam veritatem narraſſe, quàm prædicũ laudibus videtur inmortatus.*

Popul⁹ pia devotio-
ne iacentis in
feretro corp⁹ ro-
ſarijs cõtingere,
& veſtium velte-
nue partem ſibi
ſubripere non
deſiſtit.

S. Naz. orat. in lau-
dem S. Baſi. ſub ſi.

B. Ennod. de vita S.
Ant. ſue.

Hoc ego tempore, hoc ſuncto rerum ſtatu, mandatoque iam ſepulture, ſed nõdum ter-
ta contecto Granadi corpore, Collegij Granatenſis remotiore ianuæ Matræ adveniſſe,
ad primas tenebras pulſo, & ingrediõr: pulſatque illius mei ingreditis, & acerbò dolo-
re ſerit, penetratque pectus triſtis de obitu, ſunereque noſtri Reſtoris Granadi nuncijs;
cum neque ægrotantis ad aures meas, vel levis viquam antea perveniſſet. Concutitur
telo doloris animus; hæret vox faucibus; mens ſtupet, nec reſtat aliud mihi conſilij quid-
piam; niſi vt turbato grefſu, anhelantique corde ad templum, & ſepulchrũ properè acce-
dam; vt mihi non minus chari, quàm venerabilis corporis videndi, antequàm terra obrua-
tur, & ſaltem breviendi illo obſequio, & officio proſequenti potetas fiat. Accedo, & video
corpus Granadi, & vultum dormientis potiũs, quàm mortui ſimilem, ſolita, quoniam & ma-
iori gravitate, & dignitate conſpicuum, iacere in cavea ſepulchri ad pedem altaris bene-
culci ſacelli eruta, quod intra templi Presbyterium ad ſiniſtrũ altaris maximi latas extat.

Suffun-

Suffundor totus rubore, mærore, veneratone, silentio; flexisque genibus; quantum breve instantis humationis corporis tempus permittit, pro illius anima de Ecclesiæ more summissa voce Deo supplico; rofariam interim præbeo vni de nostris fratribus, qui in ipsa cavea humando, tetraque convolvendo corpori aderat, vt defuncti manibus. vultuque applicet. Quod vt præstitit, ego circulo Virginis mihi redditum exofculatus discedo: & ille terrâ operit, & alto pulvere obruit hominem illum, cuius memoriam nulla temporum vicissitudo, nulla terra moles, nulla vnquam delebit oblivio. Cui perpetue memoriæ suffragium accedit ex arca lamina ad caput demortui sita, cultus iucula characteribus in epitaphium tanquam præconibus tanta illius sapientiæ, ac pietatis; quæ ara perennia clarus & doctus admodum vir D. Hieronimus de Barahona & Miranda Sacri Montis Granatensis Conventus pro sua in Granadum magistrum olim suum pietate, ac benevolentia, incidendam, collocandaque curavit. Deinde insequente luce mane idem ipse perillustri Ecclesiasticus Senatus, atque Decanus, qui hæterno funeri operatus est sacris, Missarum solennibus operatur. Id quod celebre officium singulis omnino subsequentiibus diebus singule Religiosorum Ordinum vrbis familiæ gravissima, atque plenisima; ipsarum præeunte Prælato, solenni cantu, ac pompa peregerant; nullo nostrorum hominum, illos, sicut nec Ecclesiasticum Senatum ad id, sed sola in Granadam devotione, ac æstimatione vocante, invitante, alliciente. Prævit alias illustrissima Dominicana familia, de Sancta Cruce nuncupata; cuius cum ego primario, gravissimoque viro, ac mihi familiarissimo P. M. F. Joanni de Arriola, non multo ante sui Ordinis in Bætica Provinciali, sitans cum reliquis profecturi, & abloventi gratias agerem; non minus verè quàm vrbane: *Tota in hoc, inquit, vestrum templum confluit nostra domus non Religiosorum modo, sed Novitiorum etiam vniversa, nec desunt, nisi ianitores: sed ecce cum pedem è ianua efferre, & egredi capimus, pluvia de cælo sensim illabitur; at tunc ego ad locum conversus; camus nihilominus, inquam, alacres vniversi; euntibus enim exequias tam sancto viro acturus nulla obesse pluvia potest, vt certè non obfuit; cum illico de cælo cadere desisterit. Hæc ille. Hic mirabiles quorundam eventus, quos aliqui Granado, tam vventi, quàm mortuo adscribunt, sciens & præcedens prætermitto, non modo, quia mihi explorati non sunt; verum etià quia, etsi forent, illos in præsentia referre nec vacat, nec lubet, nec expedit. Satis verò, si perque sunt, quæ diximus, ad eius præclaros mores suavi memoria, æstimatione, & imitatione profecturus. Illud dumtaxat addiderim: quemadmodum ad sanctissimi Patriarche, Fundatorisque nostri Ignacij obitum ingens in vniversa Societate devotionis effectus, & virtutes omnes colendi illudum excitatum est; ita quidpiam non dissimile in animis omnium nostrum tam in Collegio Granatensi, quàm in reliqua Provincia Bætica commorantium cælesti munere, & concessa contigisse.*

Subsequenti verò sunt in hominū nostrorum, atque etiam externorum pætoribus tristitiæ, & mæroris appulsus, in oculis lachrymarum rubuli, in ore virtutum demortui encomia; sed cum eo suavi, quod ex illarum ædificationis fragrantia spirabat, solatio coniuncta. Id quod subodoror adhuc, & contemplet, pariterque demortui absentiam cum minima nostra Ecclesiæ parte, seu Societate Iesu Bætica lugeo, multis lachrymis, & fletibus, & verbis cum Ambrosianis illis de obitu Valentiniæ junioris Augusti: *Et quia de Hierusalem dicitur est, plorans ploravit in nocte; nostra Hierusalem, id est, Ecclesia ploravit in nocte; quem in qui eam splendidiorem fide sua, & devotione faciebat, occubuit* (Valentiniæ, ille, & Granades, si fas sit, ego dicimus). Merito ergo ploras ploravit, & adhuc lachrymæ eius in maxillis eius. *Virtutem quidem stertuum solet vultus humefcentis declarare in fusto, cum lachrymis genæ rotant. Sed quia scriptum est (Cant. 5.) genæ eius, sicut phiale aromatis gignentes vnguentum; labia eius sunt dilucentia myrrham plenam. Myrrha mysticæ Ecclesiæ, gratia deflentis accipitur: quæ in obitu Valentiniæ b. num odoris sui effudit vnguentum, & vitam eius prædicando concelebrat. Cui mors obsequium non potuit; eo quod odore prædicationis, vniversorum ore celebris, fatorem omnem mortis aboleret.*

S. Ambr. conc. f. neb. in obitu Valentiniæ. col. 1. to. 5.

Vniversa Bætica tristi mortis Granadi nuncio percussit; sed virtutum eius fragrantia recreatur.

Repleta profectò est vniversa Bætica suavissimo odore virtutum Granadi demortui: totis ad eum oculis, auribus, manibus hauriendum ædificationis odorem, & odoratissimum Patrem effunditur civitas: non Granatensis modo, vt dixi, sed Hispali, etiam Corduba, Gades, ac reliquæ nobilior: s Bætica vrbes; statim, atque illas mañus de eius morte percussit nunciis; ac in odorem vnguentorum Granatorum accurrunt. Omnes nihil aliud nisi vno ore myrrhâ doloris amaricato, sed fragrantia confortato (præsertim Hispali amantissima illius vrbe) domi, foris, in privatis, publicisque colloquijs, & non semel & pulpitis illud

Illud odoratissimum proferunt verbum: *Occubuit sanctus: Sanctus confedit astris: Tam sanctus, quam doctus ereptus est nobis. O sanctum, o vere sanctum Granadum!* Heu quantum bone littere & Theologicae, quantum virtutum sectandarum schola, quantum Iesuadum universa Societas, in Patris Granadi morte fecit iacturam!

Meritò ergo mutatur Ambrosiana illa verba de mystica Ecclesie myrrha; & vt ille ad Valentiniani, ita nos ad istà de fluètem gratiam transferimus, qua in obitu Granadi bonum odoris sui effudit vnguentum, & vitam eius predicando concelebrat. Atque, vt diutius vnguenti & odore, & fructu perfruatur, vnusquisque certatim pignora vestit, sicut subripiunt de fetetro, qui prope sunt, vt dixi, ita petunt sibi suo iure mitti, qui longè absunt: quippe sibi persuadent fore, vt quemadmodum malogranati ramus, teste Plinio, & maximè coronatus flos, quem balahustium, vt ait, vocant, aduersus serpentium morsus, & plerosque morbos efficacis est: ita boni Granadi vestiti tenne frustum, seu virgultum ab antiqui serpētis, & vitiorū incursum se ipsos reddat, Divina ope, securos: Quare eiusmodi fimbrias, ac pignora de votè postulant, accipiunt, exofculantur, etià Excellentissimi Principes, Dux de Arcos, Marchionissa de Priego, Comes de Niebla, præter alios; illi duo ex suis Bæticæ oppidis, hic ex Marrito, vbi morabantur: & hoc ipso, quo refero ordine per litteras officij, ac devotionis plenas, vnus vna post alterum hebdomada, qua de eius obitu certiores sunt facti, agūt nobiscū, vt sibi sancta (sic vocant) pignora vestium Granadi, aut syngraphæ alicuius à nobis donanda, mittenda curemus. Quæ missa, & accepta singuli pissima devotione osculantur, ori, fronti, oculis applicant, venerantur, asseruant. Neque verò multò minorè doloris, ac devotionis affectū tristes de Granadi morte notitia ingeneravit alijs Hispaniæ Provincijs; imò & Romæ; non apud nostros solū homines, sed apud externos etià, & nonnullos itè Eminentissimos S. Romæ Ecclesie Cardinales; quibus de facie, de pierate, ac doctrina notus, & percharus erat: Nā etià Romæ paucos mēses cōmoratus est; plurimorū tamè oculis, animosque ad se diligendū, magnique faciendū vi tantæ pietatis, sapiētia, modestiaq; econvertit. Quos inter Eminentissimus Cardinalis Spinula tanta doloris de Iacobi morte signa Romæ dedit; quanta æstimationis de eius vita, prudētia, sanctitate, doctrina, dū erat huius Graganensis Ecclesie vigilantissimus Archiepiscopus, documenta dederat: eiusque proinde cōsilio, & opera in gravioribus, ac difficiliorib⁹ queque rebus sibi tuto vendū putarat. Neque cōtentus tantus Ecclesie Princeps egregia Granatæ mihi sæpe de illo prædicare, ab illa discēdis dulcem illius memoriã videbatur alto pectore gerere impressam, cum ante tres annos Romæ peteret; nam Cæsaraugustā, vbi tunc diem ego cōmorabar, iter faciens, cū ab Excellentissimo D. D. Ferdinando de Borja Aragoniæ Prorege hospitio, tanto vtroq; hospite digno acceptus esset; ad me vtrique Principi pro vtriusque in me beneficentia, ac benignitate adsidentem conuersus Eminentissimus Cardinalis, in magnā Iacobi admirationem (de quo mihi sermonem misicuit) veluti subito raptus; *Non ne, inquit, omnino singularis vir Pater Granadus est?* Imò à Sāctissimo Patre, ac Domino nostro Urbano VIII. qui modò sapientissimè clavum gubernat Ecclesie, tanti habitus est Granadus, vt cū Romæ ante annos quinque Sanctissimum post sacrorum pedū oscula de gravioribus rebus alloqueretur, quas sibi cum Pontifice tractandas suo nomine Illustrissimus Archiepiscopus Hispanensis (qui Granadi consilio, & opera semper vtebatur) D. D. Didacus de Guzman postea S. R. Ecclesie Eminentissimus Cardinalis commendarat: Pontifex non solū ferio, & affabiliter collocutus sit Granadum; verum hæc etià inter alia ad illum verba protulerit: *Scimus Nos tecum confidēter loqui posse. Que madmodum verò vivēcis crescebat in dies, ita & demortui Crescit oculo velut arbor ævo Famæ Granadi.* Nomenque sanctitatis, atque doctrinæ, tantò à Deo altius exaltatur, quantò ille profundius, nō suæ gloriæ, sed soli sui despicientie nebat, laborabat, anhelabat: quod considerare mihi posse videtur in malogranatis cum tintinabulis gloriosi, contentique sonitus in sacra pagina sæpe coniunctis, cūque lilijis in duplicis columnæ tēpi capitello modicis attollentibus caput; de quo superius aliquid huius exaltationis prælibatum decū, cæcensque amplius libatū do, illique sententia ex dono primarij lilij convallium Christi D. accommodatum; dum suo exemplo, & munere, considerare, inbet, *lilia quomodo crescunt: non laborant, neque nent: dico autem nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut vnus ex illis.*

Plin. lib. 23. c. 6. lib. 13. c. 19.

Excellentissimi Magnates præter alios, aliquod Granadi vestium frustum vel fimbriam, sua devotionis ergo enixè petunt.

Quantam de Granado habuerit cōfidentiam Sāctissimus Ecclesie Pōtifex ac D. N. Urbanus VIII. conceptions ipsius verbis declarat.

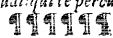
Horat. lib. 1. Od. 12

Luce 12. v. 27.

S. Amb. de obitu Valentinian. c. 12. Thren. 1. v. 12.

§. XVIII.

Et igitur Ecclesia (prosequor, & accōmodo ipsa Ambrosiana verba Panegyrici) pignus suū, & lachryme eius in maxillis eius. *Que sit maxilla, audi: qui te percusserit in maxilla, præbe ei & alteram;*

357

portis: intus autem commissam sibi plebem diverse etatis, & sexus foveant sapientia spirituali: ob-
zeli quidem seculo ad iniurias, sed intus mysteria dividentes. Et verò nullum alio facio Iacobū
seniorem suo pre ingenio, & virtutum pondere laudatissimum; Iacobum Ruiz Montoia m-
dico, magistrum sapientissimum, amantissimumque meum; cuius obitus præsentia, & du-
pliciter ad tonitruū sonitum Theologiæ, quæ edidere post duos alios fratres Apostolos,
& ex eorum imitatione Iacobi nostri duo, Boanerges duo, ceu duo fulmina belli tesuades;
belli doctrinæ adversus errores; bellique sanctitatis adversus scelera. An verò ibat ambo,
& eunt, ut milites inter fulmina? an ut fulmina inter milites militantis Ecclesiæ?

At cano receptui, & ad meum me recipio Iacobum Granadum (vixit vnicum Panegy-
rici nostri subiectum, & opus. Iacobo altero eloquentioribus celebrando permisso) quem
sic eò dulcius cavendum opto, quò malogranati granorum, & nomine, & re dulce do labia
suavius pertingit, & intimius. Fluxu malorum granatorum meorum, ducor, & ægor cū Am-
brobio, & ora ut defluit in me malorum granatorum fluxus; in quibus multus, & diversus est fructus,
etiam pietatis, & omnium generis virtutum; tum factorum Scriptorum doctrinæ incompar-
abilis: Sermo enim multorum sensuum, & de diversis Scripturis abundans, sermo Angelorū, sermo A-
postolorum, & Propheciarū, quos vno velut cortice Ecclesiæ sancta complectitur, malorū fluxus est gra-
natiorum. Et reliqua de illius geitis consulto præmitto: tum quod instituto meo ita tunc
fatis: tum quòd melioribus equidem scriptoribus de Granadi nostri factis, quæ stylo non attige-
ris, tum quòd narranda servavi. Utor verbis Ennodij de S. Antonio perorantis: vincat forte eloquentia flu-
mine memo me circa illum superabit affectu.

S. Amb. vbi supra.

B. Ennod. de vita S. An. sine.

Porro de hoc bipartito in tertiam S. Thomæ partem opere, ut nihil speciatim dicendū
 institui, promissi vè, ita nec verbum addo: quàdò ipsum fuimè est valdidissimæ vocis pre-
 co: ut illam planè, plenèque sentiet, suasque mirificè completem aures degustabit quicū
 que illi attentum mentis admovent auditum, videlicet æquus terum grandium æstimator.
 Quare quicquid ab exili, raucaque voce mea in huius operis commendationè diceretur,
 non dubito quò, tanquàm tenuis vocula, ab ingenti Authoris tacite loquentis sonitu, velut
 ab horrifoni fragoris tonitru abortum, evanidumque redderetur.

Quæ cum ita sint, Patres Bœticæ nostræ Societatis; cumque Iacobi nostri Granadi vita
 constanti pietatis, ac eruditionis gressu, ita sanctorum Patrum verigis imitandis insilit;
 proponite vobis, obsecro, ante oculos illa verba, quibus Basilium Nyssenus frater in fune-
 ratione eorum commendat, inter alia, quibus pulchre docet antiquitatem non tam tempo-
 ritis, quàm meritorum esse, quæ sapientem, probumque virum reddit insignem: Nam si eodè,
 inquit, tēpare, quo Paulus, vitæ participes humane fuisset Basilium, sicut & Sylvanus, & Timotheus,
 in cum Paulo litterarum monumentis celebratus esset. Quæ non de æqualitate, non de exæqua-
 tione Basilij cum Apostolis; sed de quada imitatione illorum, quæ fat illum commendatū
 facit, intelligenda esse Nyssenus ipse à nobis in Panegyrici exordio adductis, expressis que
 verbis luculenter ostendit. Vos ergo, Patres, qui doctrinæ, & virtutū, rerūque præclaræ ge-
 starum Granadi consocij estis, iudicite, an ninivè excederet in eius laudatione, qui toto ve-
 stigio cuiusdā imitationis veterum Doctōrum ita diceret: Granadus (idèque de nuper me-
 morato Iacobo Ruiz Montoia dictum putetur) si ab hinc mille, octingētosve annos eo vi-
 morato Iacobo Ruiz Montoia dictum putetur) si ab hinc mille, octingētosve annos eo vi-
 morato Iacobo Ruiz Montoia dictum putetur) si ab hinc mille, octingētosve annos eo vi-
 morato Iacobo Ruiz Montoia dictum putetur) si ab hinc mille, octingētosve annos eo vi-
 morato Iacobo Ruiz Montoia dictum putetur) si ab hinc mille, octingētosve annos eo vi-
 morato Iacobo Ruiz Montoia dictum putetur) si ab hinc mille, octingētosve annos eo vi-

S. Nyss. or. in funeb. in laudem S. Basilij col. 1.

S. Naz. orat. fun. in laud. cesarij frat. col. 11.

S. Hier. to. 1. epist. 27. de obitu S. Pat. lxx. sine.

Ad te iam, inclite Granade, mea lugubris sese convertat oratio. Valeant gentiliū cert-
 mina; valeant libamina, primitiæ, coronæ, ac recens decerpti flores, quib; hominibus vita iunctis pa-
 rent; patriæ consuetudini potius, & iusto dolori, quàm rationi servientes. Meum munus est oratio;
 quam etiā forte postuleris exceptura est. Claudio meam ijs verbis, quibus orationi lugubri-
 lue Nazianzenus in amantissimi fratris obitu coronidæ addit. At vellem, ut de mea di-
 lusce possider id, quod de sua nuper Theologis; quodque de sua in Paula Epitaphio, ex Venu-
 sio venisset Hieronymus subdit: Exegi monumentum tuum ere perennis; quod nulla destruc-
 tio possit vastare. Sed fateor orationem meam suo pre dicentis pōdere esse aquarum bulla le-
 viorem, ac fluxiorem. Parece mei, & ingenij macie, ac ruditati, ac calami debilitati, & cor-
 poris imbecillitati, ac non leviter egræ valetudini: scis enim me multā Panegyrici, & Epi-
 taphij

taphij tui partem anhelis confitatum febribus cōcinnaſſe, & egrotante meā, aut ſcripſiſſe manu, aut voce excipientibus dicatſe. Parce item magnitudini tuarū virtutū, ac laudū, quas nulla fortatſe aquare queat oratio. Quę ſuo ſibi iure videtpr adaptare verba illa Nyſſeniana in S. Ephræmum: *Hæc ſunt, quæ tibi, Pater optime, mūdique Doctōr clarifſime, laudam præconia aud. ix. lingua, vt vilia munuſcula offert. Quæ enim efferre queat gloriā oratio, quæ laudati meritis planè ſuperatur: Verūm propter rēventiū potiùs vtilit. atē, nā bonorū, præſtantiorūque virorū encomia maximā plenūque conſolationem, & cobortationem ad meliora afferunt.* Id enim præcipuè Panegyricus hic noſter intendit. Cuius epilogum cingant Epitaphia duo, & elegia ſepulchro incila tuo, Granade, vno numeris ſoluta, alterū metro adſtricta oratione. Illud non aliud ſit, quā quod ex Nazianzeno mutuo eius venia; & quod ille in funebri orationis, in laudem S. Athanaſij, calec conſtituit, ego in tuę per illius imitationem quoddammodo collocari poſſe video. Atque, vt Epitaphium quoddam, inquit, paucis complectar, excellētiori honore in diſceſſa decoratur, quām quo in civitatis ingreſſibus cumulatſus fuerit: ſic videlicet vīta migrans, vt multas lachrymas excitaret, maioremque ijs rebus, quę in adſpectum cadunt, nominis ſui gloriā in omnium animis reconderet. At enim verò, vir mihi chare, & venerande, qui præter ceteros tuas laudes ſermonis, & ſilentij modum mirificè coluiſti, orationi quidem noſtræ ſiue hic conſtitue; ſi virtutum tuarum præſtantiam baud quāquam aſſequat; at; vt viribus certè noſtris inferiori. Alterū eſt Elegiacū Epitaphium, quod emulatus Hieronymum orationem funebrem de laudibus S. Paulæ Epitaphio diſtichis à ſe concinnatis abſolvētem; triſti, ac tenui meditat⁹ avena, ita cōcino, & huic operi, vt ſepulchro inido, & Panegyrico ſinē impono.

S. Nyſſ. in Encom. S. Ephrem. col. 3.

S. Naz. orat. in laudē. S. Athan. ſine.

Lōgior evaſit liber hic, quā volebā, quā que putarā. Sed legēti, vel auditi, cui gratus eſt, long⁹ nō eſt: cui autem lōgus eſt, per partes eū legat, qui habere vult cognitum: quē verò eius cognitionis piget, de longitudine non queratur. Sic Aug. de ſuo opere de Doctr. Chr. ro. 3. ego de hoc meo inſſ. ſeu partes propterea diſiſo.

ELEGIACVM EPITAPHIVM.

Patriſ Iacobi Granadi, novi filij tonitruj, novique Theologiæ Cæli; in hæreſeſ colles, & colla, ab hoc præfertim opere poſthumo, fulmina iaculantis. In id Iudicum. 5. in Cantico Deboræ: *Montes fluxerunt à facie Domini. Nova bella elegit Deus; & portas hoſtium ipſe ſubvertit. De Cælo dimicatum eſt contra eos. Stelle manentes in ordine, & curſu ſuo paga. vverunt. Benediſti inter mulieres Iabel vxor Haber Cingē: & benedicatur in Tabernaculo ſuo. Qui cantus, & laus, etſi ad interæ corticem eſt de victoria contra Siſaram acta; ad medullam autem eſt de triumpho Magiſtrorum, doct̄ina que Theologica, atque Divinæ adverſus paganos, hæreticos, & errores reportato divinitus. Quorum Magiſtrorum typum ibidem, & ſcholas geſiſt Heber cum reliquis Cinix, qui in Tabernaculis, atque Gymnaſijs, à ſacra pagina ſepe celebratis, attentè vacabant humanæ; Divinæque doct̄inæ docende, audiendę, diſputandę, diſcendę, laudandę; & à paganorum erroribus deſenſandę. De quibus. 1. Paral. 5. ver. 15. & Iere m. 35. ver. 9. 10. 14. & 18. prò quo videndus Serarij Iudicum 1. & 4. & in opuſculo Trihæreſeo; & Minervali.*

Patria cui Gades, ſtatus alti miles Ieſu;
 Nomen Iacobi; hic, doct̄e Granade, iaces.
 Granata eſt atrum Sophiæ: Sophiæ eſque, Granade,
 Lux: Sophiæ è granis nomen, & omen habes.
 Atrum te Sophiæ (ſonat id Garnata) ſepulchrum
 Cum Sophiā condit. Spiritus altra terit.
 Quot fragmenta libri, totidem tibi fragmina mali
 Panici, & inde genis aurea grana Poli.
 Corporis heu ſtipulas mors ſorbet! at aurea mentis
 Vivunt; dant ſegerem vivida grana novam.
 Haud paleas, aſt grana refers pietatis, & altæ
 Doct̄inæ. En granis ſyllaba queque tumet.
 Aurea grana libri, quot Cælum, & fragmina tellus
 Quot ferit, ad bellum plumbea grana metis.
 Funera non tot agris tria Ponica bella dedere:
 Quot tua in Hæreſeſ punica grana ſcholam.
 Quos, Boanerge nove, eiacularis in alta tonitrus
 Per triſtes Elegos ſic mihi Muſa canit.

Bella

Bella cruenta movet Caelo Titania pubes;
 Monti addens in montes, pellat ut inde Iovem.
 Suppetias aquila it Caelo, fulmenque ministrat,
 Quo cremet, & volvat terrea monstra solo.
 Sic quatit igne Polus colles, & colla superba:
 Mole Gygantea corpora adusta premit.
 I, nunc; & veris mendacia, vana vetustas;
 Confue. Docta novus fert nova bella Polus.
 Arma, bonis avibus, dar mens aquilana Granadi;
 Arma Polo, arma solo, que fera bella cient.
 Iacobus dextrâ invidia iaciatur ab alto
 Fulmina, & hæreseon monstra superba cadunt.
 Nescit opem, dextramque Poli sibi dextra Granadi;
 Aemula Centi-mantim Cæli-Virago manus,
 Cælestisque manus agitator docto igne sceclitas
 Iacobeæ manus. Sic domat Orci-manos.
 Obiecta obiectis, velut altum Pelion, Ossa,
 Imponunt. Lenis diruit illa manus.
 Dextra dat ingentes inimica cadis acervos:
 Fudit acervatim tot iuga posita iugis.
 Quæstio, magis instat montis, docto igne soluta it;
 Gaza Pyrenneis iuit ut vltia iugis.
 Quot stelle, tot sensa micant: quot sensa, sagittas
 Tot iaculata docent; ordine que que suo.
 Quia quot & altra micant, tot, ut Astrifer Argos, ocellis
 Lustrat, & illustrat quidquid Aquinas habet.
 Astra tonant lævum in moles ruitura Gygantum:
 Fulmine quemque suo mens aquilina quatit.
 De Cælo rados sic fulmine voluit in hostes,
 Quod premar Enceladon, quod Briareon, onus.
 Opprimit en falsi fautores terrea moles;
 Veri tutores aurea gleba fovet.
 Dives opum, genij felicis, & inclity vena:
 Quo magè clausa iacet, ditior vsque fuit.
 Divitijs animosa suis, ditissima vena
 Ingenij quas non fundit, & auget opes?
 Ignati liquat ignis opes. Non gazâ Pyrenne
 Fluxit: ita atriferos igne liquata sinns.
 Defœcat fornax, subfossa modestia mentis
 Aurum. Si illa probat, approbat ista tuum.
 Sic tua meos, Iacobe, Poli ceu fulmen, & astrum:
 Quo magis ima petit, hoc magè celsa ferit.
 Mens humilis Cælum tua vincit, & alta Gygantes;
 AEmula mens Cælo est, æmula mensque solo.
 Corde humili te altum; sublimi mente superbos
 Vincis: humum Cælo, sidera vincis humo.
 Cura, pavorque Sophis validis sunt bella Gygantum;
 Et Iovis vsque labor: quæ tibi lusus erant.
 Io triumphe, cano, tibi Cælum, & terra, Graade:
 Quod mea trado scholæ docibus aucta tuis.
 Io triumphe cæne: in te se cita voluit Olympi
 Sphæra, tui quoties pagina versa libri est.
 Nec tua se Sophis moles premit: instat Athlantis;
 Cælum humeris tutum sustinet illa suis.
 Fesse at Athlas, ne Alcida humeris, deponere Granadi,
 Molem (tunc mollem dic, facilemq;e) Poli.

Io triumphe

Iō Triumphæ: sua dote ornant te astra, Granade,
 Alcides, Phæbus, Iuppiter, Argos, Athlas:
 Phæbi ardor, Fulmenque Iovis, vis Herculis, Argi
 Lux, humeri Athlantis, toraque gaza Poli.
 Falla Poli, ite astra, ite & numina, cedere Thomæ:
 Cuius Iacobum vedit, agitque Iubar.
 Solem humeris gerit ille suis: & sustinet Orbem
 Stelliferum Thomæ: fert bene Athlantis onus.
 Ergo Deus nova bella legit, Lectore Granado:
 Cum calami iactus, fulminis instar erat.
 A facie ergo Poli montes fluxere minaces
 Cælo: stella micans dimicat, atque beat.

ALIVD IN IDEM GRANADI & EPV LCHRYM: P. IACOBI MARTINEZ
 Sacra Scripturæ professoris Societatis Iesu.

Ingenio, calamo, vita, morte alter Aquinas,
 Granade, hic dormis addite Cælicolis.

Ioann. 24.

ALIVD P. FERDINANDI DE LOS RIOS THEOLOGICAE PROFESSORIS
 ex eadem Societate. In id Niligranum frumenti, &c. Si autem mortuum
 fuerit, multum fructum affert.

Granati pia grana, Deus, que mente recondit,
 Germina Granata: viva dedere solo.
 Messit, ac spicas frustra mors invida falce,
 Granaque Granata: mortua condit humo.
 Numque suos vt grana ferant, pręgnantia fructus,
 Ante subobscura morte sepulta iacet.
 O felix Granata, siquę grana recondis,
 Vnde tibi post hæc plurima mæsis erit!

ALIVD: EIVSDEM.

Hic iacet ingenio Thomæ, Bernardus amore,
 Ensc Augustinus, cloquio Ambrosius.

ALIVD P. FELICIANI DE FIGUEROA SACRARVM LITTERARVM
 professoris ex eadem Societate.

Angelus est Thomæ: defendit scripta Iacobus.
 Aliger aligro num fuit iste, phylax?
 Quid rear, an inuit virtas se tanta vicinia
 Ductor, & à Do Co milite tutus erat?
 Sed raram pręvidit avem mens anthea: Vatis:
 Vicarius Genium debet habere liber.

ALIVD: EIVSDEM.

Ex notatione nominis Thomæ, quod Hebraicè idem est ac Græcè Dydimus, Latine Gemellus.

Si veteris Thomæ de nomine duxit Aquinas
 Nomen: quin Didymi nomina, remque gerat?
 Et Didymus Thomæ, at fratrem tibi quere Gemellum:
 Nempe Gemellipara est Dia Sophia parens.
 Nostrum: i Granum fratrem tibi posse Iacobum;
 Et tunc quoque ferè scriptis, moribus alter erat.

Genium Angelum
custodem interpretor.

† Martialis.

Frater D. Isidoro
idè quod fert al-
ter.